

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 831

22. OŽUJKA 2019. CIJENA 50 DINARA

Sveti Josip proslavljen u Monoštoru

Intervju: Milko Štimac

**Što prije zakoračiti
u konačnu fazu tranzicije**

4

Tužiteljstvo za ratne zločine
Odbačena kaznena prijava za nestanak braće Abjanović

5

Vandalizam na Velikom katoličkom groblju u Somboru
Porušeno 15 spomenika

8

Upad u RTS kao radikalizacija prosvjeda u Srbiji
Korak do sukoba, milijama od rješenja

12

Milko Štimac, ekonomski ekspert, novinar i pisac
Moramo što prije zakoračiti u konačnu fazu tranzicije

30

Podsjećanje na velikana Franju Štefanovića i njegova djela
Dao je sebe za glazbu i djecu

34

Obnovljena slika *Žalosne Gospe*
Dar Gradskog muzeja

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Novinari moraju odvezati jezik

Razni toaletoidi postoje u Srbiji, pardon tabloidi, ali o tome ne vrijedi trošiti puno riječi. Oni koji kupuju ovdašnje tabloide skloni su po svemu sudeći nedovoljno provjerenim vijestima, senzacionalističkim »sadržajima« i guranju nosa u živote osoba s estrade ili sportaša. Kažem, po svemu sudeći, jer prodaja nije zanemarljiva. E pa sad, ne izostane tu ni blaćenje određenih političara, sve s velikim »masnim« slovima i s uskličnicima na naslovnicama, a po potrebi, ako zafali skandala, za ne daj Bože, tu su i Hrvati, koji se neizostavno etiketiraju kao ustaše. Naravno, čitaju se i gledaju i mediji koji u Srbiji odgovaraju standardima onog što novinarstvo jest. No, čitateljstvo i gledateljstvo mas-medija je duboko polarizirano. Navest ću dva primjera, koji jasno ukazuju na spomenutu polariziranost. Prvi primjer: uskoro se na kanalu *Nova S* počinje emitirati emisija *Utisak nedelje* autorice **Olje Bečković**, koja se prestala emitirati 2014., a prema riječima autorice u pitanju je bio politički nalog. I što se dogodi? Televizija *Pink* pokreće talk show emisiju koji će prema najavama biti emitiran u isto vrijeme kada na *Kanalu S* bude išao *Utisak nedelje*. Govorim o polarizaciji, a za prognozirati je da će obje emisije imati veliku gledanost.

Drugi primjer: osim *Utiska nedelje*, *Pink* je napravio i pandan emisije *24 minuta sa Zoranom Kesićem*, emisiju *Kontravizija*. I tako dalje i tako dalje... pa do izvješća Televizije *N1* u noći kada su prosvjednici ušli u zgradu Radio-televizije Srbije, što je izazvalo oprječne reakcije. Dogodila se serija reakcija. Na tapetu se našao taj izvanredni program, koji su predstavnici Vlade Srbije okarakterizirali kao skandalozan, licemjeran, ali i anticivilizacijski, konkretno, to su izjavili – ministar **Aleksandar Antić**, šef diplomacije **Ivica Dačić**, premijerka **Ana Brnabić**. Nije izostao ni predsjednik Upravnog odbora RTS-a u takvom kvalificiranju – **Vladimir Vuletić**.

S druge strane, predstavnici NUNS-a **Željko Bodrožić** i UNS-a **Vladimir Radomirović** ocijenili su da je izvještavanje *N1* u noći ulaska prosvjednika u RTS bilo profesionalno. Onda jedan od tabloida osvane sve s naslovnom stranom na kojoj »masnim« slovima piše: »Hajka Đilasovih medija: 'Streljati Vučića': *N1* poziva na ubistvo!«.

Direktor Televizije *N1* **Jugoslav Ćosić** je izjavio kako se radi o novom pokušaju zastrašivanja novinara i Televizije *N1* i obeshrabrivanja da rade kako misle da trebaju raditi. »U tome sudjeluju najviši državni dužnosnici i zbog toga smo primili enormni broj prijetnji u prethodnih nekoliko dana. Uzgred rečeno, svi su oni gledali prijenos *N1*, jer drugačije ne bi mogli saznati što se tamo događalo«, istaknuo je Ćosić.

U situaciji koja je napeta već tri mjeseca, otkad su antivladini prosvjednici na ulicama Beograda i mnogih srbijanskih gradova, sjednica Međuvladinog mješovitog odbora za rješavanje problema srpske manjine u Hrvatskoj i hrvatske manjine u Srbiji u ovdašnjim medijima prošla je gotovo nezamijećeno. Pa čak i kada ovdašnja društvena situacija nije bila nemirna u svezi pokušaja destabiliziranja Vučićeva režima ni ranijim sjednicama MMO-a nije pridavano mnogo pozornosti u srbijanskim medijima, pogotovo u raznim toaletoidima, pardon, tabloidima, kao ni u programima koji imaju nacionalnu frekvenciju.

Ali zato uvijek jeste bilo trubljenja o »temi«, kao i sada uostalom, kada se pojavi neko istraživanje o međuetničkim netrpeljivostima, koje ukazuje na skale etničke distance, prema kojima se Hrvati nalaze na vrhu po količini animoziteta koji većinski narod iskazuje prema »drugačijima«. I sve se onda lijepo upakira u priču u kojoj se nemilice, gnjusno i bez argumentacije izjednačava, poistovjećuje hrvatstvo s ustaštvom. Jednostavnije rečeno: podgrijavaju se takvi stavovi anketiranih. A zašto onda nema i priče u medijima sa Srbima koji nemaju takve stavove?

Što hoću reći? Dok u državi Srbiji postoje uzvrtložena društvena događanja ili stanje koje može skliznuti u kaos, teško će se obraćati pažnja na manjinska prava. Tu je u ovom trenutku i pitanje svih pitanja – pitanje Kosova. Kako će se događaji odvijati? Ne znam naravno, a vraćku, metodu gatanja bacanja graha nisam prakticirao, pa da mi se ukaže odgovor. Ali jedno znam sigurno. Novinari moraju odvezati jezik. I o prosvjedima i to bez poštapalica »pa, hm, ovaj, možda ...« i tome slično.

Zvonko Sarić

Odbačena kaznena prijava za nestanak braće Abjanović

Fond za humanitarno pravo zahtijeva od Tužiteljstva za ratne zločine da počne s istraživanjem i procesuiranjem počinjenih zločina protiv čovječnosti i time omogući brojnim porodicama žrtava ovih zločina da poslije više od dva desetljeća dobiju zadovoljenje pravde za stradanja svojih najmilijih

Tužiteljstvo za ratne zločine (TRZ) odbacilo je kaznenu prijavu koju je Fond za humanitarno pravo (FHP) podnio početkom veljače 2019. godine zbog zločina protiv čovječnosti koji je počinjen u listopadu 1991. godine u Moroviću (Šid), kada su pripadnici Jugoslavenske narodne armije (JNA) iz kuće izveli braću **Abjanović**, nakon čega im se izgubio svaki trag. Kaznena prijava je odbačena jer se, po tumačenju TRZ-a, procesuiranjem zločina protiv čovječnosti krši načelo zakonitosti. Ovim obrazloženjem TRZ je nastavio s praksom neprocesuiranja zločina protiv čovječnosti koji su počinjeni na prostoru bivše Jugoslavije, čime su uskratili pravo velikom broju žrtava da konačno dosegnu pravdu.

U popodnevnim satima 23. listopada 1991. godine nekoliko pripadnika JNA ušlo je u dvorište hrvatske porodice Abjanović u Moroviću. Iz kuće su izveli braću **Ivicu** i **Matu Abjanovića**, s obrazloženjem da će ih nakon ispitivanja u policijskoj stanici vratiti kući. Nakon toga, braći Abjanović se gubi svaki trag, i oni se i danas vode kao nestale osobe.

Između 1991. i 1995. godine Hrvati u Vojvodini bili su izloženi sustavnom i rasprostranjenom kršenju ljudskih prava koje je rezultiralo ubojstvima, batinanjima i prijetnjama, s ciljem da se ise u Hrvatsku. S obzirom na to da su Hrvati na prostoru Vojvodine u dužem razdoblju bili izloženi pritiscima koji su vršeni na organiziran način, uz znanje vlasti Srbije, FHP smatra da je nestanak braće Abjanović zločin protiv čovječnosti, počinjen u okviru sustavnog napada na Hrvate iz Vojvodine.

Međutim, stav TRZ-a je da se zločin protiv čovječnosti ne može procesuirati pred sudom u Srbiji, jer bi se time narušilo načelo zakonitosti koje govori o tome da nitko ne može biti osuđen za kazneno djelo koje, u vrijeme kada je izvršeno, nije bilo predviđeno zakonom i za koje nije bila predviđena kazna.

Ovom stavu TRZ-a je moguće uputiti nekoliko prigovora. Naime, u odredbama Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda se navodi da načelo zakonitosti ne može biti povrijeđeno ukoliko je predmetno kazneno djelo bilo predviđeno unutarnjim ili međunarodnim pravom. Zločin protiv čovječnosti je prvi put predviđen kao kazneno djelo u Povelji Međunarodnog vojnog suda iz 1946. godine.

Generalna skupština UN-a 1968. godine usvojila je Konvenciju o nezastarijevanju ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti, koju je tadašnja Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija

(SFRJ) ratificirala 1970. godine. U članku 1. Konvencije navedeno je da zločin protiv čovječnosti (kako je definiran u Povelji Međunarodnog vojnog suda) ne zastarijeva, bez obzira na datum kada je počinjen, »čak i kada takva djela ne predstavljaju povredu domaćeg zakona zemlje u kojoj su izvršena«. Dakle, Srbija kao zemlja nasljednica SFRJ ima obvezu procesuirati zločin protiv čovječnosti (koji je kao kazneno djelo predviđeno međunarodnim pravom) koji je počinjen 1991. godine, iako u tom trenutku u Kaznenom zakoniku nije bio predviđen kao posebno kazneno djelo.

Iz tog razloga FHP smatra da TRZ nema ni jednu zakonsku prepreku da procesuirati zločine protiv čovječnosti koji su počinjeni na prostoru bivše Jugoslavije. Iako je u posljednje vrijeme TRZ odbacilo nekoliko kaznenih prijava FHP-a za zločine protiv čovječnosti – na primjer za ubojstvo porodice **Matijević** iz Kukujevac 1992. godine i predaju izbjeglica iz Srebrenice koji su nakon pada Srebrenice prebjegli na teritorij Srbije, praksa TRZ-a nije uvijek išla u tom smjeru. Naime, 2008. godine TRZ je zahtijevalo provođenje istrage protiv **Pétera Egnera** za genocid koji je počinio tijekom Drugog svjetskog rata, iako u to vrijeme genocid kao kazneno djelo nije bio predviđen unutarnjim pravom Srbije. Tadašnji Okružni sud je potvrdio odluku istražnog suca i dozvolio istragu u ovom predmetu, smatrajući da načelo zakonitosti nije narušeno ako se imaju u vidu odredbe Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, koje predviđaju da načelo zakonitosti ne može biti povrijeđeno ukoliko je predmetno djelo bilo predviđeno međunarodnim pravom i predstavlja kazneno djelo prema općim pravnim načelima koja priznaju civilizirani narodi.

Ako se uzme u obzir da je ranija praksa TRZ-a išla u smjeru da se procesuiraju kaznena djela koja su u vrijeme izvršenja bila predviđena međunarodnim pravom, nejasno je iz kog razloga je TRZ promijenilo praksu u slučajevima kada trebaju procesuirati brojne zločine protiv čovječnosti koji su počinjeni na prostoru bivše Jugoslavije.

Iz tog razloga FHP zahtijeva od TRZ-a da počne s istraživanjem i procesuiranjem počinjenih zločina protiv čovječnosti i time omogući brojnim porodicama žrtava ovih zločina da poslije više od dva desetljeća dobiju zadovoljenje pravde za stradanja svojih najmilijih.

Fond za humanitarno pravo (<http://www.hlc-rdc.org/>)

Vandalizam na Velikom katoličkom groblju u Somboru

Porušeno 15 spomenika

Ne Velikom katoličkom groblju u Somboru u noći između 17. i 18. ožujka porušeno je 15 nadgrobnih spomenika. Slika sa somborskog groblja, koja se u ponedjeljak proširila društvenim mrežama, šokirala je Somborce, a ljudi su tog jutra s nevjericom gledali kako izgledaju porušeni nadgrobnji spomenici. »Obiteljska grobnica u kojoj su sahranjeni moji roditelji baš je u nizu porušenih spomenika. Grobnica kraj naše je srušena, ali srećom naša nije. Ali suosjećam s ljudima kojima se ovo dogodilo. Ovdje počivaju mrtvi i treba im dati mira«, kazala je **Marija Karalić**.

Na groblje je tog jutra požurio i **László Uri**. Prije mjesec dana pokopao je majku, pa je na groblje krenuo strahujući što će zateći.

»Čuo sam što se dogodilo na groblju. Naša grobnica nije stradala, ali što reći poslije ovoga? Jedan necivilizirani čin, jedan vandalizam«, kazao je Uri.

Rozália Szentgyörgyi kaže da su nadgrobnji spomenici na Velikom katoličkom groblju već bili meta vandala, i to u starom dijelu groblja.

»Mislim da je to djelo mladih koji prosto ne znaju što će od sebe, što će od dosade«, kaže Rozália.

I dok se vijest o rušenju spomenika širila Somborom, policija je uhitila počinitelje. Kako se navodi u policijskom priopćenju, uhićeni su **A. N.** star 19 godina iz Sombora i **D. T.** star 21 godinu iz okolice Sombora. Oni se sumnjiče za izvršenja kaznenog djela povreda groba. Uhićenima je određeno policijskoj zadržavanje od 48 sati, protiv njih je podneta kaznena prijava i nakon toga privedeni su Osnovnom javnom tužiteljstvu u Somboru. A u hapšenju počinitelja policiji su od pomoći bile snimke sigurnosnih kamera koje su postavljene na Velikom katoličkom groblju. Na snimci se vidi grupa od petero mladih ljudi – četiri mladića i jedna djevojka. Oni prvo sjede ispred ulaza u kapelu, a potom kreću ka redu grobnica u blizini kapele, uz ogradu koja prostor groblja dijeli od župe sv. Križa, i tada ruše spomenike. Nisu birali. Stariji, noviji, od mramora, teraca, oni s drvenim križevima. Sve to tijekom noći, oko ponoći.

»Najveći dio nadgrobnih spomenika je samo srušen, nije polomljen i oni će se relativno lako moći vratiti u prvobitno stanje. Jedan manji dio je zbog rušenja i pada izlomljen i tu će trebati postaviti nove. Mi nismo vlasnici spomenika, već građani, tako da bez njihove suglasnosti ne možemo ništa raditi, na svoju ruku, ali spremni smo pomoći«, kazao je **Goran Nonković**, ravnatelj JKP-a *Prostor*, poduzeća koje brine o 37 aktivnih i neaktivnih grobalja na teritoriju Grada Sombora.

Prema njegovim riječima somborska groblja pokrivena su sustavom sigurnosnih kamera visoke rezolucije, a naročito su pod nadzorom Veliko katoličko i Veliko pravoslavno groblje u Somboru.

Z.V.

Jasna Vojnić je istaknula da je jedan od planova HNV-a proširenje mreže vrtića, kao preduvjet za povećanje broja djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom

Sveti Josip, praznik hrvatske zajednice proslavljen u Monoštoru

Mala mjesta pred velikim izazovom

To što je proslava blagdana sv. Josipa organizirana u Monoštoru mi shvaćamo kao priznanje za sve ono što radimo u našoj udruzi, kao i priznanje za doprinos koji smo dali pri izboru novog saziva HNV-a, kazao je predsjednik KUD-a Hrvata Bodrog Željko Šeremešić

Hrvatski je sabor 9. i 10. lipnja 1687. godine izabrao svetog Josipa za nebeskog zaštitnika hrvatskog kraljevstva, odnosno hrvatskog naroda. U Protokolu Hrvatskog sabora od 9. i 10. lipnja 1687. godine nalazi se na latinskom jeziku napisan tekst: »Sveti Josip, Krista Spasitelja vjerni hranitelj, Djevice Bogorodice djevičanski zaručnik, za posebnog zaštitnika Kraljevine Hrvatske u Državnom saboru godine 1687. od redova i staleža jednoglasno je odabran«. Sveti Josip je i jedan je od četiri praznika hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji.

Ove godine taj praznik proslavljen je u Monoštoru. Sveta misa služena je u crkvi sv. Petra i Pavla. »Ovo je prvi puta da HNV blagdan sv. Josipa obilježava izvan Subotice, a to što je odabran Monoštor ima svoju simboliku, jer je Monoštor prvo mjesto izvan Subotice gdje je organizirana cjelovita nastava na hrvatskom jeziku. Još je jedna simbolika ovog praznika. Riječ Josip na hebrejskom znači 'neka Bog nadoda'. A nama je to vodilja da se potrudimo da radimo što bolje možemo. Monoštor je dobar primjer za to. Imamo hrvatsku udruhu koja uspješno radi, cjelo-

vitu nastavu na hrvatskom jeziku, polovica monoštorskih đaka pohađa izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. I mi smo sigurni da će, kada oni ulože tolike napore, nadodati HNV, a i Bog će nadodati», kazala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Ona je istaknula da je jedan od planova HNV-a proširenje mreže vrtića, kao preduvjet za povećanje broja djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom.

Jasna Vojnić predsjednica je HNV-a u njegovom četvrtom sazivu, a jedan od predsjednika u prvom sazivu bio je **Josip Zvonko Pekanović**.

»Kada uspoređujem početke rada HNV-a i današnje vrijeme mogu reći da je hrvatska nacionalna zajednica uspjela ostvariti određeni stupanj prava. Na početku je bilo dosta poteškoća, nisu postojale hrvatske institucije, malo je bilo hrvatskih udruga. Danas sve to funkcionira sasvim drugačije«, kazao je Pekanović.

»Svjedoci smo danas iseljavanja ljudi, pogotovo iz manjih sredina. Sela i mjesta gdje žive pripadnici hrvatske nacionalne zajednice danas su pred velikim izazovom. Zato je važno da dođemo u male sredine, iskažemo zajedništvo, da pokažemo da ti ljudi nisu zaboravljeni, da ih ohrabrimo da u ovim teškim vremenima ostanu na prostorima gdje jesu«, kazao je veleposlanik RH u Beogradu **Gordan Bakota**.

On je podsjetio da je tjedan dana prije proslave ovog nacionalnog praznika u Zagrebu i Pakracu održana sjednica Međuvladinog mješovitog odbora i da se i s jedne i druge strane radi na implementaciji manjinskih prava.

»Puno je bilo riječi o obrazovanju, kulturi, pitanju informiranja, naravno tu je i pitanje političkog predstavljanja Hrvata u Srbiji. Mislim da i u jednoj i u drugoj državi tu temu dižemo kao bitnu i korak po korak radimo na implementaciji onoga što će biti dobro i za manjinu i većinu u obje države«, kazao je Bakota.

»Hrvatska nacionalna zajednica značajna je nacionalna zajednica u Gradu Somboru, a Monoštor je primjer kako se u jednom

Anita Đipanov-Marijanović, Dušanka Golubović, Velimir Pleša i Gordan Bakota

mjestu čuva tradicija i rekla bih da je Monoštor jedno od najljepših sela na teritoriju Grada Sombora. Ima simbolike što se jedan od nacionalnih praznika ove zajednice proslavlja baš u Monoštoru, mjestu gdje je prije godinu dana održana sjednica Međuvladinog mješovitog odbora«, kazala je gradonačelnica Sombora **Dušanka Golubović**.

Proslavu u Monoštoru organizirali su HNV, KUD Hrvata *Bodrog* i Župa sv. Petra i Pavla.

»To što je proslava blagdana sv. Josipa organizirana u Monoštoru mi shvaćamo kao priznanje za sve ono što radimo u našoj udruzi, kao i priznanje za doprinos koji smo dali pri izboru novog saziva HNV-a. Pokazujemo da se i u ovim teškim vremenima može živjeti i pokazati tko si i što si. Na način koji nikoga ne ugrožava«, kazao je predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* **Željko Šeremešić**.

U programu je sudjelovala Ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* i Muška pjevačka skupina *Bodroški bečari* KUD-a Hrvata *Bodrog*. Proslavi su nazočili generalni konzul RH u Subotici **Velimir Pleša**, predstavnici Grada Sombora, Grada Đakova, kulturnih udruga, te mještani Monoštora.

Z.V.

Upad u RTS kao radikalizacija prosvjeda u Srbiji

Korak do sukoba, milijama od rješenja

*Prosvjed za vikend pokazao je ne samo koliko je tanka crta između incidenta i sukoba, nego je i nagovijestio mogući put kojim će se on dalje odvijati * Pozicije i stavovi obje strane ne daju povoda za optimizam*

Subotnji upad demonstranata u Radio-televiziju Srbije (RTS) na najružniji način ne samo da je objelodanio svu dubinu krize u kojoj se ovo društvo već godinama nalazi nego i pokazao mogući put kojim će se ići do njezinog razrješenja. A taj put sve je drugo no dobar i mnogima tjera jezu u kosti i na samu pomisao što bi se dalje moglo događati.

»Drugorođeni vođa«

Koliko god iznenađen bio, upad u RTS ipak nije nešto što se nije moglo očekivati, a samo zahvaljujući neposrednim akterima (prosvjednicima, uposlenicima i policiji) izbjegnut je ozbiljniji konflikt koji je mogao dosegnuti neslućene razmjere. Iziritirani ignorantskim tretmanom, kakav posvećuje građanskim prosvjedima u Srbiji, te davanjem ogromne minutaže aktivnostima predsjednika Srbije (i Srpske napredne stranke) **Aleksandra**

Vučića i Vlade, demonstranti su u subotu navečer nasilno ušli u zgradu RTS-a, zahtijevajući »svojih pet minuta« kako bi javno-sti uživo rekli zbog čega već puna tri mjeseca šetaju po ulicama gradova. Na žalost, gledatelji RTS-a, čiji je slogan »vaše pravo da znate sve«, nisu preko kanala ove televizije mogli saznati ništa od onoga što se u njenim hodnicima zbiva (!) nego su to vidjeli u izravnim prijenosima Televizije N 1, internetskog izdanja *Danasa*, pa čak i sarajevskog *Dnevnog avaza*! A ono što su vidjeli te večeri i sutradan pred zgradom Predsjedništva Srbije gdje je Aleksandar Vučić (o)držao izvanrednu konferenciju za novinare, te nakon toga i ispred zgrade Policijske uprave u Beogradu daje velikog razloga za daljnju zabrinutost, pri čemu mu za to povoda daje i jedna i druga strana.

Zacijelo nije mali broj građana koji su zamijetili da je »vikend kaos« dao novo lice prosvjedu: iz nedovoljno jasno definiranog i artikuliranog građanskog on se preko noći profilirao u stranački

s preciznim, ali i nerealnim, ciljem: ostavka predsjednika države! Na čelo kolone nezadovoljnih tako je, umjesto nepredvidivog, agresivnog i politički neizbrušenog predsjednika Pokreta slobodnih građana **Sergeja Trifunovića**, isplivala njegova radikalnija varijanta – predsjednik *Dveri* **Boško Obradović**, koji je za dva dana pokazao puno toga: i da je u stanju koliko-toliko se kontrolirati, i da želi organizirati prosvjednike, i da je više puta izravnim prozivanjem ministra unutarnjih poslova **Nebojše Stefanovića** da uhititi njega i ostale čelnike Saveza za Srbiju spreman preuzeti odgovornost, ali i stanovitu dozu nedosljednosti nakon obećanja danih u afektu (od onih da neće napustiti zgradu RTS-a dok im se ne omogući izravno »gostovanje« u Dnevniku, preko onih da Vučić neće izaći iz zgrade Predsjedništva ako se ne obrati okupljenim građanima do one da neće napustiti prostor ispred Policijske uprave dok uhićeni mladići ne budu pušteni). Isti taj Obradović, ako već nije u samom SZS-u, može u budućnosti itekako predstavljati kamen spoticanja kod velikog broja sudionika prosvjeda, poglavito onih s mnogo umjerenijim i liberalnijim političkim stajalištima.

»Vođin gambit«

A što tek reći za nositelje vlasti, posebno za onoga zbog koga se i najviše prosvjeduje? Za dva-tri dana svojim je postupcima dodatno dolio dovoljno ulja na vatru koja i ovako prijete da se rasplamsa. Svojim igranjem šaha s Nebojšom Stefanovićem u zgradi opkoljenog Predsjedništva opetovao je svoju nespremnost da se pojavi ispred građana koji drugačije misle, a jedini način »komunikacije« s njima nastavio je u vidu izravnog obraćanja preko medija u kojima svoje političke oponente otvoreno

vrijeđa i etiketira (jedan »fašist« i dvojica »tajkuna«), a prosvjednike omalovažava i prezire (umanjenje njihovog broja i djevojka »koja ionako nikoga ne predstavlja«). Najveći minus u svemu tomu zacijelo mu je uhićenje osamnaestogodišnjeg učenika srednje škole, te kordon do zuba opremljene policije dan kasnije koji su se ispriječili ispred učenika koji su došli tražiti njegovo puštanje na slobodu. Ta slika i kod onih »najneutralnijih« izaziva dojam koji tjera na sram.

Ipak, tri su stvari, po skromnom sudu doljepotpisanoga, koje nagone na razmišljanje o budućnosti ove zemlje. Prva, možda i najopasnija, je ona koju je dao gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** da su i »građani spremni braniti zemlju«. Čak i »bez prijevoda« ova se izjava vrlo lako može razumjeti kao spremnost vlasti da, umjesto na već viđene kontramitinge, svoje pristaše, poput nekog rezervnog sastava, puste na svoje neistomišljenike, koji se u trenutku mogu pretvoriti u prave međusobne neprijatelje. Što bi to u perspektivi moglo značiti, zacijelo ne treba objašnjavati. Ako izuzmemo malobrojne reakcije iz regije, svakako je simptomatična i šutnja na događanja u Beogradu iz ostalih dijelova svijeta, od zemalja Europske unije, preko SAD-a, Kine, pa čak i Rusije. Konačno, ključno pitanje koje muči svakog razboritog građanina ove zemlje svakako je budućnost prosvjeda i razrješenje krize. Predsjednik Vučić ponovio je da mu ne smetaju dok su mirni, ali da će upotrijebiti silu ako dođe do nasilja. Boško Obradović i njegovi pristaše već su pokazali koliko su im živci zategnuti. Najveći problem, međutim, predstavljaju oni s tankim živcima koje ni ne poznajemo a nalaze se među nama. Takvih se zacijelo boji najveći dio nas.

Z. R.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Broj: IV-13-111-1-15/2019
Dana: 18. 3. 2019.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024-636-101
MUD/SU

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS* br. 21/2016, 113/2017 i 95/2018) i temeljem članka 35. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice* broj 18/17 i 30/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 22. 3. 2019. raspisala javni natječaj za popunu slobodnih izvršiteljskih radnih mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/hr/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE
Marija Ušumović Davčik, master pravnik

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Postrojenje za preradu vode za piće na Vodozahvatu II. faza 2 – PROMJENA DIJELA TEHNOLOGIJE HIDROTEHNIČKI UVJETA«, na katastarskim parcelama 14584/1, 14585/2, 14586/2, 14789/2, 14589/2 i 14590/3 KO Novi grad, Ulica Magnetna polja bb, Subotica (46.096969°, 19.705056°) nositelja projekta JKP VODOVOD I KANALIZACIJA SUBOTICA, Trg Lazara Nešića br. 9/a.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-72-2019.pdf

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (6)

Nasilje nad hrvatskim stanovništvom Vojvodine 1992. godine

Opština Ruma, 1992. godina (nastavak)

Andrija Đerđ, meštanin Hrtkovaca koji je radio u inostranstvu, ustupio je kuću svoje majke izbeglicama. Međutim, uprkos tome u njegovu kuću su se nasilno uselile izbeglice iz Hrvatske – Rade Čakmak i Petar Pokrajac.¹²⁰ Ubrzo je Andrija Đerđ napustio Hrtkovce.¹²¹

Kao jedan od organizatora pritisaka i nasilja nad Hrvatima u Hrtkovcima, označen je meštanin Ostoja Sibičić, službenik opštine Ruma i jedan od osnivača lokalnog odbora Srpskog pokreta obnove (SPO). Sibičić je u prvoj polovini 1992. godine isključen iz SPO zbog svoje uloge u proterivanju Hrvata i postao je blizak idejama SRS.¹²² Po dolasku prvih izbeglica u Hrtkovce, Ostoja Sibičić je uspostavio kontakt sa njima tako što je počeo da članovima SRS daje adrese Hrvata iz sela i ohrabrivao ih da se u njih usele.¹²³

U junu 1992. godine formirana je nova lokalna vlast u Hrtkovcima, uz učešće srpskih izbeglica iz Hrvatske koje nisu imale regulisano prebivalište u selu. Vlast u Hrtkovcima bila je koncentrisana oko Ostoje Sibičića, koji je izabran za predsednika Skupštine MZ Hrtkovci i Radeta Čakmaka, izbeglice iz Hrvatske, nekadašnjeg komandanta Teritorijalne odbrane (TO) Grubišno Polje. Lokalna vlast je imala podršku Trivuna Ivkovića, upravnika Kazneno-popravnog Doma u Sremskoj Mitrovici i sekretara udruženja »Solidarnost«¹²⁴ iz Sremske Mitrovice. Cilj novouspostavljene vlasti bio je proterivanje Hrvata i onih koje su smatrali nelojalnim Srbima.¹²⁵

Nova vlast je donela odluku o promeni naziva ulica i javnih ustanova. Imena hrvatskih istorijskih ličnosti zamenjena su imenima znamenitih Srba.¹²⁶

120 Nasilno useljene kuće, OUP Ruma od 17. maja 1992. godine, dok. pred. br. D00414, *Stanišić i Simatović*; »Iz legende u zatvor«, *Sremske novine*, 7. oktobar 1992. godine.

121 Svedočenje Alekse Ejića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 7. oktobra 2008. godine, str. 10381; Svedočenje Franje Baričevića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 14. oktobra 2008. godine str. 10635.

122 Zbog uloge Ostoje Sibičića u dešavanima u Hrtkovcima, predsednik lokalnog odbora SPO Alekse Ejić je odlučio da raspusti odbor, kako se stranka ne bi dovodila u vezu sa Sibičićevim postupcima. Ostoja Sibičić je isključen iz SPO zbog nasilnog ponašanja prema Hrvatima u Hrtkovcima - Svedočenje Alekse Ejića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 7. oktobra 2008. godine str. 10323-10324; Svedočenje Franje Baričevića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 14. oktobra 2008. godine, str. 10604; »Ko je promašio stranu«, *Sremske novine*, 20. maj 1992. godine.

123 Svedočenje Franje Baričevića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 14. oktobra 2008. godine, str. 10323-10324; Svedočenje Alekse Ejića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 7. oktobra 2008. godine, str. 10324 i od 8. oktobra 2008. godine, str. 104; »Mira savest ojačana duša«, *NIN*, 22. maj 1992. godine, dok. pred. br. P00555, *Šešelj*.

124 Jedan od vođa udruženja »Solidarnost« bio je i Jovan Glamočanin, potpredsednik SRS. Videtu u: Izjava svedoka Jovana Glamočanina, dok. pred. br. P00688.B, *Šešelj*, 4-5.

125 Službena beleška MUP RDB, Centar resora DB Sremska Mitrovica, odsek Ruma od 23. juna 1992. godine, dok. pred. br. P01104, *Šešelj*, str. 1-4.

126 »Hoće li Hrtkovci biti Srbislavci«, *Sremske novine*, 15. jul 1992. godine; Svedočenje Alekse Ejića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 7. oktobra 2008. godine, str. 103836.

Krajem jula 1992. godine doneta je odluka o promeni naziva sela Hrtkovci, a početkom avgusta 1992. godine Ostoja Sibičić je zajedno sa Trivunom Ivkovićem skinuo tablu sa nazivom sela i postavio novu sa imenom Srbislavci.¹²⁷ Policija nije sprečila samo postavljanje table, ali je dan kasnije uklonila tablu sa nazivom Srbislavci.¹²⁸

Nacionalno mešovita grupa meštana Hrtkovaca početkom jula 1992. godine reagovala je i dostavila vlastima opštine Ruma podatke o iseljavanju Hrvata iz Rume. Prema tim podacima, »do 1. jula 1992. iselilo se oko 200 hrvatskih i nacionalno mešovitih porodica: 80 porodica zbog direktnih, njima lično upućenih pretnji ili pretnji koje su izbeglice upućivale Hrvatima na javnim skupovima u selu; 18 zbog upada izbeglica u njihove kuće i prisiljavanja da potpišu papire o razmeni i prenosu imovine; oko 10 zbog fizičkog izbacivanja na ulicu, a 78 porodica iz straha da bi mogle biti maltretirane«.¹²⁹

Srbi iz Hrtkovaca koji su stali u odbranu svojih sugrađana Hrvata takođe su bili na meti napada militantnih grupa okupljenih oko Ostoje Sibičića. Sibičić je Srbe koji su pomagali Hrvatima nazivao »nekvalitetnim Srbima« i »nesretnim Srbima«, dok je Srbe iz Slavonije smatrao »kvalitetnim Srbima«.¹³⁰

Ostoja Sibičić, tada predsednik Skupštine MZ Hrtkovci, u izjavi datoj FHP-u u septembru 1993. godine potvrdio je da su postojali spiskovi ljudi koji su prema njegovom mišljenju trebali da napuste Hrtkovce. U izjavi Ostoja Sibičić kaže: »Svi Hrvati koji su napustili Hrtkovce, pardon, Srbislavce, i odselili se, nisu imali patriotskog nadahnuća. Otišle su one familije koje smo proključili. Imali smo spiskove svih koji je trebalo da odu. A otišli su nekažnjeni. Svi su bili u dosluhu sa ustašama.«¹³¹ U jednoj ranijoj izjavi za medije naveo je da su Hrvati otišli »jer nisu pravi ljudi. Sada su ostali valjani.«¹³²

Opština Stara Pazova, 1992. godina

Tokom leta 1992. godine u selu Golubinci je pojačan pritisak

127 Postavljanje table sa imenom *Srbislavci*, snimak dostupan na https://www.youtube.com/watch?v=jy_P7lkavX8, pristupljeno 2. decembra 2018. godine.

128 »Hoće li Hrtkovci biti Srbislavci«, *Sremske novine*, 15. jul 1992. godine; »Selu ostaviti istorijsko ime«, *Sremske novine*, 5. avgust 1992. godine; »Selu ostaviti istorijsko ime«, *Sremske novine*, 12. avgust 1992. godine; »Na meti 'mešoviti' Srbi«, *Sremske novine*, 26. avgust 1992. godine; Izveštaj broj E/CN.4/1994/47 od 17. novembar 1993. godine, par. 215, navedeno prema Mazowiecki, »Izveštaji 1992-1995«, Univerzitet u Tuzli i Istraživačko-dokumentacioni centar Sarajevo, 2007. godine, dostupno na: http://www.untz.ba/uploads/file/promocije/2013-14/tadeusz-mazowiecki-in-memoriam-oktobar2013/IZVESTAJI_MAZOWIECKI_1992-1995-BOS.pdf. 129 Svedočenje Alekse Ejića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 7. oktobra 2008. godine, str. 10330; Izveštaj Pod lupom br. 8, »Razmena stanovništva - vojvođanski Hrvati za Srbe iz Hrvatske«, Fond za humanitarno pravo, decembar 1993. godine, str. 2.

130 Svedočenje Franje Baričevića pred MKSJ u predmetu *Šešelj* od 14. oktobra 2008. godine, str. 10603; »Štrajk u fabrici kvalitetnih Srba«, *Duga*, 13. mart 1993. godine.

131 Izjava svedoka O.S. data FHP-u, septembar 1993. godine.

132 »Mir i nemir Julijane Molnar«, *Borba*, 7. jul 1992. godine.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen uz nužnu redakcijsku opremu.

na Hrvate. Selom su kružila preteća pisma sa potpisom »Odbora za iseljenje Hrvata«. ¹³³ Uznemiravanja telefonom bila su česta. U pismima i telefonskim pozivima ljudima je prećeno da se što pre isele rečima »Šta čekate«, »Što se već ne selite, ustaše«. ¹³⁴ Na imanja lokalnih Hrvata bacane su bombe i pucalo se po njihovim kućama. ¹³⁵ Registrovano je oko 20 slučajeva napada bombama u selu. ¹³⁶

Pojedini Hrvati iz Golubinaca privođeni su na informativne razgovore u policijsku stanicu u Rumi, gde su pod optužbama da prikupljaju oružje za Hrvate bili ispitivani i premlaćivani. ¹³⁷

Prema svedočenjima Hrvata iz Golubinaca, najveći pritisak na njih su vršile srpske izbeglice. ¹³⁸ Zbog toga su Hrvati iz Golubinaca menjali kuće sa Srbima iz Virovitice, Podravske Slatine i Slavonskog Broda. ¹³⁹ Do sredine 1992. godine iz Golubinaca je otišlo oko 120 porodica. Kao i u Hrtkovcima, iseljavanje se dešavalo po utvrđenom obrascu. U selu su se najpre pojavljivale grupe od po četvoro-petoro srpskih izbeglica koje su obilazile kuće Hrvata i raspitivale se za zamenu imovine. Nakon toga bi usledili pritisci i pretnje telefonskim putem, kao i javne prozivke Hrvata, nakon čega njima nije preostajalo ništa drugo nego da pristanu na zamenu imovine. ¹⁴⁰

U Golubincima i Hrtkovcima je zabeleženo i da su srpske izbeglice u nekim slučajevima dolazile naoružane u većim grupama, od 30 do 50 ljudi, upadale u kuće lokalnih Hrvata uz pretnju oružjem i sa pripremljenim ugovorima o razmeni imovine. ¹⁴¹ U Golubincima su na ovaj način izbačene najmanje četiri porodice. ¹⁴²

¹³³ Izjava svedoka J.D. data FHP-u, septembar 1993. godine.

¹³⁴ Izjava svedoka S.R. data FHP-u, septembar 1993. godine.

¹³⁵ Izjava svedoka J.D. data FHP-u, septembar 1993. godine; »Tamo nije moja strana«, *Sremske novine*, 29. jul 1992. godine.

¹³⁶ Izjava svedoka Z.D. data FHP-u, septembar 1993. godine.

¹³⁷ Poznat je primer Ivana Budića, koji se u julu 1992. godine po povratku sa ispitivanja u policijskoj stanici u Rumi obesio u svojoj kući u Golubincima. Videti: »Sukobe isprovocirao HDZ«, *Glas javnosti*, 11. decembar 1999. godine; Podaci Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata (1991.) od 13. novembra 2018. godine; dr Milan Bičanić, »Srijem krvavo krilo Hrvatske«, *Mladost*, Zagreb, 1994. godine, str. 255-257.

¹³⁸ Izjava svedoka J.D. data FHP-u, septembar 1993. godine.

¹³⁹ »Senka nad golubovim selom«, *Borba*, 21. jul 1992. godine.

¹⁴⁰ »Uznemiravanje, zastrašivanje i neposredno ugrožavanje lične i imovinske sigurnosti građana nesrpske nacionalnosti«, izveštaj NK, Arhiva FHP-a.

¹⁴¹ *Ibid.*

¹⁴² *Ibid.*

Javni natječaj za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama

Temeljem članka 7. stavak 1. Pravilnika o načinu, postupku i kriterijima za dodjelu sredstava crkvama i vjerskim zajednicama koje djeluju na području Grada Subotice (*Službeni list grada Subotice*, br. 15/13), gradonačelnik Grada Subotice dana 18. ožujka 2019. godine raspisao je:

Javni natječaj za dodjelu sredstava radi sufinansiranja projekata crkava i vjerskih zajednica koje djeluju na području Grada Subotice za 2019. godinu

Javni natječaj i obrazac »Prijava na Natječaj za dodjelu sredstava radi sufinansiranja projekata crkava i vjerskih zajednica« (Obrazac broj 1) koji je u prilogu Javnog natječaja, dostupni su na službenoj internetskoj stranici Grada www.subotica.rs u odjeljku »Natječaji i oglasi«.

Gradonačelnik

Bogdan Laban, v. r.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 14. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODREĐIVANJE OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta RAVNICA DOO Bajmak, Zubačište br. 72a podnio je Zahtjev za određivanje opsega i sadržaja Studije o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: IZGRADNJA I REKONSTRUKCIJA OBJEKATA FARME SVINJA, zaveden pod brojem IV-08/I-501-77/2019, a koji se planira u okviru postojećeg kompleksa koji obuhvaća katastarske parcele 7443/1 i 7442 K.O. Bajmak.

Nositelj projekta planira nakon rušenja izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih objekata (krmačarnik-rekonstrukcija; prasilište, objekt za odgoj i tov - novi objekti) Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od petnaest dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima javnog informiranja u skladu s člankom 29., stavak 1. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) mogu dostaviti mišljenja o opsegu i sadržaju procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Milko Štimac, ekonomski ekspert, novinar i pisac

Moramo što prije zakoračiti u konačnu fazu tranzicije

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Izgleda da ni političke elite, ni mi sami, nismo intimno presjekli da želimo drugi model života i rada * Odavno je dokazano, i teorijski, pa i u praksi, da nema boljeg sustava od liberalnog kapitalizma * Nikakav sustav manjinskih prava ne bi mogao obuhvatiti moje hrvatstvo, jer je ono šire

Kada je riječ o nekoj temi ili području, čak i po cijenu da vam se ne sviđa ono što priča vaš sugovornik, pravo je zadovoljstvo razgovarati s ekspertom. Po pitanju ekonomije, **Milko Štimac** (Beograd, 1961.) je nesumnjivo baš to – stručnjak i vrhunski poznavatelj. Naš sugovornik ekonomiju poznaje iznutra: bio je predsjednik Komisije za hartije od vrijednosti, ravnatelj Robne burze – Beograd, član grupa za izradu programa ekonomske obnove Regije i podršku regionalnom razvoju robno-burzanskog poslovanja..., ali i izvana kao novinar, urednik i autor više knjiga. Naime, objavio je nekoliko stotina naslova o ekonomskim temama. Bio je urednik u *Privrednom pregledu* te urednik ekonomske rubrike, kolumnist i komentator u časopisu *International Weekly*. Napisao je nekoliko stručnih knjiga iz područja ekonomije, među kojima i jedan sveučilišni udžbenik. Knjige se bave različitim temama – od tržišta kapitala i političke ekonomije, prikaza terminske burze i financijskih derivata do

povijesti srpskog burzanskog poslovanja i rasprave »Akcionarstvo i demokratija«.

Bio je također osnivač i ravnatelj G 17 Instituta.

Njegov životopis u novije vijeme obogatila je još jedna aktivnost – književno stvaralaštvo. Njegov dramski tekst *Menica bez pokrića* igran je s uspjehom u Beogradu, a na temelju ovoga teksta napisao je roman prvijenac *Poljubac miholjskog leta*, kojega je nedavno objavila beogradska *Laguna*.

Nekadašnji je kolumnist dnevnika *Ekspres*. Trenutačno radi kao konzultant za pitanja tržišta kapitala u Ukrajini, na projektu Europske unije.

 Da krenemo od ekonomije: kako ocjenjujete aktualne ekonomske prilike u Srbiji? Činjenica je da se stanjem baš i ne možemo pohvaliti, sudeći prema podacima statističkih agencija i raznih lista država...

Da, nemamo se baš čime pohvaliti. Ako je za utjehu, naša nesnalaženja nisu samo naša, ovim putem prošle su sve države u tranziciji, a mnoge još uvijek prolaze, i mi s njima. To nesnalaženje svodi se na oklijevanje da se konačno presiječe s ekonomijom koju država kontrolira, i u kojoj je država vlasnik velikih sustava, od kojih zavisi čitavo gospodarstvo, a onda s gospodarstvom i društvom u cjelini. Mi smo se svi davno opredijelili za tranziciju, znači za model građanskog društva, s parlamentarnom demokracijom, tržišnom ekonomijom i otvorenim društvom. To opredjeljenje izraženo je *en masse* još onog 5. listopada, i pametnome bi trebalo toliko biti dosta. No, izgleda da ni političke elite, ni mi sami, nismo intimno presjekli da želimo drugi model života i rada. Svi i dalje očekuju sve od države, a političari to koriste. Ekonomski tokovi koji se na tom, preživljenom, modelu uspostavljaju, nisu efikasni, skupi su, sustavno izloženi koruptivnim zastranjivanjima. A opet, nitko ne želi javno kazati da nam je potrebna liberalna ekonomija, funkcionalno tržište rada, duboko tržište kapitala – bez toga nema poduzetnosti, nema inicijative, nema napretka. Političari, i kad su toga svjesni, izbjegavaju te teme. Ne opredjeljuje se nitko od njih, naprotiv, manipuliraju ispraznim prijetnjama da je liberalizam mrtav, da je štetan, da će pojesti radnika... To su sve gluposti. Nigdje više ne postoji taj kapitalizam iz **Dickensovih** romana. Odavno je dokazano, i teorijski, pa i u praksi, da nema boljeg sustava od liberalnog kapitalizma. Evo, sada opet neki lideri govore o državnom kapitalizmu, što je samo drugo ime za ostanak ovoga što sada imamo i što nas guši – državna poduzeća, ljudi vladajuće elite, koja god bila, u njima. A to niti je državno, niti je kapitalizam. Liberalni kapitalizam nije savršen poredak, ima svojih sustavnih, urođenih, mana. Uostalom, nismo mi anđeli iz nebeskog Jeruzalema, pa da možemo živjeti u savršenstvu. Liberalni kapitalizam je najbolji od svih poredaka koji su ljudi smislili i probali. Mane koje ima reguliraju se na već poznate i opisane u znanosti načine. I kao takav, jedini je efikasan i najpravedniji, jer jedino on može ostvariti dovoljno nove vrijednosti da osigura samostojnost društva i socijalnu zaštitu svih njegovih pripadnika.

 Po svemu sudeći, zagovornik ste neoliberalnog kapitalizma. Zašto zagovarate ovaj sustav, što biste argumentirali nekomu tko ga drukčije vidi, govoreći recimo kako je ranije, u socijalizmu, bilo bolje?

U socijalizmu nije bilo bolje. To što se naziva socijalizmom tek je jedan autoritarni režim koji je ovdje, na našu sreću, poslije ružnog i grubog početka, imao blago lice. Socijalnom sigurnošću

na relativno niskom nivou kupio je mir i potkupio društvo. A kao i kod svakog potkupljivanja, sve je trajalo dokle je nezarađeni novac dobacio. Taj režim nije ništa riješio. Njegove skupe eksperimente, potpuno besmislene, uostalom, platili smo devedesetih ljudskim žrtvama, a sada ih svi iz te zemlje plaćamo relativnim ekonomskim zaostajanjem. Tko manje, tko više, ali plaćamo svi. Je li se zaista živjelo bolje? Pa, bili smo mlađi, bio je mir. To su dva jaka subjektivna razloga koja kod svakog tko stari i tko je doživio rat boje stvari u ružičasto. A bilo je i glupo, ograničeno, suspregnuto. Osnovna prednost bila je opća zdravstvena zaštita i relativno jednostavan sustav obrazovanja, prilično širokog. No, pošto je to bio izuzetak u odnosu na cijeli sustav, nije se primilo na šire društvo, što se vidjelo u ratno vrijeme, kada su lako prevladali loši đaci i kvaziintelektualci. S druge strane, kao i svaki hijerarhijski autoritarni sustav, on je producirao tijekom četiripet desetljeća nekompetentnost, protekciju, neodgovornost. A posljedice toga su nam pred očima.

 Gdje vidite srpsku ekonomiju u narednih pet godina? Ima li objektivno šanse i načina da nam u budućnosti bude bolje?

Moramo što prije zakoračiti u konačnu fazu tranzicije. Institucije su izgrađene, procedure u njima prilagođene velikim dijelom europskim standardima, ali to još nema tko koristiti. I dalje tumaramo u tom pseudo-feudalnom poretku državnog vlasništva nad glavnim privrednim tokovima. U takvom poretku, na primjer, banke nisu samostalne institucije koje izdavanjem kredita utječu na ekonomsku sliku zemlje, koje joj udahnjuju život. Naprotiv, i one se pretvaraju u nekoga tko traži rentu, a ne sudjeluje u kreiranju profita, dijeleći rizik s poduzetnicima. Lakše ćete dobiti potrošački kredit nego poduzetnički. Mnogo lakše. Najbrži put za poboljšanje bio bi otvaranje tržišta kapitala. Poduzeća bi tako dobila izvor financiranja paralelan s bankama, čime bi i banke bile natjerane da poslovanje postave na temelju profita, a ne rente. Preduvjeti za to postoje – burza je dobro ustrojena, trebalo bi ju koristiti. Također, imamo milijune dioničara koji su suvlasnici velikih poduzeća. Sad uz njih treba dovesti i druge velike gospodarske sustave da se listiraju na burzi, da se širi krug aktivnih malih investitora. Preko malih dioničara najlakše se provodi tranzicija, jer ljudi tu uče kroz interes i svaki dobar potez koji povuku nosi im nagradu u vidu zarade. Zemlje koje su to pokušale u tranziciji odlično su uradile. Dioničarstvo je ujedno put demokratizacije ekonomije, koji ima potencijal da veoma mnogo ljudi uključi u ekonomske tokove, kojima i oni mogu pridonijeti, i o njih se okoristiti. Konačno, tako se stvara i srednja klasa, ona koja živi i od radnog odnosa, ali zarađuje i od investicija, od kapital-odnosa u isto vrijeme. A srednja klasa je temelj zdravog društva i političke demokracije.

 Bavili ste se i burzanskim poslovanjem te pisali o njemu. Kako to poslovanje izgleda u Srbiji, a može i neki savjet čitateljima, ako ne zvuči pretenciozno, u što trenutno najviše vrijedi investirati?

Nije pitanje pretenciozno, ali bilo koji odgovor na njega bio bi nekorektan. Investiranje je osobna stvar, isto kao i glasovanje na izborima. To treba biti odluka pojedinca i njegove porodice. A nije teško pogoditi koje su dobre investicije – tvrtke koje se bave takvom proizvodnjom, ili uslugama, koje će uvijek biti potrebne, svakako su dobar izbor. Ali, u takvim investicijama je i dobit najmanja. Veličina dobiti uvijek je obrnuto razmjerna riziku. Kao

i inače u životu: najmanje dobijate kad igrate na sigurno, a najviše kad pokušate nešto na što bi se rijetki odlučili. Mada, tu je i najveća šansa da izgubite. U početku, uvijek je bolje igrati na sigurno. I pogrešno je očekivati velike zarade u kratkom razdoblju. Za najbolje stvari treba vremena. I u Srbiji, rekli smo, ima se gdje i u što investirati. Nadajmo se da će se za koju godinu stanje promijeniti utoliko što će se više tvrtki listirati na burzi. Ono što je u Srbiji potrebno odmah, u ovom segmentu ekonomije, jest terminska robna burza. Dobar dio proračuna Srbije puni se iz ove djelatnosti, preko primarnog agrara, pa bi terminski poslovi donijeli mnogo toga povoljnog i proizvođačima, i trgovcima, i državi i sitnim investitorima.

Nedavno ste objavili roman prvijenac *Poljubac miholjskog leta* nastao po dramskom tekstu *Menica bez pokrića*. Predstavite ga ukratko našim čitateljima...

Pa, potrošio sam dvije stotine stranica da bih opisao što se sve s junacima događalo, kako ću sad ukratko? Šalu na stranu, ja sam uživao pišući taj roman. Dok sam prethodno pisao dramu, stalno sam se preispitivao – hoće li biti dobro, hoće li publika razumjeti, prihvatiti. I kad se ispostavilo da je ispalo kako treba s dramom, onda mi je s romanom bilo mnogo lakše. Sama knjiga opisuje tek prvi od tri dijela drame – valjda sam se zaigrao pišući. Iz vana gledano, to je i detektivski, i ljubavni roman, i roman u kome se opisuje duh vremena i mjesta, ima i toka svijesti. A u suštini to je roman o snalaženju u životu koji nam uvijek donosi nešto novo, i najčešće nešto na što nismo spremni. Tako se i Beograd tek snalazi u ulozi prijestolnice jedne velike države, i u njemu svi stari i novi stanovnici, od kolenovića, preko provincijalaca iz malih gradova, do tek pristiglog Slavonca. Svatko je na svoj način zbunjen i svatko na svoj način pokušava iz takve situacije izvući najbolje. Pa se tu usputno riješi i manji privredni prijestup, dok krupna prijevara ostane neotkrivena; konačno razvijaju se i dvije ljubavi, a treća završi u razočaranju. Tema Slavonca, Hrvata dakle, u Beogradu, poslužila mi je kao glavni motiv za prikaz (ne) snalaženja u životu. Mogao je to biti i Amerikanac u Parizu, ili Njemica u Moskvi, ali meni je iz moje porodice ovo bilo najbliže, te likove – mojih teta koje su došle krajem dvadesetih prošlog vijeka u Beograd, moje stare kume i njene folksdojčerske porodice, mog oca i očuha, na koncu – sve njih i dalje imam u živom sjećanju. Mислеći na njih, lakše sam rekonstruirao i zavičajne dijalekte kojima su govorili.

Radite li na nastavku romana, odnosno trilogije?

Kanim se da nastavim s pisanjem drugog romana, nastavka *Poljupca miholjskog leta*, koji će govoriti o snalaženju u mnogo surovijim uvjetima, jer je poslije mirnog građanskog razdoblja uslijedila jedna od najcrnijih noći na ovim prostorima. Sve se to sada polako razvija, prisjećam se i drugih ljudi koje je taj rat izbacio u Beograd, od kojih nitko nije ostao neokrnjen zlom i pokorom. Treći dio, *Bože zdravlja*, pokazat će kako su ta dva razdoblja snažno utjecala na sve ono što nam se dešavalo u naše vrijeme. I bit će u njemu svega što je to naše vrijeme i obilježilo – i šanera, i sponzoruša, i neuspjele restitucije i prijevare... Očekujem na jesen postavku drugog dramskog teksta, u kome sam probao pokazati da sitni trgovački interes pobjeđuje i rat i nevolju i da je mnogo čovječniji od velikih herojskih djela. Radnja je smještena u okupiranom Beogradu tijekom Prvog svjetskog rata, a glavni likovi su mladi hrvatski časnik, smješten na kvartir kod jedne beogradske trgovačke porodice. Što ću, ne mogu bez

Hrvata i Srba, kao što sam rekao, najbliži su mi i kroz njih nekako najlakše uspijevam iskazati neke više principe.

Kao pripadnik hrvatskog naroda u Srbiji, pratite li događanja u hrvatskoj manjinskoj zajednici? Nadalje, kako vidite te aktivnosti iz Vaše beogradske perspektive, gdje taj sustav manjinskih prava (školstvo, informiranje, službena upotreba jezika i pisma), za razliku od Vojvodine, nije toliko razvijen?

Rođen sam u Beogradu, na Čuburi, gdje nije nedostajalo ljudi različitog porijekla: bilo je i Rusa, i Slovenaca, i Hrvata Hercegovaca i ostataka folksdojčera... Ali nitko na porijeklo nije, u uzajamnim odnosima, obraćao pažnju. Svi smo se družili i podjednako se identificirali s gradom u kome odrastamo. Nacionalna pripadnost dograđivala je naše ličnosti, onako kako je kod koga mogla. Kod mog druga, porijeklom Rusa, tomovima ruskih klasika donijetih iz postojbine (koji bi naš narod nosio u *bježanju*, spasavajući život, stotine knjiga?), kod mene odlascima kod báke i stričeva u Slavoniju tijekom ljetnih ferija, odakle sam po povratku oslovljavao majku s »mâmo« i umjesto »da« govorio »je«. U većem dijelu dosadašnjeg života nisam sebe doživljavao kao manjinu, nisam na koncu manjina ni bio u onoj državi. A, iskreno govoreći, nitko me tako nije ni tretirao. Moje je hrvatsvo postalo sastavni dio mene, kao mnogi drugi utjecaji koji su se u jednoj mješovitoj sredini prelamali kroz moju, i svačiju drugu, socijalizaciju. I kao takvo, ja ga svuda nosim sa sobom, ono nije više vezano za određeno mjesto. Ono počiva na mojim sjećanjima na obitelj, obiteljsku zadrugu, na **Zagorki, Šenoi i Krleži**, ali i **Marinkoviću, Desnici, Tadijanoviću i Cesariću**. Nikakav sustav manjinskih prava ne bi mogao obuhvatiti moje hrvatstvo, jer je ono šire. Naravno, to ne negira potrebu za postojanjem takvih prava, jer se ljudi grupiraju i na temelju nacionalnog prepoznavanja i interesa, pa im onda treba omogućiti i odgovarajuću zaštitu, i u domeni politike, i kulture, i obrazovanja, i predstavljanja pred javnim ustanovama. Kao i svakoj posebnoj zajednici, uostalom. Ali, baš zbog širine nacionalnog, zbog općosti kulture jednog jezika i načina opažanja i promišljanja svijeta na toj osnovi, jer mislimo onako kako govorimo, moramo se boriti i za nešto drugo – za očuvanje bogatstva tog jezika, za njegovu otvorenost i povezanost s okolnim tokovima, i sa svjetskim tokovima. Ako ostanemo bez lokalnih obilježja, osiromašit ćemo ukupno nacionalno bogatstvo. Hoće li recimo »dužijanca« sa svojim značenjem i svom složenošću koju ta riječ sadrži, biti ugrožena kao pojam od jednog ili drugog službenog jezičnog standarda, ne mijenja ništa na stvari sve dok je ugrožena kao pojam. Nekada sam volio, dok se vozim kroz Slavoniju, slušati lokalne radijske stanice i uživati u melodioznosti lokalnih govora. Sada svi govore kao *purgeri*. I ubili su vokativ, a da se nitko nije pobunio. Jezik je kolektivno sjećanje, jezik je softver nacije – ekstremni purizam ga siromaši, čini ga izvještačenim i na duži rok dokida izražajne mogućnosti vlastitom narodu. Nije, dakle, sporno da mora postojati službena zaštita jezika određene skupine ljudi (ne volim riječ »manjina«) u sustavu javnih ustanova. I na tome valja stalno raditi, jer prava nikad dosta. Ali, tko će jezik zaštititi od nas samih? To je veliki zadatak književnika, intelektualaca, javnih djelatnika. I ne odnosi se samo na položaj »manjina«, nego na kritičko sagledavanje sveukupne realnosti.

Kako, prema Vašim uvidima, žive Hrvati u glavnom gradu Srbije, kojih prema posljednjem popisu ima oko

osam tisuća, a pretpostavlja se da je taj broj veći. Jeste li uključeni u rad nekih od hrvatskih udruga u Beogradu?

Popis kaže osam, a prema nekim grubim procjenama, u Beogradu živi oko sto tisuća stanovnika porijeklom Hrvata. Beogradu su gravitirali mnogi krajevi dok se snažno razvijao i bio mjesto s koga je induciran kulturni i gospodarski napredak. To doseljavanje traje dugo i može se pratiti unazad bar nekoliko stoljeća. U Makišu je postojalo selo koje se zvalo Hrvatsko selo, na primjer. U Obrenovcu imate jedan dio, nekadašnje selo koje je postalo četvrt u okviru varoši, koje se zove Rvati. **Đuro Horvat(ović)** bio je jedan od istaknutijih generala srpske vojske u drugoj polovini devetnaestog stoljeća, eno vam njegove dugačke ulice na Pašinom brdu i Čuburi. No, procesi asimilacije su, u ovim slučajevima potaknuti izuzetnom sličnošću jezika, i učinili da se u nekoj narednoj generaciji svi ti ljude stope s većinskim stanovništvom, na isti način i još brže nego i **Bajlonijevi**, ili **Vajferti** ili **Rosuleki**, **Sondermajeri** i **Palavičini**. I sad, što je to što me izdvaja kao Hrvata u Beogradu? Nešto što bi bilo osnova za moj posebni položaj? Poznavanje Šenoe i Krlež? Pa svaki iole učeniji stanovnik Beograda poznaje ih koliko i ja, u beogradskim kazalištima možete vidjeti više Krležinih komada nego u Zagrebu. A isto se tako igra i **Tena Štivičić**, na primjer. Moja osjećanja, u mjeri u kojoj su hrvatska, dio su moje intime. Da bih ih dijelio javno s nekim, ili da bih ih pokazivao ljudima koje ne poznajem, morao bih imati jak poticaj. Na primjer, da se zbog nečega mogu, kao Hrvat, pozitivno izdvajati u odnosu na okolinu. Pri tom, ja osobno ne bježim od angažiranja u pravcu pronalaženja svih

onih lijepih stvari koje taj dio moje kulture može pružiti Beogradu, gradu kome je i jedan **Meštrović**, na primjer, toliko toga dao.

S obzirom na ratna događanja iz 90-ih godina, je li vam nacionalna pripadnost bila nekada zaprjeka u životu, karijeri...?

Ne, nije. Bilo mi je prebacivano da sam liberal, to me je u karijeri najviše koštalo. Znam i svjestan sam svih tih događaja iz devedesetih, **Barbalići** iz Zemuna bliski su rođaci mojih prijatelja. Nedavno sam u *Danasu* pročitao i jezivu priču o nestanku glave jedne porodice u Moroviću, pratio sam sva ta zbivanja i ranije. Bogu hvala, ja ih nisam doživio. Sve to što se dešavalo devedesetih, na svim našim stranama, izazivalo je u meni transfer sramote, sve te ružne stvari, nekadašnja ljepota razumijevanja i prihvaćanja unakažena mržnjom i glupošću. Koja, evo, kod nekih ni do danas ne staje. A ja sam ostajao zbunjen i osramoćen s obje moje strane. Neugodnosti nisam doživio, ali se stalno pitam jesam li mogao učiniti više da se glupost toliko ne razvije? Koliko je svatko od nas pojedinačno kriv što su nam diktatori i netolerancija pojeli ne samo tolika desetljeća života, nego ga i ogorčili i napunili nas sarkazmom? Zašto smo radije vjerovali tuđim lažima nego vlastitim susjedima? Mučne devedesete... U stvari, kud ćete veće zaprjeka od te koju smo svi doživjeli – tog općeg ograničenja tuđom zlobom, politički organiziranom? Srećom pa je zlo samorazarajuće i izgleda da polako čili iz naših shvaćanja, samo sebe jedući, jer bojim se da se dobro u nama još nije toliko oporavilo da bi ga samo moglo protjerati.

Posebne upisne kvote za dijasporu u svibnju

Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske obavještava da se objava Natječaja za upis studenata na fakultete Sveučilišta u Zagrebu u akademskoj godini 2019./20. putem posebne upisne kvote za hrvatsku dijasporu predviđa u svibnju. Prilikom objave Natječaja bit će poznati i kriteriji upisa putem posebne upisne kvote, a svaki fakultet zadržava samostalnost u odlučivanju i provođenju eventualnih dodatnih testiranja. U tijeku je razmatranje fakulteta na kojim će studijskim programima omogućiti posebne kvote, a pored toga svakako je moguće pokušati upis na jedan od studijskih programa na hrvatskim sveučilištima standardnom procedurom putem polaganja hrvatske državne mature.

Redovita skupština MO DSHV-a Gat

Temeljem odluke s XIII. sjednice Vijeća Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini koja je održana 25. siječnja 2019. godine u Subotici o raspisivanju izbora na svim razinama, u srijedu, 13. ožujka, održana je Redovita skupština Mjesne organizacije DSHV-a Gat, koja pripada subotičkoj Podružnici DSHV-a.

Istom je prigodom izabrano novo rukovodstvo Mjesne organizacije Gat u sljedećem sastavu: za predsjednika je izabran **Slaven Dulić**, a za članove odbora **Pajo Tumbas**, **Vesna Čović**, **Željko Pančić** i **Vedran Horvacki**.

Izabrani su i izaslanici na mandatno razdoblje od četiri godine, a predloženi su i kandidati iz Mjesne organizacije Gat za članove Predsjedništva, Vijeća, Odbor Podružnice i Mladež DSHV-a. Na koncu, usvojen je i plan rada za tekuću godinu, stoji u priopćenju predsjednika MO DSHV-a Gat Slavena Dulića.

Dijalog Plenkovića i Porfirija

Predsjednik Vlade **Andrej Plenković** primio je ovoga tjedna u Banskim dvorima mitropolita zagrebačko-ljubljanskog dr. **Porfirija Perića**, a na sastanku je bio i ministar unutarnjih poslova **Davor Božinović**.

Kako je priopćeno iz Vlade, predsjednik Vlade Plenković i mitropolit Porfirije izrazili su želju za nastavkom dijaloga i partnerstva između predstavnika Vlade i državnih institucija te predstavnika crkava i vjerskih zajednica u Hrvatskoj.

Mitropolit Porfirije založio se za zajedničko djelovanje u rješavanju pitanja koja su važna za vjernike Srpske Pravoslavne Crkve i srpsku nacionalnu manjinu.

Predsjednik Vlade Plenković naglasio je kako hrvatska Vlada radi na jačanju zaštite prava svih nacionalnih manjina, uključujući i veća izdvajanja za gospodarski razvoj i rješavanje pitanja koja su se godinama odgađala, navodi se u priopćenju.

Nekad i sad

U završnici velike izgradnje

Izgradnja Vodotornja, Velike terase, Ženskog štranda i Muzičkog paviljona, objekata koji i danas uljepšavaju šetnicu uz paličku obalu, završena je 1912. godine. Ovaj važan događaj projektanti **Marcell Komor** i **Dezső Jakab** obilježili su na poseban način. Načinili su spomen-česmu na koju su ispisani najvažniji datumi u razvoju Palića kao ljetovališta. Ova česma je doživjela izmjene i premiještanja, ali je 1981. godine vraćena na mjesto gdje su je locirali projektanti, i to točno u centralnu osu aleje, kao završni akcent koji slijedi poslije Vodotornja i Velike terase. Neposredno uz obalu jezera, u centralnoj simetrali velikog luka terase, smještena je ova fontana s osnovom u vidu trolista... Ovim opisom arhitektica mr. **Kata Martinović-Cvijin** počinje tekst o spomen-česmi na Paliću u knjizi *Subotički opus Komora i Jakaba* u izdanju *Subotičkih novina* 1988. godine.

Na spomen-česmi o historijatu Palića piše sljedeće: »Jezero Palić prvi put se spominje u spisima 1690. godine pod imenom 'Paligo Palus'. Kao ljekovito jezero spominje se 1823. godine. Toplo kupatilo sagrađeno je 1845. godine. Park i hotel 'Trščara' 1853. godine. Stari hotel 1857. godine«. Iznad tri niše s tekstovima izvajane su tri ženske glave s viticama (što je jedan od čestih motiva umjetnika secesije). Bilo je planirano postavljanje skulpture jezerske sirene na vrhu spomen-česme, ali to nikada nije urađeno. Postavljena je vaza s cvijećem (ili bez cvijeća).

Kroz vrijeme nastalo je mnoštvo razglednica s ovim prepoznatljivim paličkim motivom, koji nepromijenjeno privlači pozornost turista i šetača.

Slučaj takse, reklama i RTS-a

Možemo reći da je elektronički prijenos slike i zvuka, popularno nazvano televizija, skraćeno TV, osmo čudo današnjeg svijeta. Kada je pronađena tehnologija arhiviranja ovih snimaka, postalo je još veće čudo, jer se u bilo kojoj sekundi u budućnosti možemo prisjećati prošlosti. Naravno, ako ima mnogo svjetla, onda se pojavljuju i moguće sjenke; a to je mogućnost ispravke, popularno rečeno »retuširanje« snimljene »stvarnosti«. Otkada se ova tehnologija prebacila na »prepametne« mobilne spravice, s kojima postoji mogućnost snimanja slike i događanja, ova mogućnost još više »demokratizira« naš svijet. Možete snimiti sebe tehnikom nazvanom »selfie«, recimo u društvu nekog važnog političara, ili poznate osobe; a da vas on ne može u taj namjeri spriječiti (možda tjelohranitelji); i eto dokaza da smo bili zajedno s nekim »celebritijem«, odnosno i na jednom značajnom mjestu. Na žalost i to da su se ubojstva u Novom Zeladu mogla pratiti i »uživo« dok nije zabranjeno emitiranje na društvenim mrežama. Nekolicina suviše smjelih i kreativnih osoba je već i smrtno nastradala snimajući lude »selfije«, no napredak na žalost pomalo iziskuje i određene žrtve. No, da se mi vratimo na plaćanje takse za javni medijski servis (koja koristi već gorepomenute tehničke novine) i koju, počevši od ove godine, plaćamo skoro 50% više u odnosu na prethodno razdoblje, znači 70 dinara po mjernom mjestu. U Subotici ima oko 50.000 električnih brojila, to je »višak« mjesečno od 3.500.000 dinara, odnosno 42.000.000 dinara (oko 356.000 eura) godišnje samo u našem gradu. No, da ne zalazimo u detalje kao što je pitanje na što i kako se troše ovi naši novci nego prosto da se zapitamo: »što od javnog medijskog servisa« dobijamo kao protuuslugu?

Ekonomsko-propagandni program

EPP ili reklamiranje određenih proizvoda i usluga, po teoriji treba »privatnim TV postajama donositi prihode i određenu zaradu (profit). Isto tako, po teoriji, javni servisi, pošto ih svi mi financiramo (koji plaćamo potrošenu »najjeftiniju« električnu energiju u Europi i još razne »dodatke«), ne bi trebali imati ove dodatne prihode od EPP. Teorija je jedno, a zbilja drugo. Recimo, *Dnevnik*, najgledanija informativna emisija emitira obično pri kraju »mali reklamni blok« prije sportskih rezultata i vremenske prognoze. Zašto prije ovih vijesti? Propagandisti znaju da većinu gledatelja ove informacije najviše zanimaju i ako to »ispucaju« u sklopu dnevnika, gledatelji će se najbrže moguće

prebaciti na druge programe. To se događa prilikom emitiranja dvadesetogodišnjih filmova (i starijih), kada »reklamni blok« traje i po 15 minuta, tako da većina nas zaboravi i što je gledala. No, dobro, ovo se događa uglavnom na »privatnim kanalima«. Ipak, i javni servis vrši određenu suptilnu političku reklamu: s velikom sigurnošću se mogu kladiti da će informativni program početi s aktivnostima aktualnog predsjednika države (otvaranje tvornica, putova i ostalih građevina), njegovim putovanjem u zemlji i inozemstvu, sa susretima s raznim »celebritijama«, s tom razlikom da on sam ne snima selfije nego to prepušta profesionalnim izvještajcima. Na javnom servisu (koji usput nije po volji predsjednika) vrlo malo minutaže dobija oporba ili raniji politički čelnici; uglavnom te informacije imaju negativnu konotaciju, istina poneka je i neutralna. Očito je ova situacija »dogorjela do nokata« beogradskim prosvjednim šetačima koji su prošlog vikenda nasilno provalili (ili su pak namjerno pušteni) u prostorije RTS-a, sa zahtjevima da se i njihov glas uživo pusti u informativnoj emisiji javnog servisa. Na privatnoj televiziji događanja su se mogla pratiti »in vivo« dok je u vrijeme tih događanja RTS emitirao redovan program.

Što je istina?

Povodom ovih događanja predsjednik je u zgradi Predsjedništva održao konferenciju za medije točno u podne, dok su prosvjednici okupirali prostor oko ove zgrade. Predsjednik se držao vrlo hlabro, s ministrom policije je igrao šah, dok se većina demonstranata nije razišla. Onda je odlučno napustio zgradu, rijetkim preostalim šetačima je dobacio po koju riječ. Naravno, većina stanovnika ove države pratili su događanja, neki sa strahom što će se desiti s mirovinama ako predsjednik »padne«? Drugi su pak vikali »gotov je« i ja sam se našao u dilemi – sjetio sam se jednog starog dobrog vica. Muž nenadano stiže kući i zatekne svoju ženu u krevetu zajedno sa susjedom. Susjed brže-bolje pobjegne, a muž pita ženu: »Kako si me mogla varati sa susjedom?«. Ona odgovori: »Nisam te varala«. Muž malo iznerviran ponovi pitanje: »Kako si mogla s njim, tako nikakvim?«. Ona mirno ponovi: »Nisam te varala«. Muž sada već potpuno iznerviran viče: »Kako nisi, vlastitim očima sam vidio«. Žena odgovara mirno i uvrijeđeno: »Zar ti više vjeruješ svojim očima nego meni?«. Ovo ja nazivam tumačenjem događanja u stilu »ružičastog TV-a«.

Priprema TV programa, ima li mjesta za oporbu

Bajka o *Subotica-transu*

Drugo lice **SUBOTICE**

Priča o *Subotica-transu*, po svojoj sadržini a još više po epilogu, jedna je od rijetkih u ovom gradu koja se završava *happy endom*. Treba zaista duboko kopati po memoriji, pa se sjetiti da je sličan svršetak storije o radničkim pravima zabilježen prije više od deset godina u slučaju Tvornice vagona *Bratstvo*, u vrijeme kada ju je kupila slovačka kompanija *Tatravagonka*, a i u jednom i u drugom slučaju presudnu ulogu je odigrao Samostalni sindikat Subotice.

Javnosti je poznato da je prošloga tjedna potpisivanjem novog kolektivnog ugovora između posloводства *Subotica-transa* i sindikata okončana dugotrajna kriza u ovom poduzeću, a koja je prije mjesec dana kulminirala odlaskom polovine vozača na bolovanje koje je zapravo bilo drugo ime za štrajk. Konačne posljedice, sjećamo se toga, bile su prorijeđen vozni red, koji je funkcionirao na rubu opstanka osnovne djelatnosti poduzeća i na štetu građana. Sada, ako je suditi po zajedničkom priopćenju sindikata i udruge vozača i automehaničara *Subotica-transa*, novim kolektivnim ugovorom dogovoreni su »svi bitni detalji koji uređuju prava i obveze zaposlenih«. To se, naravno, prije svega odnosi na povećanje plaća vozačima i automehaničarima za 20% (prosječno oko 10.000, a ukupno na oko 55.000 dinara), ali i, za svaki slučaj, pravo zaposlenih na odlazak na bolovanje kako se ovo pitanje ni ubuduće, a ni retroaktivno, ne bi od poslodavca ili osnivača izvlačilo kao adut za nerad ili optužba za štrajk.

Pravo je pitanje, međutim, je li uopće do ovoga trebalo doći? Je li rukovodstvu *Subotica-transa*, s obzirom na to da su vrlo dobro upućeni u problem velikog broja odlazaka vozača u inozemstvo i upoznati s visinom plaća preostalih, zaista trebalo inačice s onima koji rade najvažniji, a najpotrcjeniji posao u podu-

zeću čak i sa skupštinske govornice, kako je to učinio ravnatelj **Aleksandar Aleksić** riječima da je povećanje plaća nemoguće, jer za to jednostavno novca nema? Zašto ga je u tome podržala, a zapravo izložila vjetrometini i dodatnom nezadovoljstvu vozača, automehaničara i javnosti, lokalna samouprava kao osnivač *Subotica-transa* namjesto da je u startu problema posegnula za »vertikalnom komunikacijom« (kako to sve ovdašnje garniture na vlasti vole reći) i upotrijebila svoje (stranačke) veze na »višim razinama« u Beogradu, u konkretnom slučaju Ministarstvo financija? Zašto su se, dakle, i osnivač i poslodavac izložili blamu kada nisu bili sigurni u to jesu li dovoljno snažni izdržati pritisak zaposlenih, a kroz opetovanja »bolovanja« vozača i ionako nezadovoljnih građana zbog nerješavanja jednog od većih problema u gradu?

Nakon ove epizode, koja je završila na sveopće zadovoljstvo i sreću jedne od strana u pregovorima, nameće se i hipotetičko pitanje: kako će se poslodavci i osnivač (lokalna samouprava) ponijeti u slučaju da recept zaposlenih u *Subotica-transu* za povećanjem plaća preuzmu i njihovi kolege u drugim javnim poduzećima (a ima ih 13!)? Hoćemo li, recimo, usred ljeta trpjeti smrad neodveženog otpada zbog »epidemije« u *Čistoći i zelenilu*; jesen dočekati neočišćenih dimnjaka zbog istih razloga u *Dimnjačaru*, a usred zime neće biti koga da održava vatru u *Toplani* zbog bolesnih ložača? Stoga bajka o *Subotica-transu*, kao uostalom i svaka bajka, osim zadovoljstva zbog lijepog kraja ima i svoju poučnu stranu za sve aktere, a prije svih za najodgovornije: najljepša je ako priča o njoj uopće ne započne.

Z. R.

U tijeku prijava za obuku njegovatelja

Službeno otvorenje adaptiranog Gerontološkog kluba *Centar 1* u Ulici Petra Drapšina 3 u Subotici i otpočinanje obuke njegovatelja u ovom objektu najavljeni su u ponedjeljak, 18. ožujka, prigodom susreta partnera u okviru projekta pod nazivom *Razvoj usluga socijalne zaštite u okviru regionalne gerontološke mreže* koji se realizira u sklopu IPA Interreg programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija 2014.-2020.

Nositelj projekta, čija ukupna vrijednost iznosi oko pola milijuna eura, je Gerontološki centar Subotica, a partneri su Dom za starije i nemoćne osobe Osijek, Dom za stare i nemoćne osobe Đakovo i Dom za stare i penzionere Apatin. Od ovoga je iznosa skoro polovina pripala subotičkoj ustanovi, i to za adaptaciju kluba i obuku njegovatelja, dok je ostatak gotovo ravnopravno podijeljen među partnerima, s ciljem da i u njihovim sredinama budu renovirani, odnosno napravljeni klubovi slični ovom u Subotici.

Najavljujući otvorenje adaptiranog Gerontološkog kluba *Centar 1* za prvi tjedan u travnju, ravnatelj subotičkog Geron-

tološkog centra dr. **Nenad Ivanišević** pozvao je zainteresirane Subotičane i građane iz okolnih okruga da se prijave na besplatnu obuku za njegovatelje. Prvih 20 od ukupno 100 njegovatelja koji će biti obučeni, a potom i zaposleni u ustanove socijalne zaštite u kojima na teritoriju Sjevernobačkog okruga i šire, nedostaje ovog medicinskog osoblja, mogu se prijaviti na adresu Gerontološkog centra Subotica, Ulica Aleja maršala Tita 31, putem telefona 024/644-411 ili putem mail adrese kadrovi.gcsb@gmail.com.

Prostorije u kojima će se održavati edukacija za njegovatelje u sklopu Regionalne akademije za obuku njegovatelja bit će locirane u spomenutom objektu Gerontološkog kluba *Centar 1*. Obuka prvih 20 kandidata, koja će osim teorijskog, obuhvatiti i praktični dio, započet će koncem travnja i trajat će šest tjedana. Uvjet za prijavu je da osoba ima završenu najmanje osnovnu školu, a program će biti akreditiran kod Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu.

I. P. S.

U korak s vremenom

Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja intenzivno radi na opremanju škola, kako tehnikom, tako i jakim internetskim vezama kako bi se mogućnosti mogle provesti u djelo

Pedagoški zavod Vojvodine i Hrvatsko nacionalno vijeće organizirali su 18. ožujka stručni skup, koji je bio namijenjen učiteljima, nastavnicima i profesorima koji rade u nastavi na hrvatskom jeziku, a održan je u OŠ *Sonja Marinković* u Subotici. Tema skupa je bila »Kreativni nastavnik u IKT okruženju«, a izlagači su bili nastavnici i profesori koji se bave informacijsko-komunikacijskim tehnologijama, govorili su o stečenom znanju i primjeni u nastavi, te dobroj praksi.

Na početku skupa nazočne su pozdravili ravnatelj Pedagoškog zavoda Vojvodine **János Puskás** i predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Lazar Cvijin**, te državna tajnica Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja **Annamária Vicsek**.

János Puskás je tijekom svog obraćanja rekao kako je ovo drugi korak u Subotici kada su u pitanju nacionalne manjine. Nakon stručnog skupa na Učiteljskom fakultetu u Subotici na mađarskom jeziku, u dogovoru s predsjednicom Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Margaretom Uršal**, odlučeno je napraviti i stručni skup za nastavnike i profesore koji su u nastavi na hrvatskom jeziku.

U ime HNV-a Lazar Cvijin je okupljene podsjetio koliko HNV posvećuje pozornosti upravo obrazovanju, ključnom području dobivenih zakonskih ovlasti.

Digitalizacija

Da je digitalizacija jedno od prioriteta područja Vlade Srbije, naglasila je državna tajnica Ministarstva obrazovanja.

»Mogućnosti digitalizacije su velike, ali treba napraviti dobar balans, to je na nama odraslima, da znamo iskoristiti mogućnosti, ali da ne pretjeramo u tome. Ministarstvo prosvete, nauke i

tehnološkog razvoja stavlja veliki naglasak na digitalizaciju, što se ogleda i u uvođenju elektroničkog dnevnika, koji se sada već koristi u velikom broju škola«, kazala je Vicsek i podsjetila da Ministarstvo intenzivno radi na opremanju škola, kako tehnikom, tako i jakim internetskim vezama kako bi se mogućnosti mogle provesti u djelo.

Osim toga, državna tajnica je podsjetila kako Ministarstvo radi i na programima nastave i učenja, na kurikularnoj reformi. Također i po pitanju digitalnih udžbenika, koji će u dogledno vrijeme zamijeniti papirne udžbenike koji su sada aktualni. Po njenim riječima to će biti olakšanje i za djecu, ali i za roditelje.

U uvodnom predavanju govorili su **Silvija Ilić** i **Csongor Kasza**, akreditirani predavači Pedagoškog zavoda Vojvodine, a govorili su o stavovima nastavnika o integraciji informacijskih tehnologija.

Primjer dobre prakse

Primjere dobre prakse prezentirale su profesorica razredne nastave u OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici **Sanja Dulić**, profesorica razredne nastave i viša diplomirana knjižničarka u Gradskoj knjižnici Subotica **Bernadica Ivanković** i profesorica mađarskog jezika i književnosti u OŠ *Miroslav Antić* na Paliću **Erzsébet Kuktin**.

One su prikazale kako nastava može izgledati zabavna i zanimljiva sa suvremenom tehnologijom, koliko djeca vole ovakve aktivnosti, te da se ovim putem lakše uči, a djeca rado ponavljaju gradivo, što je put ka cilju. Predstavljen je rad na interaktivnoj ploči, brojne aplikacije preko kojih se mogu izraditi razni kvizovi, zadaci, pa i igrice koje djecu motiviraju na učenje.

Tijekom ovoga skupa u nekoliko navrata je spomenuto kako su ovakvi stručni skupovi i edukacija nastavnog kadra prijeko potrebni, jer generacije učenika koje mi danas imamo žive u svijetu tehnologije i nastavnici se moraju usavršavati i prilagođavati. Kada je u pitanju tehnologija, učenici su u prednosti, te je ovakav vid usavršavanja put za budućnost.

Upravo radi toga i Ministarstvo uvodi brojne promjene u obrazovanje, jer, kako je rekla Anamária Vicsek, »djeca danas u prvi razred osnovne škole dolaze s velikim znanjem i ne možemo ih učiti što je miš, a što tastatura, kada su oni to već odavno svladali«. Ministarstvo je radi toga uvelo nove predmete za sadašnje pete i šeste razrede *Tehnika i tehnologija* za petake, te *Projektna nastava* za prvaše.

Danas učitelji, nastavnici i profesori ne samo da moraju biti stručni u svojoj domeni nego itekako moraju biti informatički pismeni i kreativni. Mogućnosti su zaista brojne, no odgovornost je još veća.

Ž. V.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: II-344-261/2019
Dana 14. 3. 2019.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024/626-927
BL/PP

Temeljem članka 6. Uredbe o sredstvima za poticanje programa ili nedostajućeg dijela sredstava za financiranje programa od javnog interesa koja realiziraju udruge (*Službeni glasnik RS*, br. 16/18), članak 3. stavak 1. Pravilnika o dodjeli sredstava za poticanje projekata od javnog interesa koje realiziraju udruge u području unaprjeđenja sigurnosti prometa (*Službeni list Grada Subotice*, br. 4/19) i članka 51. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (*Službeni list Općine Subotica*, br. 26/08 i 27/08-ispravak i *Službeni list Grada Subotice*, br. 46/11, 15/13 i 4/19) gradonačelnik Grada Subotice raspisuje

NATJEČAJ

za financiranje ili sufinanciranje projekata koji su usmjereni k unaprjeđenju sigurnosti prometa na području Grada Subotice u 2019. godini

Natječaj se raspisuje za projekte koji su usmjereni k unaprjeđenju sigurnosti prometa na području Grada Subotice. Maksimalni iznos za financiranje odnosno sufinanciranje pojedinačnog projekta u jednoj godini je 2.000.000 dinara. Udruga može konkurirati s po jednom prijavom za svaki od četiri cilja u ovom natječaju.

I. CILJ NATJEČAJA

Cilj natječaja je unaprjeđenje prometnog odgoja i preventivno djelovanje na najranjivije sudionike u prometu na području Grada Subotice.

Grad Subotica će podržati po jedan projekt u odnosu na svaki od sljedeća četiri cilja:

1. Unaprjeđenje prometnog odgoja djece predškolske dobi kako na teorijskom planu tako i na praktičnom, ne bi li se u što ranijem razdoblju djeca naučila što sigurnijem ponašanju u prometu. Za ovaj projekt Grad Subotica će izdvojiti za financiranje/sufinanciranje maksimum 1.000.000 dinara.
2. Unaprjeđenje prometnog odgoja djece rane školske dobi (1.-4. razreda osnovne škole) kako na teorijskom planu tako i na praktičnom, ne bi li se u što ranijem razdoblju djeca naučila što sigurnijem ponašanju u prometu. Za ovaj projekt Grad Subotica će izdvojiti za financiranje/sufinanciranje maksimum 2.000.000 dinara.
3. Unaprjeđenje prometnog odgoja mladih između 14 i 19 godina života o posljedicama prometnih nezgoda (posljedicama po život ozlijeđenog, posljedicama na obitelj ozlijeđenog, na okruženje ozlijeđenog kao i na društvo u cjelini). Za ovaj projekt Grad Subotica će izdvojiti za financiranje/sufinanciranje maksimum 500.000 dinara.
4. Unaprjeđenje prometnog odgoja odraslih sudionika u prometu, prije svega roditelja o značaju uporabe zaštitnih sustava u vozilu (zaštitni pojas za vezivanje na prednjem ali i na zadnjem sjedalu, uporaba dječjeg zaštitnog sjedala u automobilu). Za ovaj projekt Grad Subotica će izdvojiti za financiranje/sufinanciranje maksimum 500.000 dinara.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji temeljem kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

- 1) kvaliteta projekta (izvedivost, mogućnost razvijanja projekta i njegova održivost, originalnost, aktualnost teme, opravdanost i dr.);
- 2) ciljevi koji se postižu (opseg ispunjavanja javnog interesa, stupanj unaprjeđenja sigurnosti prometa na cestama na području Grada Subotice i dr.);
- 3) ciljna skupina i način uključivanja (veličina ciljne skupine, aktivno/pasivno uključivanje i dr.);
- 4) prethodne aktivnosti i iskustvo udruge u području unaprjeđenja sigurnosti prometa (dokazuje se dostavljanjem realiziranih projekata, pisama preporuke i potpore i dr.);
- 5) ekonomičnost proračuna projekta, usklađenost proračuna s planiranim aktivnostima (Povjerenstvo može tražiti objašnjenja u svezi s proračunom i umanjenja po pojedinim stavkama. Stoga je u interesu podnositelja prijave da napravi realan i ekonomski opravdan proračun);
- 6) suradnja s drugim subjektima u realizaciji projekta;
- 7) broj uspješno realiziranih projekata u prethodne tri kalendarske godine s drugim donatorima;
- 8) učinci projekta;
- 9) sufinanciranje projekta iz drugih izvora: vlastitih prihoda, proračuna Republike Srbije, Autonomne Pokrajine ili jedinice lokalne samouprave, fondova Europske unije, darova, donacija, legata, kredita i drugo, u slučaju nedostajućeg dijela sredstava za financiranje projekta;

10) zakonitost i učinkovitost korištenja sredstava i održivost ranijih programa i projekata: ako su ranije korištena sredstva proračuna, jesu li ispunjene ugovorne obveze.

Povjerenstvo vrši ocjenu svakog projekta temeljem vrjednovanja navedenih kriterija.

III. PRAVO SUDJELOVANJA

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju udruge građana registrirane u Agenciji za gospodarske registre sa sjedištem na području Republike Srbije sukladno zakonu, i koje suglasno odredbama svog osnivačkog akta i statuta ostvaruju ciljeve u području prometa, dok partneri u projektu mogu biti sve pravne osobe.

Podnositelj prijave mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- 1) da posjeduje profesionalnu sposobnost i potrebne kvalifikacije neophodne za realizaciju projekta te da je izravno odgovoran za pripremu i upravljanje projektom, a ne da djeluje kao posrednik;
 - 2) da se protiv udruge ili odgovornih osoba u udruzi ne vode postupci pred nadležnim sudovima;
 - 3) da podnositelj prijave nije dobio sredstva od drugog donatora u ukupnom traženom iznosu, ili nedostajuća sredstva, za prijedlog projekta kojim konkuriра i da će davatelja sredstava obavijestiti o svim dodatnim financiranjima od strane bilo kog donatora.
- O ispunjavanju uvjeta iz stavka 2. ovoga članka podnositelj prijave daje izjavu pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću na obrascu prijave na natječaj.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja je u obvezi dostaviti jedan primjerak popunjenog prijavnog formulara u tiskanoj verziji Prijava na natječaj za dodjelu sredstava za financiranje, odnosno sufinanciranje projekata od javnog značaja u području unaprjeđenja sigurnosti prometa na području Grada Subotice – Obrazac »Prijava na natječaj«.

Podnositelj prijave može podnijeti najviše jednu prijavu za pojedinačni cilj određen u dijelu »cilj natječaja«.

Uz prijavu, podnositelj prijave dužan je obvezno priložiti:

- 1) preslik statuta udruge;
- 2) original ili ovjereni preslik protokola o suradnji sa svim partnerima na projektu (ukoliko postoje);
- 3) pozitivne reference (ukoliko ih ima, pisma preporuke, pisma potpore i sl.);
- 4) detaljni opis projekta.

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ*, u jednom dnevnom listu koji se distribuira na području cijele Republike, na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs u rubrici »Natječaj i oglasi« kao i na portalu e-Uprava. Prijave se podnose na propisanom obrascu – Prijava na natječaj za dodjelu sredstava za financiranje, odnosno sufinanciranje projekata od javnog značaja u području unaprjeđenja sigurnosti prometa na području Grada Subotice – Obrazac »Prijava na natječaj«, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici »Natječaj i oglasi«.

Nepotpune i nepravodobne prijave, kao i prijave koje nisu sukladne uvjetima javnog natječaja ne razmatraju se.

Popunjene Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj omotnici, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na omotnici napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata usmjerenih k unaprjeđenju sigurnosti prometa na području Grada Subotice« – NE OTVA-RATI, te naznačiti na koji cilj se konkretan projekt odnosi.

Popunjene prijave za Natječaj (Obrazac »Prijava na natječaj«) potrebno je obvezno dostaviti i u elektroničkom obliku, na e-mail adresu: petar.pantelinac@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 15 dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ*, u dnevnom listu *Kurir*, koji se distribuira na području cijele Republike Srbije, na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs i na portalu e-Uprava, odnosno od 22. 3. 2019. godine do 6. 4. 2019. godine.

Rezultati javnog Natječaja objavljuju se na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijave.

Sudionici natječaja koji su dobili sredstva temeljem javnog natječaja izvješće o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je dodijelilo sredstva, a sukladno zaključenom ugovoru. Obrazac Izvješće o realizaciji projekta usmjerenog k unaprjeđenju sigurnosti prometa na području Grada Subotice – Obrazac »Izvješće o realizaciji projekta u području unaprjeđenja sigurnosti prometa«, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Korisniku sredstava koji ne dostavi u roku izvješće o realizaciji projekta, tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava.

Povrat sredstava vrši se u roku koji je predviđen ugovorom.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvješće o realizaciji projekta, odnosno koji nisu izvršili povrat sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Projekt mora biti realiziran tijekom 2019. godine.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati na telefon 024/626-927 u Tajništvu za komunalne poslove, energetiku i promet Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik
Bogdan Laban

Oblačenje Šokica u Monoštoru

Vjerne čuvarice tradicije

Prva nedjelja korizme. Pred početak mise, one u 10 sati, u crkvi sv. Petra i Pavla u Monoštoru. Nekako mi se to činilo najzgodnije vrijeme da uradim priču koju već dugo planiram. Priču o tome kako Monoštorke još drže do tradicijskog oblačenja. Neke su tome ostale vjerne cijeloga života i za njih ne postoji druga odjeća nego ona kakvu su nosile i generacije prije njih. Usprkos novoj modi, novim vremenima i usprkos tome što je suvremena odjeća lakša za nošenje i održavanje. Neke, pak,

staro ruho i nošnju iz ormara vade samo za misu ili kada je neki veliki svetac. A razdoblje korizme vrijeme je u kome se Monoštorke za svaku nedjelju drugačije oblače. One koje još drže do toga.

»Obukla sam zelenu čojanu suknju, pregaču, vizitlu, šluriku i maramu komošnu nebesku. Marame ređamo uz pregaču i svake nedjelje je drugačija pregača i drugačija marama. Sljedeće nedjelje obući ću žutu pregaču i maramu uz nju. Ovo je vrijeme korizme, a u to vrijeme oblači se *tišlje*. Posebno na Veliki petak kada se stavljaju tavne, obične marame«, kaže **Anica Andrašev**.

»Obukla sam žutu pregaču. Zelenu suknju i *lilavu* maramu i *vizitlu*. Sljedeće nedjelje bit će drugačije«, kaže **Marija Kolar**.

»Opravila sam se u zelenu suknju, bilu pregaču na veliku ružu, šlurika je modra štofana, vizitla je na sekser grane, a marama komošna nebeska. Svake nedilje do Uskrsa oblačimo drugačiju pregaču i maramu«, potvrđuje i **Eva Pašić**.

Odlazak u crkvu na svetac ili u vrijeme adventa i korizme prilika je da se pokaže što se sve čuva u ormarima. I ne samo da se čuva već se žene, zaljubljenice u taj dio tradicije, trude da, kad god mogu, obogate svoje ormare i škrinje kakvim komadom odjeće. A prigoda za pokazati svu raskoš nošnje jest odlazak u crkvu.

Janja Šimunov

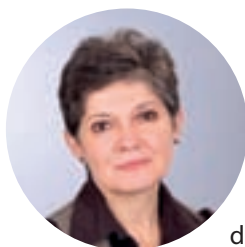
Eva i Marija Pejak

Marija Kolar

Tjedan u Somboru

Ekocid

Čitam ovih dana na jednom internetskom sajtu koji je posvećen temama iz poljoprivrede tekst o tome kako u Beogradu orezuju stabla zabranjenom topping metodom. A ta »ozloglašena« metoda

podrazumijeva odsjecanje cjelokupne

krošnje drveta tako da od bujnog i zdravog stabla ostane samo deblo. Kako se dalje navodi u tom tekstu sve međunarodne arborističke i ekološke organizacije (International Society of Arboriculture, European Arboricultural Council, Tree Care Industry Association) izričito su protiv topping metode orezivanja i to iz više (opravdanih) razloga. Uklanjanje svih olistalih grana pokreće mehanizme preživljavanja drveta, što dovodi do ubrzanog rasta izdanaka, što onda iscrpljuje samo stablo. A tako iscrpljeno stablo ne može se braniti od bolesti i kukaca i postupno počinje truliti. Bez krošnje drvo je izloženo suncu, što dovodi do sušenja i pucanja kore i opekline tkiva. I tu nije kraj. Uništavanje cjelokupne krošnje drveta narušava ionako osjetljiv odnos između lišća i korijena, posljedica je postupno odumiranje korijena, a takva stabla sklona su padu. Ubrzani rast više izdanaka ispod svakog reza formira tanke grane koje imaju višestruko slabiji spoj sa stablom od onih koje drvo prirodno formira. Takve grane podložnije su lomljenju i padu pri vjetru ili snježnim padalinama. Sve ovo bili su dovoljni razlozi zbog kojih su gradske uprave u razvijenim zemljama zapada, a sve da bi izbjegle velike troškove zamjene drvoreda i plaćanja nadoknade za štetu nastalu padom granja i stabala, strogo zabranile topping metodu orezivanja. A ja sam sve ovo napisala, ne zato što sam pretjerano zabrinuta za to što vlast radi po Beogradu, već što me brine ono što se radi u Somboru, jer upravo takav način orezivanja u Somboru je odomaćen desetljećima. Pa svake godine osvane po nekoliko ulica u kojima, nakon prolaska komunalaca, umjesto raskošnih krošnji bođoša, osvanu tužna stabla na kojima više nema ni jedne grane. U gradu u kome se ponose svojim zelenilom. Strah me je samo da ćemo za koje desetljeće taj (kako je sada popularno reći) somborski brend gledati samo na slikama.

Z. V.

»U Monoštoru sam župnik 14 godina. Pamtim prvu misu, s početka jeseni, kada sam došao. Sjećam se da sam kazao 'drago mi je, moje Šokice, da vas vidim u vašoj tradicijskoj nošnji. Ima vas 27, a upravo 28. ulazi u crkvu'. Nije to bila misa na veliki blagdan, a u crkvi je bilo 28 žena obučeno u tradicijsku nošnju. Tako je to bilo prije 14 godina. Sada je manje onih koje se oblače u tradicijsku odjeću, ali još uvijek ima Šokica koje tako dolaze u crkvu. Više na misu u 10 sati nego na onu jutarnju. Nekada se i mlade obuku. Zato što to žele, pa čak poneku i otarak i na njemu kleče tijekom čitanja propovijedi (osim tijekom čitanja evanđelja)«, kaže župnik u crkvi sv. Petra i Pavla u Monoštoru

Goran Vilov.

Anica Andrašev, Marija Kolar i Eva Pašić

»Kao i u doba adventa, tako se i u korizmi svake nedjelje drugačije oblačimo. Prva nedjelja korizme je bila pregača, druga žuta, treća nebeska, četvrta modra, onda zelena, pa plava. Nedjelja prije Cvjetnice je Crna nedjelja i onda se žene oblače skroz u crno. Na Cvjetnicu se, kao i u vrijeme cijele korizme, oblači malo *tišlje* (tamnije bolje), ali ipak malo svečanije ruho. Djevojke oblače *krila na devet misti, vizitlu i pavlakama pregač*. Žene na Cvjetnicu oblače *šluriku* u malo vedrijim bojama i stavljaju malo svjetliju maramu. U adventu se i cure i mlade žene oblače u tradicijsku nošnju, a za vrijeme korizme uglavnom starije žene«, kaže dopredsjednica KUD-a Hrvata Bodrog **Anita Đipanov-Marijanović**.

»U svakidašnjem životu ne oblačim tradicijsko ruho, ali na misu, bez obzira je li svetac, korizma ili obična nedjelja oblačim tradicijsko ruho. Sada sam drugu godinu u žalosti pa sam u crnome i s obzirom na moje godine tu crninu neću ni skidati«, kaže **Janja Šimunov**.

A slika žena u tradicijskom ruhu nije samo slika tijekom korizme ili kakvog sveca već slika koja se u Monoštoru viđa svaki dan, jer još uvijek ima nekoliko starijih žena koje se i u svakidašnjem životu oblače onako kako je nekada za Monoštor bilo uobičajeno.

Z. V.

REPUBLIKA HRVATSKA

SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

Temeljem članka 45. Zakona o sustavu državne uprave (*Narodne novine*, broj 150/11, 12/13, 93/16 i 104/16), članka 9., 13., 30. i 46. Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske (*Narodne novine*, broj 124/11 i 16/12), Pravila o financiranju programa/projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine (KLASA: 01102/19-03/01, URBROJ: 537-02/1-19-01, od 28. veljače 2019. godine, u nastavku teksta: Pravila), a u vezi s Uredbom o unutarnjem ustrojstvu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (*Narodne novine*, broj 2/17 i 4/19), Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske objavljuje

Javni natječaj za prijavu programa/projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2019. godinu

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske (u nastavku teksta: Ured) poziva organizacije hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država da se prijave za financijsku potporu programima/projektima čije aktivnosti pridonose zadovoljavanju javnih potreba i ispunjavanju ciljeva i prioriteta definiranih strateškim dokumentima Ureda.

1. PRIORITETNA PODRUČJA

Organizacije sukladno ovom Javnom natječaju mogu prijaviti programe/projekte u sljedećim prioritetnim područjima:

1. Razvoj organizacija hrvatske nacionalne manjine (ulaganje u organizacijski razvoj i stabilizaciju organizacije, podrška izgradnji kapaciteta u svrhu daljnjeg djelovanja organizacije i obavljanja njene osnovne djelatnosti i dr.),
2. Kultura (očuvanje hrvatskog kulturnog stvaralaštva i baštine, poticanje kulturnih djelatnosti na hrvatskome jeziku te kulturno-umjetničkog amaterizma hrvatske manjinske zajednice u inozemstvu, nakladnička i izdavačka djelatnost, izdavanje časopisa, publikacija i ostalih javnih glasila na hrvatskome jeziku u svrhu očuvanja hrvatskog jezika, kulture i identiteta, televizijske i radio emisije, internetski portali, namijenjeni informiranju hrvatske manjinske zajednice u inozemstvu i dr.),
3. Obrazovanje i znanost (odgojni, obrazovni i znanstveni programi/projekti usmjereni na poduku, očuvanje hrvatskog jezika, sustavno istraživanje i proučavanje hrvatske nacionalne manjine i dr.),
4. Ostala područja društvenih djelatnosti (programi/projekti i aktivnosti organizacija iz područja športa, turizma, gospodarstva te ostalih područja koja nisu utvrđena u prioritetnim područjima od 1 do 3, a od interesa su za očuvanje nacionalnog identiteta i jačanje položaja hrvatske manjinske zajednice u inozemstvu te razvijanje odnosa s Republikom Hrvatskom).

2. IZNOS I VISINA FINANCIJSKE POTPORE

Sredstva financijske potpore namijenjena programima/projektima organizacija hrvatske nacionalne manjine u 12 europskih država za 2019. godinu u ukupnom iznosu od 5.000.000,00 kuna raspoređuju se na sljedeći način:

Redni broj	Naziv europske države	Odobreno kuna
1.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Republici Austriji	500.000,00
2.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Republici Bugarskoj	50.000,00
3.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori	400.000,00
4.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Češkoj Republici	100.000,00
5.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Republici Kosovo	300.000,00
6.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Mađarskoj	500.000,00
7.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Rumunjskoj	350.000,00
8.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Republici Sjevernoj Makedoniji	350.000,00
9.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Slovačkoj Republici	250.000,00
10.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Republici Sloveniji	550.000,00
11.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Republici Srbiji	1.250.000,00
12.	Organizacijama hrvatske nacionalne manjine u Talijanskoj Republici	400.000,00
Ukupno:		5.000.000,00

Ukupno planirana vrijednost Javnog natječaja je 5.000.000,00 kuna.

Najniži iznos financijske potpore po pojedinom programu/projektu je 3.000,00 kuna, a najviši iznos po pojedinom programu/projektu ne može biti veći od ukupnog iznosa koji je raspoređen organizacijama u pojedinoj državi, sukladno prethodnom stavku ove točke Javnog natječaja.

Jedan prijavitelj može podnijeti najviše dvije prijave na ovaj Javni natječaj.

3. VRSTE FINANCIJSKE POTPORE

Ured će financijska sredstva dodjeljivati kao:

- Institucionalne potpore – potpore za organizacijski razvoj i poslovanje organizacija kojima se osigurava trajnost i stabilnost rada onih organizacija koje su od posebnog značaja za Republiku Hrvatsku;
- Programske potpore – godišnje potpore programima/projektima koji uključuju niz povezanih aktivnosti koje jačaju kapacitete organizacija izvan Republike Hrvatske te kontinuirano doprinose zadovoljavanju javnih potreba hrvatske nacionalne manjine;
- Projektna potpore – za programe/projekte koji su usmjereni rješavanju određenih problema i realizaciji zacrtanog cilja u određenom vremenskom roku i s definiranim resursima i troškovima;
- Potpore održavanju jednodnevnih i višednevnih manifestacija, a mogu biti kulturne, obrazovne, športske, gospodarske, zabavne, socijalne, humanitarne, turističke i druge;
- Partnerske potpore – potpore za programe/projekte koje organizacije registrirane izvan Republike Hrvatske provode u partnerstvu s organizacijama u Republici Hrvatskoj;
- Potpore za sufinanciranje programa/projekata financiranih iz drugih izvora – potpore za sufinanciranje projekata koje organizacije realiziraju sredstvima drugih donatora.

4. PRIHVATLJIVI PRIJAVITELJI

Prihvatljivi prijavitelji na ovaj Javni natječaj su organizacije hrvatske nacionalne manjine (udruge, zaklade, ustanove, vjerske zajednice i ostale organizacije hrvatske nacionalne manjine) koje su se opredijelile za obavljanje djelatnosti i aktivnosti koje su predmet financiranja i kojima promiču uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske niti pravnim poretom matične države, a upisane su u Registar ili drugu odgovarajuću Evidenciju organizacija matične države te imaju pravnu osobnost.

5. UVJETI ZA PRIJAVU

Na ovaj Javni natječaj mogu se prijaviti organizacije hrvatske nacionalne manjine koje udovoljavaju sljedećim uvjetima:

- su upisane u Registar ili drugu odgovarajuću Evidenciju organizacija matične države na temelju pravnog poretka matične države ili neki drugi registar i djeluju najmanje jednu godinu, zaključno s danom objave Javnog natječaja;
- program/projekt koji prijave na Javni natječaj bude ocijenjen kao značajan (kvalitetan, inovativan i koristan) za razvoj organizacije i zadovoljava potreba hrvatske nacionalne manjine definiranih strateškim dokumentima Ureda, odnosno uvjetima ovog Javnog natječaja;
- u skladu sa svojim statutom (ili drugim temeljnim ili osnivačkim aktom) obavljaju djelatnosti i aktivnosti koje su predmet financiranja i kojima - promiču uvjerenja i ciljeve koji nisu u suprotnosti s Ustavom i zakonima Republike Hrvatske niti pravnim poretkom matične države;
- se protiv osobe ovlaštene za zastupanje i voditelja programa/projekta ne vodi kazneni postupak i/ili nije pravomoćno osuđen za kaznena djela;
- su uredno ispunili obveze iz svih prethodno sklopljenih ugovora o dodjeli financijske potpore iz proračuna Ureda;
- vode transparentno financijsko poslovanje.

6. SADRŽAJ PRIJAVE

Prijava mora sadržavati sljedeće:

1. obrasce za prijavu programa/projekta:

obrazac opisa programa/projekta,
obrazac proračuna programa/projekta,
obrazac životopisa voditelja programa/projekta,

obrazac izjave o partnerstvu, kada je primjenjivo,

2. dokaz o registraciji organizacije – Izvadak iz Registra ili druge odgovarajuće Evidencije organizacija matične države na temelju pravnog poretka matične države ili nekog drugog registra iz kojeg je razvidna djelatnost organizacije (ili njegova preslika) ne stariji od šest mjeseci do dana objave Javnog natječaja iz kojeg je vidljivo da organizacija, odnosno druga pravna osoba djeluje najmanje jednu godinu, zaključno s danom objave Javnog natječaja,

3. preslika važećeg statuta, poslovnika ili drugog temeljnog ili osnivačkog akta organizacije (ukoliko osnovna djelatnost organizacije nije vidljiva iz izvatka iz Registra, ili jednog od dostavljenih dokumenata pod točkom 2.),

4. uvjerenje nadležnog suda, ne starije od šest mjeseci, da se ne vodi kazneni postupak protiv osobe ovlaštene za zastupanje organizacije i voditelja projekta, i/ili potvrdu da osoba ovlaštena za zastupanje organizacije i voditelj projekta nisu pravomoćno osuđeni za počinjenje kaznenog djela (izvornik ili njegova ovjerena preslika).

Zaprimljene prijave programa/projekata sa svom pratećom dokumentacijom neće se vraćati prijaviteljima.

7. NAČIN I ROK ZA PODNOŠENJE PRIJAVA

Natječajna dokumentacija dostavlja se poštom ili neposrednom predajom dokumentacije na adrese veleposlanstava nadležnih za države na koje se odnosi Javni natječaj (Popis veleposlanstava RH u državama u kojoj žive pripadnici hrvatske nacionalne manjine s adresama elektroničke pošte i mrežnim stranicama nalazi se u privitku ovog Javnog natječaja) s naznakom »za Javni natječaj za prijavu programa/projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2019. godinu«.

Prijave programa/projekata podnose se isključivo na propisanim obrascima na hrvatskom jeziku, koji su dostupni na mrežnim stranicama Ureda www.hrvatiizvanrh.gov.hr, Ministarstva vanjskih i europskih poslova (u nastavku teksta: Ministarstvo) i veleposlanstava nadležnih za zemlju na koju se odnosi Javni natječaj, a rok za podnošenje prijava je 30 dana od dana objave Javnog natječaja na mrežnoj stranici Ureda i traje zaključno do 15. travnja 2019.

Zakašnjele, nepotpune ili na drugi način podnesene prijave, koje nisu u skladu s uvjetima ovoga Javnog natječaja i Pravila, neće se razmatrati.

8. POSTUPAK ODABIRA PRIJAVA I KRITERIJI ZA OCJENJIVANJE

Po isteku roka za podnošenje prijava na Javni natječaj pristupit će se postupku provjere ispunjavanja propisanih (formalnih) uvjeta Javnog natječaja, a sukladno odredbama Pravila.

U postupku provjere ispunjavanja propisanih uvjeta Javnog natječaja provjerava se:

- je li prijava dostavljena na odgovarajući Javni natječaj i u zadanome roku,

- je li prijavitelj prihvatljiv sukladno uvjetima Javnog natječaja,

- je li dostavljena propisana obvezna dokumentacija te

- jesu li ispunjeni drugi propisani uvjeti Javnog natječaja.

Povjerenstvo Ureda razmatra i ocjenjuje prijave, koje su ispunile propisane uvjete Javnog natječaja iz točke 8., prema sljedećim kriterijima:

- utjecaj programa/projekta na očuvanje hrvatskog identiteta i specifične tradicijske kulture hrvatske nacionalne manjine u matičnoj državi,

- utjecaj programa/projekta na jačanje povezanosti hrvatske manjinske zajednice unutar matične države s manjinskim zajednicama u drugim državama te s Republikom Hrvatskom,

- utjecaj programa/projekta na povećanje razine prava i poboljšanja položaja hrvatske manjinske zajednica u matičnoj državi,

- utjecaj programa/projekta na razvijanje obrazovnih i kulturnih sadržaja te poboljšanje uvjeta života pripadnika hrvatskih manjinskih zajednica,

- institucionalna i organizacijska razvijenost, stručnost i kapaciteti prijavitelja za provedbu programa/projekta.

Na temelju prijedloga Povjerenstva Ureda, Odluku o dodjeli financijskih sredstava donosi državni tajnik.

9. ROK I NAČIN OBJAVE PRIHVACENIH PROGRAMA/PROJEKATA

Nakon donošenja Odluke o dodjeli financijskih sredstava, Ured, Ministarstvo i veleposlanstva nadležna za zemlju na koju se odnosi Javni natječaj, na službenim mrežnim stranicama objavljuju rezultate Javnog natječaja s podacima o organizacijama, programima/projektima kojima su odobrena sredstva i iznosima odobrenih sredstava financiranja.

Privolu za prikupljanje i obradu te suglasnost za objavu osobnih podataka, osoba ovlaštena za zastupanje organizacije daje podnošenjem prijave na Javni natječaj.

Sa svim organizacijama kojima su odobrena financijska sredstva, državni tajnik ili osoba koju on ovlasti, potpisat će ugovor o dodjeli financijske potpore najkasnije 30 dana od dana donošenja Odluke o dodjeli financijskih sredstava.

Postupak ugovaranja i opći uvjeti koji se odnose na ugovore o dodjeli financijske potpore iz javnih izvora za program/projekt uredit će se temeljem pozitivnih propisa Republike Hrvatske i Ureda.

10. DODATNE INFORMACIJE

Javni natječaj za prijavu programa/projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2019. godinu provodi se sukladno Pravilima o financiranju programa/projekata organizacija hrvatske nacionalne manjine (KLASA: 01102/19-03/01, URBROJ: 537-02/1-19-01, od 28. veljače 2019. godine, www.hrvatiizvanrh.gov.hr).

Za točnost podataka i dostavljene dokumentacije pod materijalnom i kaznenom odgovornošću jamči osoba ovlaštena za zastupanje organizacije potpisom na obrascu opisa programa/projekta.

Sva pitanja vezana uz ovaj Javni natječaj mogu se postaviti isključivo elektroničkim putem, slanjem upita do isteka roka za podnošenje prijava na adresu Ureda: manjinaprojekti@hrvatiizvanrh.hr

KLASA: 016-04/19-01/01 URBROJ: 537-02-02/4-19-1 Zagreb, 12. ožujka 2019.

Državni tajnik
Zvonko Milas

Hoće li zaista najveći vjetropark u Europi biti u Bačkoj?

VJETRENJAČE drugi puta među Vojvođanima

Početkom veljače pratitelj informacija iz poslovnoga svijeta, a time i pratitelj ključnih događaja u društvu, vrlo je iznenadila, pa i šokirala vijest da jedna domaća tvrtka planira izgradnju mnogobrojnih novih vjetroparkova, među njima i »razvoj najvećeg vjetroparka na europskom kontinentu«. Na internetskim stranicama te tvrtke nema puno detalja o tom ambicioznom projektu, osim njegova naziva *Maestrale Ring* (što god taj naziv značio) i podatka da će ga činiti oko 100 vjetrogeneratora snage veće od 5 megavata (pojedinačno).

Vaš novinar je, međutim, saznao da je planirana lokacija za taj vjetropark, ustvari, u sjeverozapadnoj Bačkoj, i to na području

orubljenom naseljima Stanišić, Lemeš, Čonoplja, Pačir i Bajmak, te državnom granicom Srbije i Mađarske. Tu informaciju za sada nije službeno moguće potvrditi.

Čista i obnovljiva energija

Idemo ispočetka. Proizvodnja struje putem rabljenja energije vjetera novost je u Srbiji, no u svijetu postoji već desetljećima. Zbog praktički nikakvog onečišćenja za okoliš vjetar se smatra obnovljivim i trajnim izvorom energije, a tako proizvedena energija naziva se »čistom energijom«. Obnovljivost izvora svakako

Hoće li, konačno, Stanišićani, Lemešani, Čonopljanci, Bajmačani, Pačirci i Šantićani uopće biti pitani ako projektanti požele postaviti ovakve objekte na njihovu zemlju? Moraju biti, a njihovi odgovori moraju biti glasni!

ne dolazi u pitanje, jer se pravci puhanja vjetrova, njihove učestalosti i jačine u prirodi gotovo ne mijenjaju. Slično je i s »čistoćom« ovakve proizvodnje: budući da Srbija gotovo 70 postotaka megavata struje koju troši proizvede iz energije dobijene spaljivanjem ugljena, riječ je o »prljavoj« energiji koja, da bi se dobila, uzima danak u velikom onečišćenju zraka i stvaranju ogromnih smetlišta pepela. To su samo neki od razloga zašto je Srbija pristala promijeniti energetska bilancu i obvezala da će do 2020. godine udio obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije do 2020. godine dostići 27%. Iz te odluke država je usvojila Uredbu o potpornim mjerama za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora. Te potpore se investitorima u nova postrojenja isplaćuju već 12 godina, no kvote za podizanje postrojenja za proizvodnje energije iz toplotne sunca (10 MW ukupne snage) i vjetra (500 MW) su već dostignute. Zarade inve-

stitora, kažu upućeni, nisu male, no, naravno, tako proizvedenu struju plaćat ćemo skuplje.

Energija vjetra »hvata« se vjetroturbinama: stupovima s tri ogromne elise, pomalo nalik na nekadašnje panonske vjetrenjače. Što je veća instalirana snaga, veći je broj stupova u jednoj »farmi vjetra«. Prvi vjetropark koji je počeo raditi u Srbiji otvoren je nedaleko Kule, na južnim obroncima Telečke zaravni. Njegovi stupovi visoki su gotovo 180 metara, a lopatice 90 metara. To su najviše građevine u Vojvodini (najviši novosadski neboderi visoki su 75 metara). Veći broj vjetroparkova se gradi u središnjem i južnom Banatu.

Dobre i loše strane

Ovakva postrojenja imaju svoje dobre i loše strane po lokalno stanovništvo. I jedne i druge investitor mora uzeti u razmatranje prigodom odluke o početku gradnje, budući da su ovakve investicije vrlo skupe. Za te potrebe rade se studije utjecaja na okoliš, ali i socio-ekonomske studije. Za sada su se nade i obećanja investitora lokalnim samoupravama da će ovi projekti donijeti značajna nova radna mjesta raspršile. Kvalificiranih elektroinženjera imamo sve manje, a postrojenja vjetroparkova rade na velikim visinama i ne treba im čuvanje. Održavanje je sustavno i visoko stručno. Zauzimaju (trajno!) dijelove čestica zemljišta za čije (trajno!) zauzeće vlasnici bivaju oštećeni, no i ti iznosi nisu izdašni. Za stanovnike oko vjetroparkova oni predstavljaju trajne izvore buke, posebice kada su jaki vjetrovi, a vjetrenjače u punom pogonu. U nekim projektiranim slučajevima predviđa se da udaljenost vjetrenjača bude najmanje 500 metara od naselja, što je uistinu premalo. Krajolik atara u kojemu će se podići vjetrenjače bit će nepovratno, a uz dozu opreza mogli bismo reći i: dramatično izmijenjen. Jest da se o ukusima ne raspravlja, no »nepregledna ravnica« dobit će vrlo iznenađujuće nove elemente ispod kojih i dalje valja obrađivati zemlju kao što je to činjeno i prije podizanja objekata. Budući da će se nalaziti na Telečkoj kosi, vjetrenjače će biti vidljive izdaleka. Izgradit će se novi putovi, unaprijedit će se pristup poljoprivrednom zemljištu, što, ruku na srce, u atarima Stanišića, Lemeša, Čonoplje, Alekse Šantića, Pačira i Bajmaka nije najvažniji problem. Zaštiti ptica brinu se – ptice ne mogu na vrijeme usporiti svoj let i bivaju jednostavno uvučene u vrtlog elisa i samljevene. Slično se događa sa šišmišima.

Do sada je razina instalirane snage postojećih vjetrogeneratorskih parkova u Srbiji ispunjena, te je bilo pitanje kako se može graditi jedan park od 500 MW snage, kada svi postojeći imaju skupa toliko kapacitet proizvodnje. No, biznis je dovrtljiv, te je Energetska zajednica jugoistočne Europe u lipnju prošle godine pozvala Srbiju da promijeni propise kako bi omogućila uvođenje dražbi za nove vjetrovite megavate.

Hoće li, konačno, Stanišićani, Lemešani, Čonopljanci, Bajmačani, Pačirci i Šantićani uopće biti pitani ako projektanti požele postaviti ovakve objekte na njihovu zemlju? Moraju biti, a njihovi odgovori moraju biti glasni! Na vrijeme valja saznati sve pojedinosti ovakvog projekta, biti uključen ispočetka, a ne ostati pasivan promatrač onoga što se oko događa! Tu mogućnost nude suvremeni mehanizmi demokratskog sudjelovanja u odlučivanju i valja ih energično rabiti.

Marko Tucakov

Dramska sekcija Nazora na općinskoj smotri

SOMBOR – Dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora sudjelovala je na Općinskoj smotri amaterskih dramskih društava. Nazorovci su izveli komediju *Matora dica* rađenu po tekstu **Marjana Kiša**, u režiji **Jolike Raič**. »U odnosu na ranija ostvarenja ove sekcije, ovo je daleko bolja predstava. Dogodio se zanimljiv tekst, primjeren glumačkim mogućnostima ovog ansambla. Vidimo jedno tipično kućanstvo, u kome živi obitelj sa starijom djecom koja ne razmišljaju o ulasku u brak. Rekao bih da je ovo jedna predstava koja brzo dopire do gledatelja. Vidjeli smo to i večeras, jer su glumci dobili nekoliko aplauza na otvorenoj sceni, što se rijetko dešava i profesionalnim glumcima«, kazao je selektor na Općinskoj smotri **David Kecman Dako**.

Matora dica premijerno su izvedena u listopadu prošle godine, a s ovom predstavom Somborci su gostovali i u Hrvatskoj. Dramska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* jedna je od rijetkih amaterskih dramskih skupina u Somboru koja još uvijek aktivno radi.

Z. V.

Tambura instrumental festival u Subotici

SUBOTICA – Međunarodno natjecanje tamburaša *VI. Tambura instrumental festival*, bit će održan u ponedjeljak i utorak, 25. i 26. ožujka, u Muzičkoj školi u Subotici. U ponedjeljak će biti održano natjecanje učenika osnovnih muzičkih škola u kategorijama solista prim/bisernica i basprim/brač, a počinje u 12 sati, dok je završni *Grand Prix* za osnovnu školu predviđen za 17.45 sati u koncertnoj dvorani škole.

U utorak se održava natjecanje učenika srednjih škola i akademija u istim kategorijama prim/bisernica, basprim/brač. Natjecanje solista počinje u 9 sati, a istoga dana je i natjecanje komornih sastava, koje počinje u 16 sati. Završni *Grand Prix* za soliste i komorne sastave je predviđen istoga dana u 18 sati.

U kategoriji osnovnih, odnosno nižih škola natjecat će se 40 tamburaša, dok je za srednju školu prijavljeno njih 26, te jedan natjecatelj s Glazbene akademije. U kategoriji komornih sastava prijavljeno je 8 sastava. Na ovome natjecanju sudjelovat će 18 škola, i to iz Subotice, Sombora, Ade, Bečeja, Pančeva, Kule, Apatina (istureno odjeljenje Sonta) i Novog Sada te škole iz Hrvatske: Požege, Slavonskog Broda, Virovitice, Zaboka, Sesveta, Siska, Osijeka, Zagreba – Podsused i Vukovara.

Organizator ovogodišnjeg natjecanja je HGU *Festival bunjevački pisama* iz Subotice, a suorganizatori su Glazbena škola Požege i Muzička akademija Zagreb.

Ž. V.

150. obljetnica rođenja Ise Velikanovića u Šidu

ŠID – U organizaciji ZKVH-a i HKD-a *Šid* u idući petak, 29. ožujka, u prostorijama udruge u Šidu bit će održana književna večer posvećena 150. obljetnici rođenja hrvatskog prevoditelja i književnika **Isidora Ise Velikanovića** (Šid, 29. ožujka 1869. – Zagreb, 21. kolovoza 1940.).

O ovom velikanu govorit će upraviteljica Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Vukovaru dr. sc. **Vlasta Novinc** i doktorandica na postdiplomskom studiju Humanističke znanosti na Sveučilištu u Zadru **Marina Jemrić** iz Vukovara. Moderator je **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj ZKVH-a. U programu sudjeluju i članovi HKD-a *Šid*.

Obilježavanje ove značajne obljetnice dio je projekta ZKVH-a vezanog za hrvatske velikane u Vojvodini i kulturu sjećanja.

Č'a Grgina huncutarija u Narodnom kazalištu

SUBOTICA – Predstava Dramskog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo Č'a Grgina huncutarija* bit će ponovno igrana na sceni *Jadran* Narodnog kazališta u Subotici, i to u nedjelju, 31. ožujka, s početkom u 19.30 sati. Redatelj predstave je **Marjan Kiš**. Karte se mogu kupiti u pretprodaji i pred početak predstave na blagajni kazališta.

Poziv za Liru naivu 2019.

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica uputili su poziv za 17. susret hrvatskih pučkih pjesnika Vojvodine pod nazivom *Lira naiva 2019*. Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci. Pokrajinski susret pjesnika *Lira naiva 2019*. bit će održan 25. svibnja u Surčinu. Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 7. travnja na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com. Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-31-86.

Projekt Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture predstavljen u Beogradu

Brodogradnja, glazba i gastronomija

Rijeka je prvi grad u Hrvatskoj koji je osvojio prestižnu titulu Europske prijestolnice kulture. Titulu dodjeljuje Europska unija, a projekt za cilj ima da istakne bogatstva i različitosti gradova Europe i da pridonese zbližavanju europskih naroda.

Projekt *Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture* predstavljen je u Beogradu, različitim umjetničkim programima i na različitim lokacijama od 14. do 22. ožujka. Nakon Tokija i Berlina, ovo je treća međunarodna promocija spomenutog projekta.

Kulturna suradnja

Predstavljanje je započelo u Kulturnom centru Beograda (KCB) gdje je održana konferencija za medije te otvorena izložba *Minuta šutnje* **Nadije Mustapić** i **Tonija Meštrovića** uz slide show *Odnosi brodova i šampanjaca* umjetnika **Petra Trinajstića** kojima je *Rijeka 2020* dočarala suvremenost radničke Rijeke u doba deindustrijalizacije. Ravnateljica TD *Rijeka 2020* **Emina Višnić** pozvala je beogradsku publiku da posjeti bogate umjetničke programe koji će se u Rijeci događati u 2019. i 2020. godini.

Zorana Đaković iz Kulturnog centra Beograda je istaknula važnost međunarodne kulturne suradnje, koju ta ustanova ima dugi niz godina i s Rijekom. Izrazila je nadu da će suradnja biti

nastavljena te najavila izložbu u produkciji KCB-a idućeg mjeseca u Rijeci.

Veleposlanik Hrvatske u Beogradu **Gordan Bakota**, kao sudomaćin projekta *Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture*, obratio se nazočnim gostima, umjetnicima, domaćinima:

»Ovo doživljam kao jako bitnu uvertiru za nešto što dolazi, uz odličnu suradnju Rijeke i Beograda, a biti će i Novoga Sada. Rijeka će 2020. godine biti Europska prijestolnica kulture, u istoj godini kada Hrvatska predsjedava Europskom unijom. Prezadovoljan sam da ovako jednom lijepom izložbom možemo krenuti da prezentiramo Rijeku, ali i Hrvatsku, a uskoro vidjeti i Beograd u Rijeci jer mogu istaknuti da su na kulturnom planu hrvatski i srpski odnosi vrlo dinamični, kvalitetni.«

Tri teme

Projekt *Rijeka 2020 – Europska prijestolnica kulture* predstavljen je s tri teme: brodogradnja, glazba i gastronomija, a programi su osim u KCB-u, bili održavani u Kulturnom centru *Grad* i klubu *Elektropionir*.

U ponedjeljak je u KC-u *Grad* priređena izložba *Ponesi jedno od umjetničkih djela kući* talijanskog umjetnika **Cesarea Pietroiustija**.

U okviru programa *Večera s umjetnikom* za Beograđane su kuhali konceptualni umjetnik **Tomislav Brajović** i glazbenik **Igor Anjoli**. Kuhali su »bakalara na žlicu« i »kobasicu sušenu u buri u kiselim kupusu«, tipična radnička primorska jela.

U okviru filmskog programa prikazana su ostvarenja *Tito u Kraljevici* redatelja **Nikole Lorencina**, *Godine hrđe* **Andreja Korovljeva** i *Bauk Ibri Hasanovića*, uz popratni razgovor s autorima Andrejem Korovljevim i **Ivanom Salatićem**. Glazbeni program sadržavao je slušaonicu *Ri Rocka*, u aranžmanu **Vanje Kauzlarica Liče**, sinoć je održan koncert kultne riječke rock grupe *Fit*, u okviru beogradske Kontakt konferencije, a za večeras je najavljen nastup DJ-a *Mile voli disko*.

Lj.C.

Subotičani na Danima ICARUS-a u Puli

Peti dani ICARUS-a Hrvatska i 23. ICARUS-ova godišnja konvencija na temu *Interactive Archives: Digital Challenges & Collaborative Networks* o arhivima i ljudima u digitalnom svijetu bit će održani od 27. do 29. ožujka u Puli. U okviru višegodišnje uspješne suradnje, na ovom skupu će sudjelovati i djelatnici iz Subotice, točnije djelatnici Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Povijesnog arhiva Subotica. Udruga ICARUS Hrvatska bavi se promicanjem korištenja arhivskih izvora putem informacijskih tehnologija i unaprjeđenja arhivske djelatnosti.

Podsjećanje na velikana Franju Štefanovića i njegova djela

Dao je sebe za glazbu i djecu

Ožujka okupljanja skladatelju **Franji Štefanoviću** (13. 3. 1879. – 26. 1. 1924.) u čast, koja svake godine organizira petrovaradinski HKPD *Jelačić*, odlična su prigoda za prisjetiti se stvaralaštva ovoga znamenitog Petrovaradinca. Oko 160 gledatelja i sudionika imali su to prilike učiniti 16. ožujka u Novom Sadu, u amfiteatru SPENS-a, gdje je upriličeno podsjećanje na njegov rad i život. Ovaj velikan vojvođanskih Hrvata prošao je put od radosnog učitelja, preko upornog glazbenog interpretatora i zborovođe do neotkrivenoga stvaratelja, i to u vrlo kratkom vremenu: živio je samo 45 godina.

Skladateljski opus

Kako je navedeno u video-podsjećanju na Štefanovićev život, koje je za ovu prigodu priredio predsjednik *Jelačića* **Petar Pifat**, on, jedanaesto dijete poznate petrovaradinske poljodjelske obitelji, bio je od sve svoje braće i sestara najdarovitiji. Učiteljsku školu, nakon petrovaradinske pučke škole, završio je u Osijeku 1897. godine. Prve skladbe skladao je već tamo, ali i u mjestima u Srijemu u kojima je potom bio učitelj: Starom Slankamenu, Čereviću i Petrovaradinu. Odlično znanje sviranja na klaviru i harmoniju kvalificiralo ga je za orguljašku službu. Vrativši se 1906. u Petrovaradin, nastavlja tu učiteljski posao i glazbeno djelovanje u ozračju tada bogatoga hrvatskoga društvenoga i crkvenog života. Od 1907. narednih osam godina bio je zborovođa Hrvatskoga pjevačkoga društva *Neven*. Godine 1909. i 1910. pohađa Glazbenu školu Zemaljskoga zavoda u Zagrebu, nakon toga postavlja učiteljem pjevanja, osposobljen za predavača glazbe u učiteljskim i srednjim školama. Napisao je 71 skladbu za muške zborove i 37 skladbi za mješovite. Ima i petnaest samopjeva za glas i klavir te jednu skladbu za solo-pjevače i mješoviti zbor uz pratnju klavira. Sačuvano je i njegovih 22 dječje skladbe. Napisao je i dvadesetak fuga za klavir i kratki klavirski komad *Laku noć*. Od crkvenih djela napisao je 17 skladbi, uključujući i pet misa, uz još tri harmonizacije.

Djelo isključivo za djecu

Iako se dvadesetih godina prošlog stoljeća počeo povlačiti iz javnog glazbenog života, nije se prestao baviti glazbom nego se još više posvetio glazbenom odgoju mladeži. Skladao je veliki broj dječjih pjesama, no veliki je broj i uništio. Za djecu je želio mnogo više. Želio im je podariti djelo u kome bi bila dinamičnija

Franjo Štefanović (1879. – 1924.)

i u pjesmi i u pokretu. Želio je pravo djelo za djecu, skladano na način da ga ona mogu razumijeti i izvoditi, bez odraslih, što su bili kriteriji koje tada nije nalazio u postojećim igrokazima i lutkarskim predstavama. Težio je pravoj operi čiji je tekst potpuno uglazbljen. Prvu operu *U Vilinoj gori* Štefanović je napisao i izveo sa svojim učenicima 1918. godine. Iduće godine, dakle točno prije jednog stoljeća, skladao je operu *Šumska kraljica* na riječi **Mihovila Peitza**, što je postalo njegovo najpopularnije i najizvođenije djelo. Dao ju je tiskati 1922. u Novom Sadu i posvetio svojem sinu **Dinku**. Drugo je izdanje priređeno 1972. u Novom Sadu, a redigirao ga je još jedan glasoviti Petrovaradinac, učitelj, glazbenik i književnik **Stanislav Prepek**. Nije tu bio kraj Štefanovićeva operskoga stvaralaštva. Svoju najdulju i najtežu za izvedbu operu napisao je 1920. godine.

Iduće godine napisao je svoju posljednju operu, *Seoba Slavena*. Smrt ga je kulturi »ukrala« nekoliko godina kasnije, 1924. godine.

Otkrivanje *Šumske kraljice*

Da je *Šumska kraljica* uistinu prva opera za djecu potvrdila je svojim istraživanjima skupina glazbenih stručnjaka na čelu s poznatim muzikologom, Subotičaninom rodom, **Albom Vidakovićem** 1960-ih godina. Jedini Štefanovićevi biografi i vrednovatelji njegova djela bili su dugo godina Stanislav Prepek i njegov učenik **Đuro Rajković**. Obojica ovih znamenitih petrovaradinskih hrvatskih glazbenika i pedagoga su se našli i u ulozi čuvara Štefanovićevih zapisa od propasti, budući da

Stari plakat za *Šumsku kraljicu*

njegova udovica **Vera Štefanović** to nije bila kadra učiniti. Prvo je notne zapise preuzeo, sudio i čuvao u svom stanu Preprek, da bi ih, nakon njegove smrti 1981. godine, preuzeo Rajković, koji je svjetovna djela dvojice glazbenih stvaratelja predao Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, a duhovna Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu.

Poslije II. svjetskog rata izvođenje Štefanovićevih djela bilo je zanemareno, sve do 1956., kada je glazbeni odgoj u Petrovaradinu preuzela nastavnica **Mihaela Grginčević**. Zahvaljujući njoj nastaje pravi preporod Štefanovićevih dječjih pjesama, izvođenih prvenstveno u Petrovaradinu, a onda i u mnogim mjestima u tadašnjoj državi. **Tihomir Tapavica** još je jedan glazbeni pedagog i nastavnik u osnovnoj školi u Petrovaradinu, negdašnji urednik dječjeg časopisa *Cvrčak*, koji je objavljivao Štefanovićeve dječje skladbe. Zahvaljujući Tapavici, Štefanoviću je podignut i nadgrobni spomenik prigodom 90. obljetnice njegova rođenja. Godine 1979. u Osnovnoj školi *Vladimir Nazor* (danas se zove *Jovan Dučić*) u Petrovaradinu, svečano je proslavljena 100. obljetnica Štefanovićeva rođenja i tom prigodom otkrivena mu je spomen-ploča (na hrvatskom jeziku) u zgradi škole.

Povratak na scenu

Nakon potonje trodesetljetne stanke, *Šumska kraljica* ponovno živi od 2013. godine. HKPD *Jelačić* je te godine započelo suradnju s Osnovnom glazbenom školom *Isidor Bajić* u Novom Sadu. Od tada do danas ravnateljica zbora i solistica je prof. **Ana Kovačić**.

»Vrlo mi je drago što već šest godina ponovo među nama živi djelo Štefanovića. Svake godine između 400 i 800 Novosađana pogleda ovu operu. Bitno je da djeca u ranoškolskom uzrastu osjete i upoznaju umjetničku glazbu. Operu izvođe Dječji zbor naše škole *Bajićevi slavuji*, a solisti su učenici prof. **Senke Nedeljković**, dok od prošle godine solističke uloge igraju također *Bajićevi slavuji*. Izvodimo je u izvornome obliku – onako kako je Štefanović to zamislilo – uz klavirsku pratnju, na srpskom jeziku. Prihvatili smo još jedan Štefanovićev savjet: izvodimo operu i u malim mjestima. Nadamo se da ćemo surađivati s *Jelačićem* i dalje, ako ne s ovim, onda s nekim drugim zborovima«, kazala je prigodom proslave prof. Kovačić.

Ovogodišnja proslava

Sama proslava, kojoj je glavni pokrovitelj bio Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, prikazala je različite načine pristupa sjećanju na Štefanovićeva glazbena djela. Mali polaznici *Jelačićeve* škole tambure, koja djeluje pod vodstvom prof. **Branislava Tubića**, izveli su Štefanovićevu skladbu *Dom*, i *Sjedi Čiro*, slavonski pučki klasik. Glazbena sekcija *Petrovaradionice* je ovoga puta otpjevala Štefanovićevu pjesmu *Tko je gospodar?*. Zbor je pripremila i njime ravnala **Marina Milošev**, a **Milica Keča** ga je pratila na klaviru. Veliki mješoviti pjevački zbor, kojim ravna prof. **Vesna Kesić Krsmanović**, izveo je šarenolik repertoar sačinjen od skladbi: *Slava* iz mise *Na glas zvona*, *Molimo se*, *Lado*, *Kolo*,

Rosa, *Imam pjesme*, *Spomen list* i *More mi je ljubav tvoja*. *Banova tamburaška mornarica* trima je srijemskim pjesmama čestitala, na simboličan način, Štefanoviću rođendan.

Proslavi su, među ostalim, nazočili i članovi familije Franje Štefanovića, predstavnici Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata te Katoličke Crkve.

Obnova nadgrobnog spomenika i monografija

HKPD *Jelačić* nastavlja i nakon ove proslave obilježavanje jubileja ovoga skladatelja. U drugoj polovici godine bit će slavljena misa zadušnica za njega, uz pohod njegovom grobu koji se nalazi na Trandžamentskom groblju, a planira se i obnova skladateljeva nadgrobna spomenika. Uskoro će, uz sufinanciranje

Gradske uprave za kulturu Novog Sada, iz tiska izaći monografija o Štefanoviću i njegovim djelima, koju priprema povijesno-istraživačka sekcija Udruge na čelu s prof. **Ivanom Andrić Penava**. Planovi su i da *Šumsku kraljicu* podrži i Fondacija *Novi Sad Europska prestolnica kulture 2021*, kao i organizacija *Ulični svirači* u cilju daljnjeg afirmiranja dječje opere i njezina tvorca. U ponedjeljak, 18. ožujka, *Šumska kraljica* izvedena je u dva termina u Kulturnom centru Novog Sada pred prepunom dvoranom djece iz novosadskih vrtića.

Kako biste došli do željezničkog kolodvora u Petrovaradinu, iz Preradovićeve ulice kroz naselje *Blokovi* morate skrenuti i proći Ulicom Franje Štefanovića. Za nadati se da su brojni pothvati koji podsjećaju Petrovaradinke na njihovoga slavnoga susjeda trajni, no cijela zajednica svakako mora budno paziti da njegova djela ne budu (ponovno) zaboravljena.

Tekst: Marko Tucakov / Foto: Aleksandar Miškov

Šumska kraljica i u Stapar

Opera *Šumska kraljica* izvedena je 14. ožujka i u Osnovnoj školi *Branko Radičević* u Stapar, na poziv te škole i kao dio programa kojim je obilježen Dan škole.

Z.V.

Prkosni kolutski križ

Greda na gredi. Okomita na uspravnoj. Jednostavnost križa toliko plijeni da je to gotovo nemoguće sakriti. Nije mu potrebno ništa osim dvije grede. No kada se one spoje, nastaje predmet koji na čudesan način i trajno povezuje sramotu i slavu. Obrise takve sudbine doživio je »kolutski križ«, koji se nalazi usred ravne južne granice bereškoga atara. Kada dolazite u Bereg iz toga pravca, s lijeve (zapadne) strane vam pogled puca prema bereškoj ljepotici, crkvi Sv. Mihovila arkandela, dok na desnoj (istočnoj) vidite Berešku šumu. Pokraj samog puta nalazi se jednostavan križ, pobijen u tlo. Nema korpusa, a ni limeni luk koji spaja tri kraja koja se pružaju prema prostranstvima oko lice nije više tu. Otkinut čeka svoju obnovu.

»Kolutski križ« znakovito se ne naziva prema Beregu, iako ga Berešci smatraju svojim, nego po susjednome mjestu. Ono je do prije 72 godine također imalo većinu stanovnika katolika, koji,

kao i bereški Hrvati, imaju snažnu tradiciju postavljanja i održavanja krajputnih križeva. No, kolutskih Nijemaca gotovo više i nema, isto kao ni negdašnjih križeva u Kolutu i njegovu ataru.

»Kolutski križ« na udaljenosti visine prosječnog čovjeka krase cvijeće. Nije ono uvijek svježe, a niti ga ima redovito, jer bučni međunarodni put Sombor – Baja pokraj koga se nalazi, nije baš prijazno mjesto za cvjetne aranžmane. Za križ jeste. Nije na njemu bilo ni korpusa, barem ne u vremenu od posljednjih nekoliko desetljeća. Na svim ostalim bereškim križevima korpus je postavljen, barem limeni ili su barem dopadljive vanjštine. »Kolutski križ« nema umjetničku vrijednost. Ne zna se, kako smo u našem tjedniku već pisali predstavljajući bereške križeve u proljeće 2017., ni tko ga je ni kada postavio. Pojas njiva od njega prema šumi, a do međunarodnog puta zove se po njemu: »Kod kolutskog križa«.

Godine u prvoj polovici 1990-ih, koje mlađe generacije ne pamte, a i nešto zrelije bi ih htjele zaboraviti, nisu poštedjele »kolutski križ«. Pod okriljem jedne noći 1994. on je posječen motornom pilom. Užas Berežaca nije mogao biti sakriven. Mnogi su odlazili na mjesto posječenoga križa i nastavili cvijećem obasipati njegov patrljak koji je žalosno virio iz tla. Tako je bilo sve do 1998., kada su na inicijativu i uz pokroviteljstvo dr. **Marina Ivoševa**, rođenog Berešca, doktora tehničkih znanosti koji sada živi u Kragujevcu, u centru sela i na bereškoj Kalvariji postavljeni monumentalni novi bijeli križevi mermerne oplate. Križ u centru sela (negdašnji Dekićev križ, na križanju ulica Kolutske, Gakovačke, Braće Radić i Jugoslavenske) posvećen je »Majkama cijeloga svijeta«, dok su na Kalvariji postavljena tri nova križa, umjesto tamnošnja tri drvena. Jedan drveni je postavljen od tadašnjega dugogodišnjega bereškog »crkvenog oca« (predsjednika župnog pastoralnog vijeća) **Živka Kovača** na mjesto posječenoga »kolutskoga križa« i tamo i danas uporno stoji. Učvršćen je dodatno pobijenim stupom. Za kroniku je bitno reći da je ovo nedjelo bilo samo jedno u plejadi ponižavanja Berežaca sknavljenjem identiteski im važnih sakralnih mjesta 1990-ih godina. Bereški kip svetoga Roka je, naime, više puta »dobio« kravatu, šešir i pregaču, da bi mu kasnije bila čak i odrubljena glava. Vrata na kapelici svetoga Ivana Nepomuka propucana su vatrenim oružjem, na isti način kao i prozori obližnje župne kuće. Značenje tih čina, kao i nekažnjavanje počinitelja ostavit ćemo prošlosti.

Nenormalne godine su, valjda, prošle. Živimo u nekim drugima, valjda, normalnijima. I u jednim i u drugima Berešcima je »kolutski križ« bio točka povratka s puta na svoje, ili točka odlaska u nečije tuđe. Mjesto prvoga križanja ili podizanja kape na pozdrav križu i Onome koji je ovo prosto drvo proslavio. Od »kolutskoga križa« počinje Bereg i kod njega se Bereg završava. To je njegova slavna uloga. Sramotne je, pak dane, nadam se, preživio. Možda čeka da se dostojno uredi i da se na njega barem postavi korpus.

Marko Tucakov

Novela *Smrt u Veneciji* Thomasa Manna

Priča o opsesiji, umjetnosti i životu

Thomas Mann (1875. – 1955.) njemački je romanopisac i pripovjedač, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1929. godine.

Mann je još u gimnaziji objavio svoje književne prvijenice (*Vizija*), a potom i prve novele: *Posrnula* (*Die Gefallene*) i *Volja za sreću* (*Der Wille zum Glück*). Ubrzo potom (1898.) objavljena je i njegova prva zbirka novela *Mali gospodin Friedemann* (*Der kleine Herr Friedemann*). Njegovo djelo prožeto je velikom temom položaja umjetnika u društvu.

Već u ranoj mladosti započeo je rad na djelu koje je u početku trebalo biti opsežnija novela – *Buddenbrooki* (*Buddenbrooks*, 1901.). Djelo je postalo veliki obiteljski roman autobiografskog karaktera, koji kroz nekoliko generacija prati sudbinu jedne li-bečke građanske obitelji. Nobelova nagrada koju je dobio 1929. godine, kako je navedeno na povelji, dodijeljena mu je upravo za ovaj roman. Druga Mannova zbirka novela, pod nazivom *Tristan*, u kojoj se pojavila i novela *Tonio Kreger*, bavi se temom antagonizma između umjetnosti i života.

Kruna novelističkog rada je djelo *Smrt u Veneciji*, objavljeno 1912. godine.

Zrelim razdobljem Mannovog stvaralaštva dominira svakako veliki roman *Čarobni brijeg* koji je završen 1924. godine. Neposrednu inspiraciju za nastanak romana Mann je doživio kada je 1912. godine posjetio svoju suprugu **Katju** koja se liječila u sanatoriju u Davosu.

Spisateljska kriza

U središtu radnje novele *Smrt u Veneciji* je Gustav von Aschenbach, pisac u svojim pedesetim godinama, koji proživljava spisateljsku blokadu. O njegovoj iznenadnoj želji za putovanjem saznajemo od samoga glavnoga lika romana, kojemu se u kratkome predahu od posla u šetnji javlja priviđenje koje sâm vrlo racionalno i tumači. Vrlo vješto, u par rečenica, doznajemo da je u godinama kada treba privesti kraju svoj rad.

Pogotovo otkako mu se život polako bližio kraju, otkako ga je mučila bojazan da neće dovršiti svoje djelo – ta briga da će mu vrijeme možda isteći prije nego obavi što ima obaviti i potpuno se izrazi, nije više bilo nešto što je mogao odbaciti kao puki hir – vanjski mu se život ograničio gotovo isključivo na ovaj lijepi grad koji mu je postao zavičaj, i na obični ladanjski posjed što ga je podigao sebi u gorju, gdje je provodio kišovita ljeta.

Već u uvodnome dijelu upoznajemo se s težištem novele – spisateljskim radom i krizom Gustava von Aschenbacha.

Ovo Mannovo djelo doista je umjetničko djelo, poput skulpture, izvajano i opipljivo u svojoj izražajnosti i životnosti, a zaustavljeno u vremenu i sačuvano u svojoj nepromjenljivosti

Filozofska pitanja

Odlučuje, iako nevoljko, ipak poći na put u Pulu, no shvaća usput kako je »suđeno« da ode u Veneciju. Odsjevši u poznatom hotelu na otoku Lido, zapaža poljsku obitelj s djecom, posebice njihovog četrnaestogodišnjeg sina Tadzia. Umjetnik primjećuje kako je Tadzio lijep poput grčke skulpture i on uskoro postaje predmetom njegove osobne i umjetničke opsesije. Odlazak u Veneciju obilježen je saznanjem da ondje vlada epidemija kolere, ali Aschenbach gotovo uživa u saznanju da je okružen epidemijom, osjećajući kako ona odslikava njegovo unutarnje stanje.

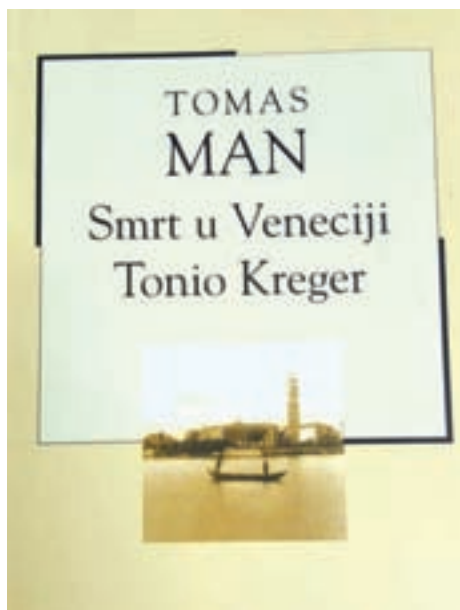
Smrt u Veneciji priča je o opsesiji, umjetnosti; razmatra niz filozofskih pitanja i aktualna je i danas jer se bavi univerzalnim životnim pitanjima kroz filozofsku i estetičku prizmu.

Mannova priča nailazila je na brojna tumačenja, a prožeta je i mitološkom podlogom. Nudeći samo jedno od brojnih mogućih tumačenja, možemo kazati kako dječak Tadzio predstavlja »labudovu pjesmu« jednoga umjetnika. Najprije zamire njegova volja za radom, sve mu je teže pronaći inspiraciju. Ulaskom Tadzia u život umjetnika na zalasku, u njegov život ulazi ljepota sama. Koliko čista ljepota može biti stimulativna za umjetnika, ovdje uočavamo i njezinu destruktivnu moć. Nemogućnost približavanja Tadziju jednako razaraju Aschenbacha kao što ga iznutra lagano razara bolest. Ono racionalno u Aschenbachu s početka novele tako drastično

zaokreće u iracionalno. Nemogućnost stvaranja i nemoć dovode umjetnika do ruba stvarnosti i do umjetničkog i fizičkog razračunavanja sa životom. Kao umjetnik, Aschenbach nije završio svoj put, ali ne osjećamo niti da je kao čovjek poražen. Bijeg od djela i bijeg u iracionalno ublažili su njegov konačni pad.

Smrt u Veneciji 1971. godine dospjela je i na filmsko platno, zaslugom talijanskog redatelja **Luchina Viscontija**. U njegovom filmu Gustav von Aschenbach je skladatelj i dirigent. Film je prožet glazbom **Gustava Mahlera**. Ovo Mannovo djelo doista je umjetničko djelo, poput skulpture, izvajano i opipljivo u svojoj izražajnosti i životnosti, a zaustavljeno u vremenu i sačuvano u svojoj nepromjenljivosti.

Klara Dulić

Zatečeno stanje

Tijekom restauracije

Obnovljena slika

Obnovljena slika *Žalosne Gospe*

Dar Gradskog muzeja

Zsuzsanna Korhecz-Papp i mons. Bela Stantić

Kapelica *Žalosne Gospe* na subotičkoj Kalvariji ponovno će dobiti istoimenu oltarnu sliku, djelo jednog od najistaknutijih crkvenih slikara XIX. stoljeća **Jakoba Károlya**, čija je restauracija dar Gradskog muzeja Subotice.

Oltarna slika *Žalosne Gospe* na subotičkoj Kalvariji uništena je prilikom provala koja se dogodila još 1999. godine, a izostankom finansijskih sredstava slika do sada nije obnovljena, te je bila u izuzetno lošem stanju i izrezana na tri strane.

Na konferenciji za medije, koja je održana 15. ožujka u Gradskom muzeju Subotica, kada je bila i primopredaja spomenute slike, restauratorica muzeja **Zsuzsanna Korhecz-Papp** rekla je kako je počela istraživati djela Jakoba Károlya, te je doznala za sliku na Kalvariji. Vidjevši u kakvom je stanju, ponudila se restaurirati ju te je to dar Gradskog muzeja subotičkoj Kalvariji.

Brigu o subotičkoj Kalvariji vodi župa Uskrsnuća Isusova, te je na konferenciji prisustvovao i župnik ove župe mons. **Bela Stantić**, koji je rekao kako župa nije imala sredstava za restauraciju ove slike, te izuzetno cijeni trud Gradskog muzeja, a prije svega Zsuzsanne Korhecz-Papp kojoj se i ovom prigodom zahvalio.

Obnovljena slika će biti prikazana na Veliki petak, kada se na

subotičkoj Kalvariji okupi najviše vjernika, no nakon toga bit će skinuta, te će svoje mjesto u kapelici zauzimati samo po potrebi, za pobožnost križnoga puta i proštenje, kako ne bi ponovno bila meta provalnika.

Slika *Žalosne Gospe* nastala je davne 1877. godine nakon izgradnje kapelice na Kalvariji, a djela ovoga umjetnika nalaze se u brojnim crkvama. Po riječima restauratorice, djela Jakoba Károlya mogu se vidjeti još i u Gradskom muzeju u Subotici, u Sjemeništu *Paulinum*, u kapelici sv. Ane na Kerskom groblju, u crkvama u Bajmaku i Stanišiću, te drugim crkvama po Vojvodini.

Naime, Zsuzsanna Korhecz-Papp je počela istraživati djelo Jakoba, u okviru projektnih aktivnosti u sklopu IPA Projekta Srbija – Mađarska pod nazivom *Zajedno za zajedničku budućnost i kulturno naslijeđe* koji ima za cilj sačuvati kulturno naslijeđe Bačko-kiškunske županije u Mađarskoj i sjeverne Bačke. U okviru ovog projekta, koji je započeo u siječnju prošle godine, a treba se završiti krajem ove godine, osim spomenute slike, restaurirano je još sedam oltarnih slika koje su široj javnosti predstavljene u okviru putujuće izložbe budimskog slikara **Franca Falkonera** iz XVIII. stoljeća.

Ž. V.

Fotografije tijekom restauracije uradila je fotografkinja Muzeja **Svetlana Kolović**

Pobožnost križnoga puta na subotičkoj Kalvariji

- Nedjelja, 31. ožujka u 15 sati – pobožnost predvode djeca
- Nedjelja, 7. travnja u 15 sati – pobožnost predvode mladi
- Petak, 12. travnja u 20 sati – noćni križni put (potrebno ponijeti svijeće)
- Nedjelja, 14. travnja (Cvijetnica) u 15 sati – pobožnost predvode obitelji, ujedno je i prilika za svetu ispovijed
- Veliki petak, 19. travnja u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti prilika za svetu ispovijed.

Križni put mladih Srijemske biskupije

Ured za mlade Srijemske biskupije organizira drugi križni put mladih na Biskupijskom svećištu Gospe Tekijske. Križni put će biti sutra, 23. ožujka, a susret će se voditi evanđeoskim retkom *»Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj položi za svoje prijatelje.«* (Lk 15,13).

Susret je jednostavan sa sljedećim okvirnim programom:

14.30 sati - Okupljanje uz Svetište Gospe Tekijske

15 sati - Križni put po postajama na Svetišu.

Poslije pobožnosti i molitve susret se nastavlja u domu Svetišta s okrepom (razgovor, iskustva, kateheza... dio su programa koji će ispuniti ovogodišnji križni put).

18 sati - Sveta misa i prigodno euharistijsko klanjanje.

Po završetku programa susreta povratak svojim župama.

M. T.

Sedam dana i noći u molitvi

Prvo Jerihonsko bdijenje u Subotici bit će od 6. do 13. travnja u kapelici Crne Gospe kod Franjevac, gdje će se u ovome terminu, dakle sedam dana i sedam noći, bez prestanka moliti i klanjati pred Gospodinom s nakanom za obnovu života u Subotici. Svi zainteresirani koji žele sudjelovati (dežurati – moliti) mogu se javiti Molitvenoj zajednici *Proroci*, koji su organizatori i inicijatori ovoga bdijenja, na sljedeće brojeve telefona: 063/83-79-042 i 064/20-52-381.

Više o ovome čitajte u narednom broju tjednika.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božja strpljivost

Isusovo vrijeme smatralo se da nesreća čovjeka zadesi zbog njegove grješnosti. Tko strada u nesreći zaslužio je to svojim grijesima. No, Isus upozorava svoje suvremenike, a i nas danas, da Bog nije nikakav osvetnik, naprotiv, ima s ljudima mnogo strpljenja. Ali, koliko je čovjek svjestan svoje grješnosti, koliko je svjestan da se mora mijenjati i da je potrebno odmah započeti?

Upozorenja

U evanđelju treće korizmene nedjelje do Isusa stiže vijest da je Pilat dao pogubiti Galilejce koji su se na blagdan Pashe pobunili protiv rimske vlasti te njihovu krv »pomiješao s krvlju njihovih žrtava« (Lk 13,1). Tu strašnu vijest on koristi kako bi poučio svoje slušatelje i otvorio im oči. Ni ovi koje je pogubio Pilat, ni oni koji su stradali u nesreći kada se kula u Siloamu srušila i ubila ih (usp. Lk 13,4), nisu bili veći grješnici od ovih koji stoje pred Isusom i slušaju njegove propovijedi. Dok je spominjao te tragične događaje, njegovi slušatelji nestrpljivo su iščekivali koje će objašnjenje dati zbog čega su se dogodile te tragedije, ali svakako nisu očekivali da će reći kako su i unesrećeni jednako grješni kao i oni na koje Bog nije poslao nikakvu kaznu. Jer, nesreća je značila kaznu za grijeh. Isus želi promijeniti njihov pogled na događaje. Ono što se desilo nije nikakva kazna nego upozorenje, znak čovjekove ugroženosti ako je zarobljen grijehom, jer je ljudski život krhak i različiti događaji mogu dovesti do njegovog konca, koji znači susret s Bogom.

Isus svojim slušateljima poručuje da žrtve nesreća nisu veći grješnici od ostalih, podsjećajući ih da su svi ljudi grješni i pred Bogom potrebni kajanja, ali Bog nije osvetnik. Sve što se dešava treba shvatiti kao upozorenje i poziv na obraćenje, koje je jedini pravi čovjekov stav pred Bogom. Čovjek treba odbaciti uvjerenja o svojoj pravednosti i bezgrješnosti, kako bi bio sposoban započeti proces obraćenja. U tom svjetlu treba se ostaviti i osude drugih, smatrajući ih grješnicima, te u njihovoj nesreći gledati kaznu. Priznati vlastitu grješnost jedino je što se od čovjeka traži.

Slika smokve

Kako bi pokazao Božju strpljivost prema čovjeku, Isus priča prispodobu o neplodnoj smo-

kvi (usp. Lk 13,6-9). Vlasnik vinograda nezadovoljan je smokvom koja već tri godine nije dala roda i želi ju posjeći. No, vinogradar ga moli da od te nakane odustane, jer će je on okopati i pognojiti, pa ako ni tada ne rodi, neka je onda posiječe. Vlasnik pred ovom molbom popušta i daje smokvi još jednu priliku.

Još u Starom zavjetu odnos čovjeka i Boga prikazivan je slikom vinograda. Tako je slušateljima ove prispodobe posve jasno da je vlasnik u ovoj Isusovoj prispodobu Bog. Isus sebe prikazuje kao vinogradara, koji svojim riječima i djelima poziva čovjeka na obraćenje i mijenjanje svoga odnosa prema Bogu. On želi potaknuti ljude da uvide svoju grješnost i iskoriste Božje strpljenje te se promijene, kako ne bi ostali kao neplodna smokva u vinogradu. Što je sa smokvom bilo, je li dala rod ili ne, ne znamo. Ona simbolizira svakog čovjeka, a među ljudima nažalost ima onih koji toliko dugo odgađaju svoje obraćenje da naposljetku ne iskoriste vrijeme Božje strpljivosti. Ipak, poruka prispodobe je da je Bog dobar i strpljiv, svakome daje šansu da se promijeni i odbaci grijeh.

Ne znamo koliko vremena imamo

I u moderno vrijeme svjedoci smo različitih nesreća koje se dešavaju ljudima oko nas. Ne smijemo na njih gledati kao ljudi Isusovog vremena već onako kako nas on poučava, kao na znakove da smo potrebni obraćenja, jer ne znamo što i nas sutra čeka. Čovjek modernog doba obično mora prvo stići urediti posao, izgraditi ugled, imidž, karijeru, ostvariti profit... Zbog svega toga što »mora« prvo uraditi, nema vremena za vjeru, za obraćenje, pa to ostavlja kad bude star, u mirovini, kad ne bude imao druge obveze. Nije nam teško zaključiti da je tako kada odemo na svetu misu i vidimo da na njoj sudjeluju pretežno stariji ljudi, mladi nemaju vremena.

Potrebno je promijeniti prioritete i nikako dopustiti da upadnemo u zamku »pa nisam ja grješnik, nisam nikoga ubio, nisam nikoga pokrao«. Vrijeme koje imamo dar je od Boga, treba ga iskoristiti najbolje što možemo, a to je za obraćenje i življenje vjere. Ne znamo što nosi sutra, hoće li nam Bog ostaviti još jedan dan da se stignemo promijeniti. Zato je najbolje svoj put obraćenja započeti odmah.

Učenici iz Vojvodine na Ekološkom kvizu

Eko kviz *Lijepa naša*

Najveće ekološko natjecanje hrvatske mladeži Ekološki kviz *Lijepa naša*, koji od 1992. godine organizira istoimena Udruga, održan je proteklog vikenda od 15. do 17. ožujka u Zagrebu. Natjecanje se provodi u osnovnim i srednjim ekoškolama u Hrvatskoj, te u osnovnim i srednjim školama/odjeljenjima u Herceg-Bosni, Vojvodini i Mađarskoj.

Na ovogodišnjem državnom natjecanju sudjelovalo je 60 škola, među kojima su bili učenici četiri škole iz Vojvodine gdje se nastava odvija na hrvatskom jeziku. Svaku ekipu, školu, predstavlja četiri učenika, i to po jedan učenik od 5. do 8. razreda osnovne, odnosno od 1. do 4. razreda srednje škole. Učenici hrvatskih odjela koji su sudjelovali na ovogodišnjem kvizu su: **Anja Đurin, Marko Avelovski i Vanja Periškić** iz OŠ 22. oktobar iz Monoštora, predvođeni mentoricom **Milenom Zetović**, a na prezentaciji su se predstavili temom *Ekološki bonton*. Prikazali su kako čuvaju okoliš u svome mjestu, te kako podučavaju mlađe generacije o tome.

Ekipu učenika iz OŠ **Vladimir Nazor** iz Đurđina činili su: **Andrej Orčić, Ružica Dulić, Marija Milodanović i Luka Mrkaljević** s mentoricom **Terezijom Vidaković Mukić**. Đurđinčani su predstavili *taranu* (autentično bunjevačko jelo) kako su je sami izrađivali, kuhali i kušali, a u Zagreb su ponijeli uzorke *tarane* s receptom i to darovali žiriju.

Na ovome kvizu sudjelovale su i dvije subotičke škole. OŠ **Ivan Milutinović**, čiju ekipu su činili: **Dunja Vojnić Hajduk, Ivan Huska, Matija Ivković Ivandekić i Lana Vojnić Hajduk** s mentorom **Stipanom Stipićem**, a njihova tema prezentacije je bila *šling* (bijeli vez). Govorili su o izradi šlinga, njegovom čuvanju i uređivanju, te prezentirali šlingovane uzorke. Osnovnu školu **Matko Vuković** predstavljali su **Katarina Ivanković Radaković, Lucija Vukov, Andrija Mandić i Tomislav Mačković** s mentoricom **Nevenkom Tumbas**, a njihova tema je bila *Žito*, koje su predstavili od sijanja pa sve do umjetničkih radove od slame. Predmete od slame su prikazali povjerenstvu, a tijekom prezentacije su se dotakli i najveće manifestacije zahvale, *Dužijance*. Natjecanju je iz Hrvatskog nacionalnog vijeća nazočila i članica Odbora za obrazovanje **Marina Ivanković Radaković**.

Sve naše natjecatelje je u ime domaćina bodrio predsjednik Udruge *Lijepa naša* **Ante Kutle**, koji je ranijih godina i nazočio županijskom natjecanju u Vojvodini.

OŠ Vladimir Nazor Đurđin

OŠ Ivan Milutinović Subotica

U muzeju Mimara

Program ovoga natjecanja sastoji se od pisanog dijela, prikaza ostvarenog praktičnog rada učenika pod motom »Istražili smo – uradili smo – predlažemo«, koji je prikazan isključivo kroz *PowerPoint* prezentaciju, te usmenog dijela. Zadana područja natjecanja su dio nastavnih sadržaja iz predmeta: priroda, biologija, kemija i geografija. S obzirom na to da se školski programi u Hrvatskoj i Srbiji razlikuju, našim učenicima je bilo teže u pisanom dijelu natjecanja, no, izuzetne bodove su osvojili tijekom *PowerPoint* prezentacije.

Da je važno sudjelovati, već svi znamo, no, ovoga puta kako su se učenici, pa i mentori složili, još važniju poruku su poslala djeca, a to je prijateljstvo i zajedništvo. Ekipe iz Vojvodine ovogodišnje natjecanje će pamtiti upravo po tome, po izuzetnom druženju i zajedništvu, a priznat ćete da je to u očima mnogih ipak najveća nagrada.

Ž. V.

OŠ 22. oktobar Monoštor

OŠ Matko Vuković Subotica

Obitelj HR

RECEPT NA TACNI

Kroasani s orasima

Najadekvatniji početak ovog prijedloga za recept na tacni je »A sad nešto sasvim drugačije«. I to sasvim drugačije od ideje s kojom sam krenula u pisanje i osmišljavanje ovotjednog prijedloga. Naime, ideja je bila skuhati nešto s pilećom jetrom, koja se u moj život vratila prije nekoliko dana. S njom su se naravno vratila i sjećanja na maminu kajganu s pilećom jetrom, ali i bakinu pripremu pileće jetre umotane u šunku. No, onda sam se sjetila da još moram vježbati kako bih mogla dijeliti ideje, savjete i recepte na ovu temu, a kad smo već kod vježbanja, skužila sam da imam jednog uvježbanog keca u rukavu, za kojeg je uvijek pravo vrijeme.

Rukavi su već zasukani i zabava može početi.

Potrebno: 400-500 g brašna / 150 g margarina / 200 g oraha mljevenih / 100 ml mlijeka / 200 ml jogurta / 100 g šećera / 30 g kvasca / 2 jaja + 1 žumanjak / sol / šećer.

Postupak: Rastopiti kvasac u malo mlakog mlijeka, pa dodati 2 jaja i dobro umutiti. U umućenu smjesu dodati jogurt, tri žlice brašna, žlicu soli i to umiješati. Postupno dodavati ostatak brašna i umijesiti glatko srednje tijesto, važno je da ne bude tvrdo. Ostaviti tijesto da odstoji pola sata. Tijesto razviti u kiflu, pa ga razdijeliti na 7 loptica. Svaku lopticu razviti na što manje krugove, pa sve osim jedne premazati margarinom. Stavljati jednu preko druge, a za kraj staviti onu nenamazanu. Poredane krugove razviti oklagijom u što tanji veliki krug, pa njega podijeliti na četvrtine, a zatim svaku četvrtinu na trećine. U svaki trokut staviti žličicu nadjeva od oraha koji se priprema tako što se mljeveni orasi pomiješaju s malo šećera i 3-4 žlice mlijeka. Nafilovani trokut uviti u kroasan. Kroasane ostaviti da odmore 15 minuta, pa ih premazati razmućenim žumanjkom i peći na 200 stupnjeva, 20 minuta.

Postalo je očito koliko volim mijesiti peciva tako da bih voljela kada bih uz recept mogla prenijeti vam i ovu ljubav. Ne znam uživam li više u pripremi, mirisima ili kasnijem degustiranju. U pohvalama svakako uživam.

I koliko god više voljela slana peciva, meni u nosu već miriše kroasan s orasima, a ni pećnicu uključila nisam. Do bar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (155)

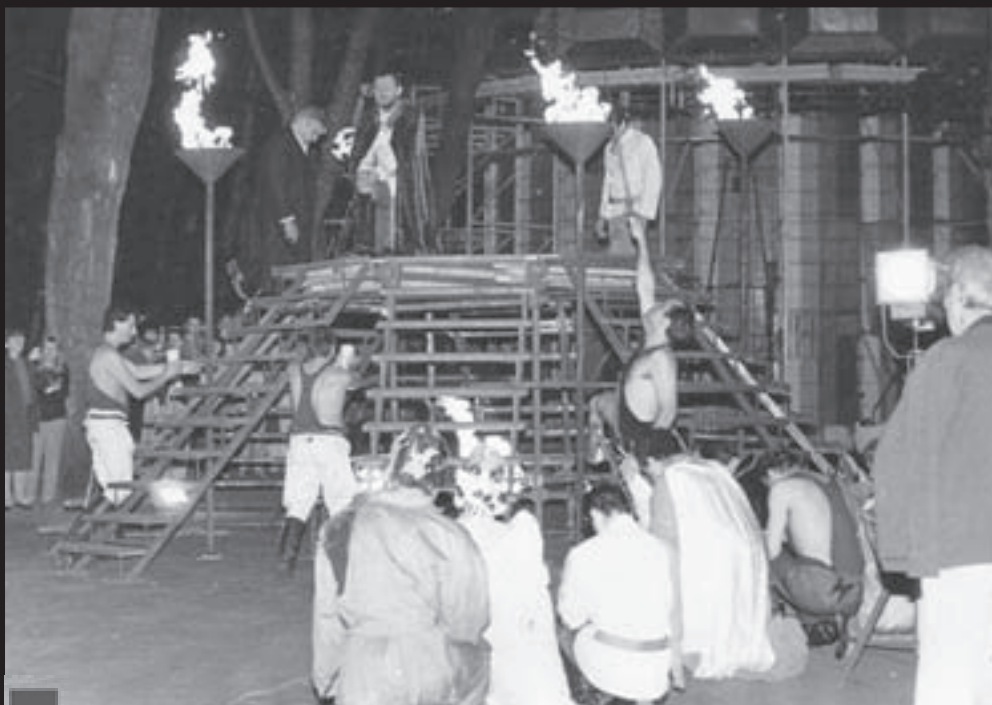
Nisam koji jesam

Peta je premijera na *Shakespeare festu*, krajem srpnja 1986., na stanovit način predstavljala sažetak prethodne četiri, ali i nagovještaj narednih, premda to i nije važno, ma koliko je bitno. Redateljica **Kaća Čelan**, dramaturginja **Isidora Bjelica** i **Senja Tanović**, koja je priredila izbor glazbe, pripremile su čudesnu, nesvakidašnju predstavu koristeći se kratkim, poticajnim tekstom **Jorge Luisa Borgesa** o **Shakespeareu** pod nazivom: *Everything and nothing*. Scensko ostvarenje nastalo na ovom tragu najprije bi se moglo svrstati između ogleda i istraživanja. Tijekom jednoipol-satnog događanja gledatelju je omogućeno da proдре kroz prostor i vrijeme i da dospije do svoje moguće rekonstrukcije intimnog i stvaralačkog svijeta Shakespearea. Naravno, nije samo to cilj teme. *Everything and nothing* je mnogo više od puke priče i usputne meditacije. Čelanova sve vrijeme nastoji odvesti nas u sam epicentar one ogromne promjene raspoloženja koju je tijekom dvadesetogodišnjeg stvaralačkog razdoblja morao proživljavati Shakespeare: od vedrine, srdačnosti i smijeha, preko osjećanja sumornosti, sjete i strepnje, do nepodnošljivog užasa i očajanja.

Propuštajući kroz sebe uvijek neku drugu osobnost, poprimajući osobine svih, Shakespeare se, konačno i neopozivo zgadio nad svima, sklanjajući se u ravnodušnost, zamoren mnoštvom likova i njihovih sudbina. Prestao je pisati, okrenuo se od kazališta i povukao na svoje imanje u Stratfordu, gdje živi povučeno, povremeno prima prijatelje i samo je za njih, u rijetkim prilikama, pjesnik, pomalo pije i lihvari, a jednog dana suhim i nimalo književnim jezikom diktira oporuku, dok iščekuje Staru Dobru Smrt. »Nisam koji jesam«, veli Jago. U njemu je Shakespeare, također, ostavio nešto od sebe, i u njega je skrio dio svojih trauma, kao uostalom i u tolike još likove iz trideset šest drama što ih je napisao, mimo 154 soneta i dvije velike poeme: Veneru i Adonisa i Otmicu Lukrecija.

Borgesovu nevjerojatnu sposobnost sažimanja Kaća Čelan je pretočila u pokret i igru, oslobađajući nesvakidašnji asocijativni naboj i sprege. U svemu tome glazba je važan sastojak, neka vrsta pra-juhe iz koje se rađa scenska misao, da bi se u

nju vratila, otvorena za sve životne mogućnosti, likove i situacije, baš poput majstorstva što ga zovemo Shakespeareov univerzum. Dosljedno se kloneći iskušenja da do-sanja više no što je Shakespeare umio, redateljica nam je omogućila da s predstave odemo bogatiji za pregršt pitanja, preoblikovanih u odlična scenska rješenja, za koja, uz glazbu, koristi još i slajd i film. Glumci su joj u

Prizor iz *Titusa Andronikusa*

svemu svesrdno pomogli, pokretnom igrom pa i riječju koja se u ovoj predstavi rijetko koristi, a kada se i izgovara, na engleskom ili na mađarskom jeziku, uglavnom je u funkciji fona. Lišavajući prosječnog gledatelja mogućnosti smislene verbalne komunikacije, Čelanova nas je još jednom podsjetila na istrošenost riječi, ispisujući tjelesnim znakovima stara i nova značenja ovoga zamornoga ali još uvijek uzbudljivoga svijeta, kojega kao da bi trebalo već malo prodrmati.

Glumačka ekipa bila je brojna i s uspjehom je izvršavala scenske zadaće: **Miroslav Mandić**, **Ivan Doševski**, **Ana Kostovska**, **Dejvid Gothard**, **Ljupčo Bresliski**, **Ema Doro**, **János Albert**, **Frigyes Kovács**, **Ferenc Árok**, **István Bicskei**, **Tibor Vajda**, **Péter Szél**, **Tibor Sebestyén**, **Imre Takács**, **Suzana Vuković**, **Neđo Osman**, **Miroslav Medić** i djeca **Mihajlo Popov**, **Danijela Oberknežev** i **Dušan Uzelac**. Kostimografkinja je bila **Branka Adžić-Ursulov**. Slajdove je izradio **Zoran Lešić**, film **Boro Drašković**, a glazbenik je bio **Lajos Lakatos** [SN, VIII., 1986].

Spoznati sebe i upoznati druge

Ova fotografija je snimljena u Sonti 1917. u jeku Prvoga svjetskoga rata. Na njoj je obitelj **Pavla Nimaka** nadimkom **Kleca**. Supruga **Ivka** (r. **Mihaljev**, Ristina 1886. – 1969.), kći **Marica** (1914. – 1993.) i sin **Ivan** (1908. – 1986.). Ivka je odlučila ovjekovječiti sebe sa svojom djecom jer je budućnost bila neizvjesna. Njezin mladi suprug **Pava** je mobiliziran i upućen na ratište. Tada se nije dalo naslutiti da se nikada više neće ni vratiti svojoj obitelji. Nakon rata, kada se počelo razaznavati tko je gdje i je li živ ili nije, o njezinom suprugu se ništa nije znalo. Pisma su prestala dolaziti i nakon niza godina je stiglo izvješće da je poginuo na fronti u Rusiji.

Ivka je u svečanoj nošnji za udane žene. Sve je na njoj i djeci rukom rađeno, osim Ivine košulje. Ona nosi kapicu, pokrivalo za glavu koja se u Sonti nosila svakodnevno, a skidala se samo na večer pred spavanje. Oko vrata je svileni rubac, *žalinka*. Na njoj je broš na kome je obično bio oslikan vjerski motiv. Košulja je plećak, a pripasala je pregaču koja se u Sonti zove *bošča*. Izatka-na je od prave vune u raznim bojama. Ispod vire *ekleraji*, čipke na skutama, odnosno na podsuknji i tako saznajemo da je Ivka bila *iroškinja*, tj. odijevala se po modi. Kćer Marica nosi najsvečaniju sončansku nošnju *pulanku* s pripadajućom pregačom *na plantike*. Iva nosi široke, uroljane, svečane gaće s čipkom i plišani prsluk sa *zlatnim pucetima*. Slamnati šešir je znak izvjesnog prestiža. Sva tri elementa pripadaju narodnoj nošnji, a košulja je iskorak aktualne mode. Šokci u Sonti su se u to vrijeme najbolje osjećali idući bosonogi, pa su se tako i naslikali.

Ovo dvoje djece Ivka je povelu u novi brak u kojemu je zatekla također dvoje djece i stekla još troje. Ivka je bila vrlo visprena žena, inteligentna i snalažljiva. Znala je slušati ljude i prikupljati nova znanja, bilo da se radilo o molitvama, poslovima, vještinama ili liječenju. Sva saznanja je prenijela na svoju djecu.

Ivan je već kao dijete uz majku prisustvovao namještanju iščašenih zglobova. Ta vještina ga je tijekom života sve više privlačila. Učio je od matere koja je imala strpljenja u poučavanju. Anatomija čovjeka kao i životinja ga je veoma zanimala. Služio se tada dostupnim udžbenicima i pod budnim okom svoje majke postao je pravi stručnjak u ovoj vještini. Bio je poznat u Sonti ali i u široj okolini, te su k njemu pristizali unesrećeni i vlakom i zapregom. Ovom vještinom Ivan se bavio do starosti sve dok mu nije ponestalo snage za namještanje kostiju.

Mala Marica je također vjerno slijedila svoju majku i stekla razne vještine. Kao odrasla i vremešna žena liječila je ljude i životinje od temperature, groznice, kašlja, lišajeva i drugih kožnih bolesti. U svojim seansama se služila molitvom i malo većom iglom. Iglom je kružila, moleći se, iznad oboljeloga i pri kraju molitve bi kobajagi ubola u sred rane ili oboljeloga dijela tijela. U tadašnje vrijeme je to bilo vrlo začuđujuće, a mi danas znamo da je vjerojatno bila u pitanju bioenergija koju je Marica prepoznala u sebi uz pomoć svoje majke. Istinite priče su kružile selom, pa je Marica uvijek priskakala u pomoć oboljelima. Zanimljiva je priča kako su joj iz grada došli u goste visoko obrazovani bračni par s bolesnim djetetom. Dijete je imalo visoku temperaturu, buncalo je, neprekidno plakalo i nije moglo gutati. Uzela

je dijete u naručaj i odnela kod svoje prijateljice koja se znala nositi s dječjim bolestima. Zajedno su konstatirale da se radi o zagnojenim krajnicima. Oprale su rakijom drvenu kuhaču i drškom pritisle jedan, pa drugi dječji krajnik. Potekla je krv i gnoj, ali dijete je po dolasku kod roditelja zatražilo juhu. Temperatura se snizila na zadovoljavajuću razinu. Još nekoliko dana se Marica molila nad djetetom i ono je sasvim ozdravilo. Roditelji su ostali zabezeknuti i još i danas pričaju o tome. Pored mnogih sličnih Maricinih izlječenja, također je zanimljivo kako je izliječila susjedove svinje koje su imale šugu. Dolazio je veterinar i liječio ih nekoliko dana. Svinjama je bivalo sve gore. Međusobno su se ujedale i krv je procurila. Marica je slučajno saznala za to. Prišla je svinjcu i svojom već dobro uigranom tehnikom umirila svinje. Tu noć su susjedi mirno spavali, jer su se životinje umirile. Marica je dolazila još tri puta, uvijek u ime Oca, Sina i Duha svetoga. Šuga je nestala kao rukom odnesena.

Marica nije uspjela prenijeti svoju umješnost nikome. Za života je nesebično dijelila svoje znanje. Bila je osoba hvale vrijedna. Pobožna, radišna i skromna baš kao mati i brat. Oboje su svoje usluge radili besplatno, kako su kazivali mještani, Bogu na slavu, unesrećenicima na blagodat, a sebi na diku.

Ruža Silađev

Dječji radovi

Nova zemlja

Bubamara mala na list je stala
i u nebo gleda, gdje preletjeti treba.
Čak od zemlje ove do zemlje nove.
Nek u novoj zemlji bude puno
cvjetnih tulipana i puno malih raspjevanih bubamara.
Nek u novoj zemlji bude puno rascvjetanih stabala.
Maštanju za bubamaru
bio je tu kraj.
I u novu zemlju
otišla je znaj!

Matea Fabijan, IV. b, OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta

Svoje radove na temu *Hrckovog maskenbala* poslali su učenici OŠ *Ivan Milutinović* iz Male Bosne.

Mirela Poljaković, 4. e

Anabela Stantić, 3. e

Kristijan Pelhe, 4. e

Đački biseri:

- Svi mi imamo oči i čujemo.
- Prvi aerodrom je sletio 1923. godine.
- Kod Rimljana je noć trajala jako dugo – do jutra!
- Neka se javi tko je odsutan.
- Završava se nekako nezavršeno.
- Tekućina je isparila iz vode.
- Nisam ja mutav nego mi se jezik zapetljao iza zuba.
- Pogubljen je i bio je osuđen na smrt.
- Sad ćemo vježbati dolje u dvorani. Sigurno je hladno kao u paklu.
- Kreketali su kao majmuni!
- On je slučajno rođen.
- Razlika između čovjeka i životinje je umni razum.
- Nije ti dobra koncentracija pažnje.
- Najmanja gustoća naseljenosti je tamo gdje ljudi nisu naseljeni.
- Umro je pred kraj svoje smrti.

Kviz za poticanje čitanja *Čitam i skitam* Još samo 9 dana

Vrijeme ubrzano protiče, nedavno smo najavili dvomjesečni kviz Gradske knjižnice Subotica *Čitam i skitam*, a sada je već u samoj završnici. Stoga slijedi mali podsjetnik obveza koje trebate obaviti prije završetka ove akcije.

Kviz je posvećen prijateljstvu. Stoga je potrebno pročitati

ulaznice za kino, kazalište, ZOO vrt, bazen, školski pribor, odjeća, majice i šalice sa znakom kviza, *McDonald's* obroci... vrijedi se potruditi.

Ali pripazite kod rješavanja, samo točni upitnici sudjeluju u izvlačenju nagrada.

Stoga:

»Čitaj, skitaj, knjigu pitaj!

Pođi s njom na putovanje

Družite se na tom putu

Jer ti knjiga daje znanje!«

B. I.

nekoliko ulomaka (iz bajke *Bremenski gradski svirači*, romana *Pustolovine Toma Sawyera* i *Medo Winnie zvani Pooh*), dvije basne (*Putnici i medvjed*, *Lav, magarac i lisica*) te par rečenica o Knjižnici kako biste mogli uspješno riješiti kviz. Tekstove možete dobiti na Dječjem odjelu Gradske knjižnice Subotica i u njenim prigradskim ograncima, ali vidljivi su i u samom kvizu koji se nalazi na internetu.

Potom popunite online upitnik na e-adresi: <http://www.subiblioteka.rs/hr/online-kviz/>

Ne zaboravite obnoviti svoju članarinu koja je sada, dok traje kviz, svega 300 dinara.

Javno izvlačenje nagrada bit će 2. travnja u 12 sati u čitaonici Gradske knjižnice Subotica. Organizatori najavljuju oko 250 nagrada i to: glavna nagrada bicikl, potom jednodnevni izlet, knjige, USB memorije, paketi slatkiša, grickalice, kartoni soka,

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel: 062-332-247.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljane rotke (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojala legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Ovlaštena osoba »Telenor common operation« ogranak Beograd – Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 90 od strane investitora »Telenor« doo, Omladinskih brigada br. 90, Novi Beograd, podnijela je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: Bazne stanice mobilne telefonije na lokaciji »Subotica 26«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-83/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 1650/1 KO Stari grad (46.108113⁰; 19.655127⁰), na adresi Aleja maršala Tita br. 31, Subotica.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 26. 3. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.
Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Održan 4. Međunarodni prekogranični ultramaraton Apatin – Osijek

Jači od sunca i vjetra

U nedjelju, 17. ožujka, održan je 4. Međunarodni prekogranični ultramaraton Apatin – Osijek (50 kilometara), u organizaciji Udruge *Zdravo trčanje* iz Osijeka i AK *Apatin*. Realizaciju su podržali Osječko-baranjska županija, Općina Apatin, Crveni križ Općine Apatin, Agencija *Anakonda* iz Sombora, mjesne zajednice Svilojevo i Sonta, Dom zdravlja Apatin i MUP R. Srbije, PS Apatin. Po izuzetno toplom vremenu i jakom vjetru 150 prijavljenih natjecateljki i natjecatelja iz Mađarske, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije u 11 sati je ispred banje *Junaković* startalo u avanturu dugu 50 kilometara. Trasa je išla preko Svilojeva, Sonte, Bogojeva, Erduta, Bijelog Brda, Sarvaša i Nemetina do osječkog Zelenog polja, gdje je kod zgrade osječke *Elektroslavonije* bio cilj. Ultramaratonska priča između Hrvatske i Srbije, odnosno između Osijeka i Apatina, započeta je 2016. godine, a svake naredne sve je više sudionika u njoj. Ultramaratonci svake godine naizmjenice startaju iz Osijeka ili iz Apatina. Iako se nedjeljni dan naoko činio idealnim za trčanje, jako sunce i vjetar stvarali su dosta problema natjecateljima, pa ih je tijekom utrke odustalo čak 30. U individualnoj muškoj konkurenciji prvi je ciljnu ravninu prošao **Daniel Bečkei** (AK *Hajduk*, Kula), s vremenom 3 sata, 38 minute i 42 sekunde. Drugi je bio **Miroslav Marković** iz Nove Gradiške (4:14.06), a treći **Siniša Jonjić** (*Maraton*, Vukovar) s vremenom 4:48,50. Među damama najbrža je bila **Tijana Odošaić** (ARK *Somaraton* iz Sombora) s rezultatom 5 sati 42 minute i 3 sekunde, drugo mjesto zauzela je **Ljiljana Tasić** (AK *Panonija*, Pančevo) s vremenom 6 sati, 43 minute i 28 sekundi, a treće **Jelena Lukić** (ARK *Petrograd*, Zrenjanin), s vremenom 6 sati, 45 minuta i 7 sekundi. U štafeti s dva natjecatelja, s izmjenom na graničnom prijelazu Bogojevo – Erdut, najbrža je bila belišćansko-đakovačka kombinacija **Boris Nago/Davor Blažević** (3:50.28), drugo mjesto pripalo je Osječanima **Zlatku Romanoviću i Robertu Bašiću** (3:52.08), a treći su bili

Daniel Bečkei i Tijana Odošaić

Simo Đurić i Zoran Marković (4:03.22) iz Bačkog Jarka. U štafeti s tri izmjene punktovi za promjenu bili su granični prijelaz Bogojevo – Erdut i ulaz u Bijelo Brdo. Zlato je osvojila ekipa *Ultra run I.* iz Sente, u sastavu **Viktor Kis Jovák, Tom Fodor i Gellér Béla Nagy** (3:19,20). Posrebrili su se osječki brzi i žestoki **Daniel Ikica, Vedran Jesenović i Luka Kljaić** (3:30.33). Broncom se okitila još jedna ekipa iz Sente, *Ultra run II.*, **Viktor Kovács, Ákos Dabó i Zoltán Fodor** (3:43,50). Po ulasku svih natjecatelja u cilj, u prostorijama osječke *Elektroslavonije* upriličena je zajednička večera i zabava uz glazbu, a domaćini su ispratili goste uz pozdrav »vidimo se dogodne na startu u Osijeku«. »Primarni cilj ultramaratona, koji spaja dvije države (Srbiju i Hrvatsku), dvije regije (Bačku i Slavoniju) i dva Grada (Apatin i Osijek), od početka je bio promoviranje sporta, tolerancije i pomirenje među narodima iz regije. Osobito me raduje što se broj država iz kojih dolaze natjecatelji proširio, pa su tako ove godine, osim srpskih i hrvatskih, sudjelovali i ultramaratonci iz Mađarske i Bosne i Hercegovine. Iskreno želim da putevima sportaša pođu i svi ljudi iz cijele naše regije«, rekao je po završetku manifestacije predsjednik AK *Apatin Goran Čegar*.

Ivan Andrašić

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Pauza za sanaciju ozljeda

SUBOTICA – Već nakon prve utakmice u proljetnom dijelu prvenstva nogometaši *Bačke 1901* jedno kolo su pauzirali zbog odustajanja ekipe *Srbobrana* od daljeg natjecanja. Kako je među *crvenim đavolima* ozlijeđena polovica prvotimaca, trener **Savo Pavićević** se nada da će većina u pauzi uspjeti sanirati ozljede. »Nadam se da će bar polovica ozlijeđenih ravnopravno konkurrirati za ekipu koja će u 20. kolu na domaćem travnjaku dočekati susjeda na ljestvici, ekipu *Mladosti* iz Bačkog Jarka. Najbitnije mi je što smo u prvom proljetnom susretu osvojili bodove, jer prva utakmica je uvijek rulet, a moji mladi igrači pokazali su da se na njih može najozbiljnije računati«, rekao je Pavićević.

Vojvođanska liga Sjever

Očekivani poraz

PAČIR – Na drugom gostovanju zaredom *Tavankut* je u 17. kolu ostavio bodove u Pačiru. Pred tristotinjak gledatelja domaćin *Bačka* je rezultatom 3:1 (2:0) zasluženno osvojila bodove. Tijekom svih 90 minuta igralo se dosta živo, a u takvoj igri domaćini su bili efikasniji. Mrežu Tavankučana zatresli su u 30., 38. i 55. minuti, a samo dvije minute kasnije **D. Poljaković** je jednu brzu akciju okrunio zgoditkom za konačni rezultat utakmice. U narednom kolu *Tavankut* će ugostiti šestoplasiranu ekipu *Bajše*.

Lider nemilosrdan

SOMBOR – Lider prvenstva, *Radnički 1912*, na Gradskom stadionu u Somboru, pred dvjestotinjak gledatelja, nastavio je pobjedonosnu seriju i u sedamnaestom kolu. Somborci su do nogu potukli *Crvenku*, na koncu utakmice semafor se zaustavio na 6:1 (4:1). Goleadu je otvorio **Knežević** u 15., a samo šest minuta kasnije **Čovin** je iz penala podvostručio prednost domaćina. U posljednje tri minute prvog poluvremena mreže su se tresle čak tri puta. Prvo su gosti u 43. minuti pogotkom iz penala umanjili prednost Somboraca, a potom su Čovin u 44. i igrač utakmice **Antunić** u 45. minuti postavili rezultat prvog poluvremena. I pored velike borbenosti gostujućih igrača, u drugom poluvremenu mreža im se zatresla još dva puta. U 56. minuti strijelac je ponovno bio Knežević, a točku na »i« stavio je u 77. minuti gostujući igrač **Vujević**, zatresavši svoju mrežu. U narednom kolu, u derbiju proljeća, *Radnički 1912* će gostovati u Čonoplji, kod doprvaka *Sloge*.

Iz dva u jedan

BAČKI PETROVAC – Na gostovanju u Bačkom Petrovcu, pred stotinjak gledatelja i pored prednosti iz prvog poluvremena, somborski *Radnički* je od domaće *Mladosti* poražen rezultatom 2:1 (0:1). Somborci su otvorili utakmicu bolje od svojih domaćina i prvi došli u prednost. Ekipa *Radničkog* je mrežu *Mladosti* zatresla već u 20. minuti, međutim, po mnogima regularan pogodak **Rnjaka** arbitar **Čapko** je poništio zbog navodnog igra-

nja rukom. Isti igrač zatresao je mrežu domaćina u 33. minuti za prednost Somboraca, a do poluvremena zabilježen je i odličan udarac **Vukadinovića**. U nastavku, gosti su sve konce držali u svojim rukama, ali im je sigurnu igru poremetilo poravnanje domaćina u 50. minuti iz opravdano dosuđenoga penala. U razdoblju novog pritiska na vrata domaćina, uslijedio je i novi šok za Somborce. Domaćini su jedan munjeviti kontranapad krunisali pogotkom za potpuni preokret u 68. minuti. Iako su u preostalom dijelu bili u podređenom položaju, velikom požrtvovnošću su uspjeli sačuvati mrežu i bodove. Somborci će u narednom kolu ugostiti ekipu *Poleta* iz Karavukova.

Efikasni i u gostima

MLADENOVU – Nogometaši OFK *Mladosti Apa* u 17. kolu, na gostovanju u Mladenovu, bili su vrlo uvjerljivi i rezultatom 0:4 (0:1) svladali *Budućnost*. Ovo je bila jedna od boljih igara pulena trenera **Slobodana Bačića** u tekućem prvenstvu. Obrana Apatinaca djelovala je sigurno, vezni red je odigrao po svim zamislima trenera, a napadači su bili vrlo efikasni. Mrežu *Budućnosti* u prvom poluvremenu je načeo **Mitrović**, a u nastavku, u strijelce su se upisali **A. Jovović** i dva puta **Pešić**. U narednom kolu Apatinci će u derbiju ugostiti trećeplasiranu *Tisu* iz Adorjana.

PFL Sombor

Jedan ali vrijedan

SOMBOR – Nogometaši ŽAK-a u derbiju 17. kola protiv *Borca 46* iz Obrovca osvojili su dvostruko vrijedne bodove pobjedom od 1:0 (0:0). Na igralištu Kraj pruge, pred stotinjak gledatelja, na travnjaku se vodio pravi rovovski rat. Značaj bodova nije dopuštao rivalima puno rizika, jer je poraz značio definitivno ispadanje iz kruga ekipa koje su još uvijek u igri za lidersku poziciju.

Susret je riješen zgoditkom prvog strijelca *železničara Stankovića* u sudačkoj nadoknadi vremena. U skoku na idealno centriranu loptu *Dukanovića* najviši i najspretniji bio je je Stanković i glavom zakucao loptu u mrežu nemoćnog gostujućeg vratara. U narednom kolu ŽAK-u predstoji novi derbi, gostovanje lideru, *Starom gradu* iz Bačke Palanke.

Bačani u sigurnoj zoni

SIVAC – Osokoljeni prošlotjednom pobjedom, nogometaši *Trđave* iz Bača otputovali su u Sivar, na novi derbi začelja protiv ekipe *Poleta*. U ne toliko lijepoj za oko, koliko borbenoj utakmici svaki od rivala po jedanput je zatresao mrežu protivnika. Osvojenim bodom *Trđava* se učvrstila na 10. mjestu. Eventualnom pobjedom u narednom kolu, kad će ugostiti devetoplasiranu ekipu *Kulpina*, mogla bi i za mjesto više.

PFL Subotica

Novi bodovi *Preporoda*

NOVI ŽEDNIK – U drugoj utakmici zaredom na domaćem travnjaku *Preporod* je u 17. kolu zabilježio novu, minimalnu pobjedu protiv ekipe *Đurđina*. Oba rivala pokazala su veliko htijenje za pobjedom, međutim jedini pogodak na utakmici, postignut u prvom poluvremenu, donio je tri vrijedna boda domaćinu. U narednom kolu Novožedničani će gostovati u Lovčencu kod *Njegoša*, a *Đurđin* će dočekati ekipu *Vinogradara* iz Hajdukova.

Skinuli lidera

BAJMAK – Za rezultatski neuspjeh Bajmačana u 16. kolu ceh je u 17. platio porazom od 2:1 (1:0), dosadašnji lider, *Vojvodina* iz

Bačkog Gradišta. Ekipa *Radničkog 1905* prikazala je vrlo zrelu igru i u svim elementima parirala lideru. Prvo poluvrijeme domaćini su riješili minimalnom prednošću, a u nastavku, svaki rival je po jedanput zatresao protivničku mrežu. Ovim porazom *Vojvodina* je izgubila lidersku poziciju. U narednom kolu Bajmačani će gostovati u Ostojićevu, kod desetoplasirane *Sloge*.

Općinska liga Bačka Palanka

BAČKI MAGLIĆ – Gostovanjem u Bačkom Magliću i očekivanim porazom od 2:0 (1:0) od lidera *Maglića, Sloga* iz Plavne je započela proljetnu polusezonu. Plavanci su igrali vrlo solidno, ali to nije bilo i dovoljno da na travnjaku lidera izvuku bilo što više od časnog poraza. U narednom kolu dočekat će ekipu *Bačke 1945* iz Bačke Palanke.

Košarka u kolicima

Sončanin uspješan na reviji

U subotu je u Valjevu, u cilju popularizacije košarke u kolicima odigrana revijalna utakmica između KKK *Dunava* iz Apatina i beogradskog *Singidunuma*. Meč dviju najboljih ekipa u Srbiji privukao je veliki broj gledatelja, koji su gromoglasnim aplauzima nagradili veliku borbenost, ali i umijeće i lijepe košarkaške poteze. Na koncu, slavili su Beograđani rezultatom 61:49 iako je na polovini četvrte četvrtine *Dunav* bio u zaostatku svega jedan poen. U redovima *Dunava* najbolji i s 14 postignutih poena najefikasniji bio je Sončanin **Damir Silađi**, najuspješniji sportaš s invaliditetom u Općini Apatin u 2018. godini.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA (Ne)uspjeh

Poslije velike borbe u devedeset minuta uzvratu u Lisabonu nogometaši *Dinama* uspjeli su izboriti produžetke, ali je ipak prejaka *Benfica* s još dva gola kapitalizirala svoju nadmoć i posve zaslužno izborila prolaz u četvrtfinale Lige Europe. Unatoč na koncu uvjerljivom porazu (0:3) hrvatski prvak nije razočarao i ovaj rezultatski, na prvi pogled, neuspjeh bi se morao tretirati kao uspjeh ove generacije koja je napravila ono što drugima nije uspijevalo pola stoljeća. Također, odličnim partijama tijekom cijelog europskog ciklusa *dinamovci* su popravili ukupni hrvatski koeficijent osiguravši čak pet mjesta u sezoni 2020./21.

Nakon neuspjeha u novoformiranom natjecanju Lige nacija (ispadanje u B jakosnu skupinu), hrvatska nogometna reprezentacija je ovoga tjedna započela kvalifikacijski ciklus za predstojeće Europsko prvenstvo koje će se ovoga puta igrati u 12 različitih država. Jučer (četvrtak, 21. ožujka) Hrvatska je startala susretom protiv Azerbajdžana u Zagrebu, dok je u nedjelju (24. ožujka) očekuje gostovanje protiv Mađarske u Budimpešti. Očekivanja

su usmjerena prema punom ulovu u ova dva otvarajuća susreta skupine E u kojoj se još nalaze Slovačka i Wales, ali to se treba potvrditi na terenu. Osobito u situaciji kada izbornik **Dalić** ne može računati na nekoliko ozlijeđenih igrača (**Vrsaljko, Pivarić, Pjaca, Mitrović, Jedvaj**), a **Lovren** nema pravo nastupa zbog kartona. Kao viceprvak svijeta i objektivno glavni favorit u ovoj kvalifikacijskoj skupini *vatreni* nemaju pravo na neuspjeh, bez obzira na sastav koji će istrčati na travnjak.

Nakon serije rezultatskih neuspjeha, koja je trajala mjesecima, nogometaši *Hajduka* su u domaćem prvenstvu konačno uspjeli dostići svoje rivale za plasman u ljetnje euro kvalifikacije i sada se nalaze na petom mjestu ligaške tablice. Raspletom rezultata proteklog 25. kola *bilima* četvrtoplasirana *Lokomotiva* bježi jedan, a trećeplasirani *Osijek* dva boda i u nastavku prvenstva slijedi posve otvorena borba za ove euro pozicije.

Rezultati, prije svega *Dinama* u Europi, ali i probuđenog *Hajduka* u domaćem klupskom natjecanju trebali bi biti podstrijek svim momčadima u hrvatskom nogometu. Konačno i reprezentaciji koja mora braniti poziciju i reputaciju drugoplasirane momčadi prošlog SP-a.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Proslava Sv. Josipa u Monoštoru

Iz Ivković šora

Štrapanje...

piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo sad baš sidimo i razglabamo ode kod mene u ambetušu moji pajdaši Joso, Pere i ja o ovom vrimenu. Joso prikrižio noge i pribacio i priko prazne šamadle, pa namistio onu njegovu mudru pozu na licu, nos mu nako niki došo duži, kugod kod onog Đepetovog Pinokija, samo malkoc kraći, ipak on ne zna slagat toliko, a Periša se ispod oka zagleda u njeg, pa se sve podsmijava ko da konta i čeka kad će se Joso oglasit. Nije tribo dugo čekat. Joso lipo srkne naglas iz već polak prazne šoljice, tako glasno da se kredlan što je stojo na ogredi ambetuša poplašio pa prnio pravac u Jelinu bašču s cvičom oko salaša, i počo divanit. »Jestel čitali, pajdaši moji, ta cigurno niste, ne dobijete vi novine iz varoši kugod ja. Dakle, listam ja niki dan lipo jedne novine što mi je dono deran one nedilje i zamislite šta sam naštio: pišu da nas ovi iz veliki i bogati država s prolića i s jeseni štrapanju iz aviona nikim kojikakim likovima za smirenje i da se mi zato tako pokunjimo i samo ćutimo pa s nama svako radi šta oće.« Periša i ja se samo pogledali i zinili, dobro da još nema muva, čeljadi moja, jel bi nam cigurno bar dvi-tri nauličalo u usta koliko smo se iznenadili vakoj Josinoj velikoj mudrosti. Znamo mi, doduše, da se od njega mož čut svakaki čudan divan, da fajin ima, što kažu, bujnu maštu, al ovako štogod mu još nije dolazilo do pameti. Al kad se čovik malkoc bolje zamisli, pa ne mož bit ni ciguran da se već i tog nisu sitali – poštrapat ovaj ubog običan svit pa nek ćuti i trpi, radi za sitne novce i ne bune se. Jel kako već mož drukčije kontat ovaj naš svit. Ja sam niki dan idem po njivi i razbacivam mitrađ, skupo mi platit koga da to uradi traktorom a i ne baci mi tamo di više triba neg svudank jednako a ja pedig volim potrunit uduplo po gredama i tamo di je slabija i žuća zemlja. Idem ja tako po njivi i vućam i mislim se o Josinom divanu, pa kako sad ima čujem i mitrađa da ga mož polit čak i iz krilatice, pa zašto ne bi tako i poštrapo svit? Šta ode u Ivković šoru i triba, par bočica razmutit a u varoši tek kuće nagusto. Kad sam se manio taki misli, skonto sam da se stalno vrtim po gredi i da sam nabaco mitrađa da je dosta za dvi godine. Rasrdio sam se sam na se, pa velim »ta idi, Braniša, šta divaniš glupoti i zabrineš se s Josinim divanima, kugod da ne znaš da on samo izmišlja da bi se posli smijo onima koji mu poviruju«. Al nikako se nisam mogo okanit ti misli, mislio sam i na Danu žena, na proslavi gledim kako su svi srićni i veseli, idu piju i vesele se kugod da ji već sutra ne čekaju računi, krediti, brige i porezi kugod i mene samog. Sitio sam se oma onog cara, mislim još rimskog, što je divanio da svitu triba dat samo kruva i sigara, a on će onda bit miran i vridan. Žao mi, čeljadi, zdravo što nisam dospio na sajam knjiga tamo u onu veliku varoš. Cigurno je bilo lipo iako na žalost knjiga prodato tušta manje neg pljeskavica, kifala s divenicom i piva. Al šta ćeš. Tako je niko vrime došlo: nema više niko da lipo uzme knjigu pa provede par sati čitajuć je. Sad sidnu za kompjutor. Dosta sam mudrovo. Zbogom, čeljadi.

Bać Ivin štodir

Svi se pravu ludi a sirotinja trpi

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva uranijo, vidi, kiša samo što ni. O ciloga jutra napolju vijače, pa se potli fruštuka izvalijo na otoman i zapalijo radijon. Njegova potkurila vatricu, veli zamisiće malo paretaka, nek se znade da je Jozip. Eto, misli se bać Iva, lipo se zašlo i u korizmu, dok se čeljade okrene, eto i Uskrsa. Dani mu letu, pa će brzo i njegova u Švapcku. Samo ne bi voljijo da otide pri Uskrsa. Znade da tamo neće bit dugo, možda jedno dva miseca, koji dan manje, koji dan više, al znade i koliko će mu falit. Vi dana više put tijo otit do Svetoga Antuna zavitovat mu se da neće ni kafu pit dok ne dojde natrag, baram ne nu prvu izajutra, ne bi je pijo sam. Skobačila ga i nika-ka tuga. Cure ošle svaka na svoju stranu, a vada jim ni telefoni nisu baš uvek pri ruke, sve riđe se javlju. Sto se vrtošit po otomanu ko da ga pundrav čačka. Stalo ga ope i probadat u prsa, pa se digo i sijo za sokočalo. Bolje da ni. Oma spazijo novo što se ni moglo nikada vidit na televizije. Pun sokak cura što se istom zadivojčile, š njima i derana. Oma pomislijo, vada bi u vo doba tribali bit u škole, a ne naskaku. Okrenijo puce, da ji čuje glasnije. I njegova turila prvu tep-siju u rernu, pa došla vidit štaj to. Obadvoj se preznilo, opazili da su prid njima u par redi, rame nuz rame, žandari, navučeni ko ni što na fodbalu tuču ne što pravu svakakoga belaja. A bome, tuču i oni nji. Vamo je drugo. Gazda ji poslo novu dicu, o nji se ne moru bojat, više je cura neg derana. »Ajoj, ruke jim se osušile, vad neće tako novu dicu? Pa ti su svi mlađi o naši cura, šta oni možu komugod naškodit?«, bida se njegova. »Ta kaki naškodit, jedino taki ko oni vi dana svima nama možu otvorit oči. Eto, gledam samo va špaciranja. Puno je varoši u kojima već sve što počelo kako triba, potsvoje skobačili ni što kadgoda vladali pa bi ope, jal ni što se digli na naše nesriće, pa bi nas zavadili sa svima što nisu njevi. I bome, kanda jim ide o ruke. Gledam, niki dan došlo do velikoga cirkusa, bilo i batina. Vi kažu tukli nas žandari, naj što bi ga voljili skinit, kaže tukli vi žandare. Sve u svemu, vlast strpala nikake derane u rešt, međ njima i škulara brog kojega i gledaš vu dicu naskaku prid tolikom silom žandara. Ta dica još neiskvarita, još uvek sanju. Malo su i zbunita brog noga što jim ostavili njevi dade i matere, a njevima dadama i materama ostavili mi. Ne bi oni niskim ratovali, ne bi se svađali sa komšijama, ne bi mrzili drugače o nji, samo bi voljili dosanjat svoje sanje. Voljili bi živit normalno i radit no za čega idu na škole. A to u ve države, dok se štogoda ne prominji, ne možu. Sve poslove koje bi tribali radit oni, pozauzimali vi što ko zna di i kako pokupovali koikake diplome, a u vladarove su partije. Zoto nam dica i bižu napolje«, veli bać Iva i duboko izdane. Ni ni probo sakrit suze što mu se zasjajile u očima, njegovu ne mož privarit. »Sve mi izgleda ko da se puno nji pravu ludi, a sirotinja ko i uvek, jedina plaća svačije račune«, veli njegova i metne na tanjur nekoliko paretaka.

NARODNE POSLOVICE

- Ne stavlaj sva jaja u jednu košaru.
- Na kurjaka vika, a lisica živinu kolje.
- Nema žita bez kukolja.
- Gleda, k'o tele u šarena vrata.

VICEVI, ŠALE...

Došao čovjek na izborno mjesto za glasovanje, obavio svoje i sjeo.

Pitaju ga iz komisije:

- Jeli vam dobro?
- Jeste, dobro sam, samo želim sačekati oca.
- Dobro, ali doći će vam otac doma, nakon glasovanja.
- On ne dolazi doma već 10 godina, jer je preminuo, ali na izbore redovito izlazi, pa rekoh da ga vidim...

Kaže majka kćeri:

- Kćeri moja, onaj tvoj muž, a moj zet, sve mi se čini da se baš i ne raduje kad ja dođem u goste?

A kćer će:

- Ma ne brini mama, on ti jako sporo misli. On će se rado-vati tek kad ti odeš!

Razgovaraju susjede:

- Što ti je suprug darovao za Dan žena?
- Vidiš onaj *mercedes* na ulici?
- Ma daj!
- E, najlonke u istoj boji...

Dva prijatelja sjede u kavani i razgovaraju:

- Što si to radio?
- Rekao sam ženi da je debela i poslije toga je nisam vidio tri dana.
- Pa gdje je otišla?
- Nigdje, tek četvrti dan sam je malo vidio na desno oko.

DJEČJI BISERI

- Novinar piše sitna slova u novinama.
 - Djevojčice vole modu, a dječaci više vole nogomet i košarku.
 - Vidio sam u filmu da novinar raznosi novine po gradu.
- (Dječji biseri, preuzeti iz emisije: *Kefalica*)

FOTO KUTAK

**PETAK
22.3.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Riječ i život: Korizmena kultura
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:44 Don Matteo
17:20 Kod nas doma
18:15 Bajkovita Hrvatska:
18:26 'ko te šiša
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Večernjakova ruža - dodjela medijskih nagrada za 2018. godinu, prijenos
21:25 Predsjedničke laži, film
23:05 Dnevnik 3
23:40 Anđeo iz pakla, serija
00:05 Don Matteo
01:05 Vjetar u leđa
01:50 Dr. Oz
02:35 Island - Novorođeni otok, dokumentarni film
03:27 Na velegradskim krovovima
04:19 Dolina sunca, serija
05:04 Andre Rieu - Dobro došli u moj svijet: Koncert za veterane
05:39 Skica za portret
05:54 Imperij, telenovela

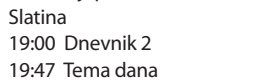

05:12 Kultura s nogu
05:42 Regionalni dnevnik
06:27 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
06:49 Juhuhu
09:56 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija za djecu
10:26 Školski sat: Muzikoterapija
11:00 Mačji planet: Škotski fold, dokumentarna serija
11:32 McLeodove kćeri
12:24 Nećemo reći mladenki
13:27 Dobra majka, američki film
14:53 Cesarica - HIT veljače
15:01 Na velegradskim krovovima
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Island - Novorođeni otok, dokumentarni film
17:39 Luda kuća

18:15 Kruške i jabuke
19:00 Cesarica - HIT veljače
19:04 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Inspektor Montalbano
21:54 Povrh jezera
22:46 Prve dame: U ratno doba, dokumentarna serija
23:38 Zakon i red: UK
00:27 Dobra majka, američki film
01:54 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
23.3.2019.**

07:03 Klasika mundi: Zagrebački solisti - Svečani koncert u povodu 60. obljetnice osnutka ansambla
08:05 Velika pljačka u Missouriju, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:12 Mijenjamo svijet: Kraj istine, dokumentarni film
14:11 Zajedno u duhu
14:43 Prizma
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Materada
17:40 Lijepom našom: Slatina

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Zvijezde pjevaju
21:40 Vatrom na vatru, američki film
23:20 Dnevnik 3
00:05 Pakleni poslovi, hongkonški film
01:45 Velika pljačka u Missouriju, američki film
03:05 Dolina sunca, serija
03:50 Sve će biti dobro, serija
04:35 Treći format
05:15 Manjinski mozaik: Materada
05:30 Skica za portret
05:45 Veterani mira
06:30 Prizma

05:54 Regionalni dnevnik
06:38 Pustolovine Vilka i Tile

07:00 Juhuhu
08:52 Jelenko, serija za djecu
09:30 Osijek: EP u streljaštvu, prijenos
10:01 Remek-djelo ili zlodjelo
11:00 Osijek: EP u streljaštvu, prijenos
11:30 Cesarica - HIT veljače
11:38 Zavalite svoj dom i vrt uz Alana Titchmarsha
12:35 Špica, riva, korzo
13:35 Auto Market
14:09 Inspektor Montalbano
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Cesarica - HIT veljače
16:35 Žene, povjerljivo!
17:29 Maher za putovanja
17:54 Osijek: EP u streljaštvu, snimka
18:57 Cesarica - HIT veljače
19:02 Inspektor Gadget, crtana serija
19:16 Glazbeni Top20
20:05 Rukomet, LP - emisija
20:25 Rukomet, LP: PPD Zagreb - Vardar, prijenos 1. pol.
21:05 Rukomet, LP - emisija u poluvremenu
21:20 Rukomet, LP: PPD Zagreb - Vardar, prijenos 2. pol.
22:00 Rukomet, LP - emisija
22:23 Vikinzi
23:13 Fargo
00:08 Klub 7
01:03 Motel Bates
01:44 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
24.3.2019.**

07:42 Žena od slame, britanski film
09:39 Biblija
09:49 Portret Crkve i mjesta
09:57 Gromiljak: Nedjelja solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH - misa, prijenos
11:10 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Ljubav na prvi lavež, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Mala ubojstva Agathe Christie - Pansion Vanilos, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša
20:40 Živi spomenici - tragovima konja u Hrvatskoj: Konjička industrija - pogled u

budućnost, dok. film
21:40 Osamdesete
22:25 Dnevnik 3
23:05 Žena od slame, britanski film
01:05 Nedjeljom u dva
02:00 Dolina sunca, serija
02:45 Mir i dobro
03:10 Eko zona
03:35 Skica za portret
03:40 Priča o Spandau Balletu, dokumentarni film
05:25 Osamdesete, dokumentarna serija
06:05 Zadar: More

05:05 Remek-djelo ili zlodjelo
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
08:30 Luka i prijatelji
09:00 Umorstva u Midsomeru dr. Blakea
12:35 Lidijina kuhinja
13:00 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
14:05 Indeks
14:55 Zvijezde pjevaju
16:25 Magazin LP
16:55 Košarka, PH - 18. kolo: Zabok - Škrlevo, prijenos
18:43 Izradi sam:
18:51 Cesarica - HIT veljače
19:00 Osijek: EP u streljaštvu
20:05 Dobar, loš, zao, talijansko-španjolski film
23:00 Poldark
23:55 Graham Norton i gosti
00:45 Priča o Spandau Balletu, dokumentarni film
02:30 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
25.3.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:51 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Nesreća: Padala su tijela, dokumentarna serija

21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Don Matteo
01:02 Vjetar u leđa
01:47 Dr. Oz
02:29 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Povratak vučjeg čopora, dokumentarna serija
03:19 Na velegradskim krovovima
04:14 Dolina sunca, serija
04:59 Andre Rieu - Dobro došli u moj svijet: Bečke uspomene
05:34 Skica za portret
05:39 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
10:02 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija
10:30 Školski sat: Jezik nije težak
11:05 Indeks
11:35 McLeodove kćeri
12:26 Maryna umirovljenička služba, dokumentarna serija
13:26 Pastorov grijeh, film
14:56 Na velegradskim krovovima
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - HIT veljače
16:43 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Povratak vučjeg čopora
18:20 TV Bingo
19:03 Vlak dinosaura
19:30 POPROCK.HR
20:05 Rio Ferdinand - Kako biti i mama i tata
21:05 Čudesna dadilja, američko-britansko-francuski film
22:45 Zločinački umovi
23:40 Bonnie i Clyde, film
01:30 Zakon i red: UK
02:15 Pastorov grijeh, film
03:40 Noćni glazbeni program

**UTORAK
26.3.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Vjetar u leđa
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1

12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:45 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Živi svemir, dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5
 00:15 Don Matteo
 01:15 Vjetar u leđa
 02:00 Dr. Oz
 02:45 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Talijanski medvjedi, dok. serija
 03:35 Na velegradskim krovovima
 04:30 Dolina sunca, serija
 05:15 Glas domovine
 05:40 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
 10:02 Mali detekтиви i tajna Bijele dame, serija za djecu
 10:30 Školski sat: Nizozemske priče
 11:35 McLeodove kćeri
 12:18 Cesarica - HIT veljače
 12:26 Maryna umirovljenička služba, dokumentarna serija
 13:16 Ludi od radosti, film
 15:00 Na velegradskim krovovima

16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Cesarica - HIT veljače
 16:43 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Talijanski medvjedi, dok. serija
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:03 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Dobra borba, serija
 21:00 Što muškarci žele, film
 22:35 Zločinački umovi
 23:30 Dosje General, njemački film
 01:00 Zakon i red: UK
 01:45 Ludi od radosti, film
 03:20 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 27.3.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:38 Don Matteo
 16:46 Bez računa se ne računa, izvlačenje
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:36 Cronovatori: Lifestyle, dokumentarna serija

21:10 Mijenjam svijet: Indijski slon, dok. film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Anđeo iz pakla, humoristična serija
 23:50 Don Matteo
 00:45 Vjetar u leđa
 01:30 Dr. Oz
 02:15 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Dva orla
 03:05 Na velegradskim krovovima
 04:00 Dolina sunca, serija
 04:45 Potrošački kod
 05:10 Kultura s nogu
 05:40 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 Mali detekтиви i tajna Bijele dame, serija za djecu
 10:30 Školski sat: Knjiga - Vrt plavog božura
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:26 Maryna umirovljenička služba, dokumentarna serija
 13:19 Bella protiv mačeha, američki film
 14:54 Na velegradskim krovovima
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Dva orla
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:03 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Autobiografija: Slučaj prljavoga Dina, dokumentarna serija
 21:00 Nedokazana krivnja,

američki film
 23:10 Zločinački umovi
 00:05 Jakuza, američko-japanski film
 02:15 Zakon i red: UK
 03:00 Bella protiv mačeha, američki film
 04:30 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 28.3.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Stavi pravu stvar na pravo mjesto, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Hrvatska moj izbor: Elena i Trifun
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:43 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Anđeo iz pakla, humoristična serija
 23:50 Don Matteo
 00:50 Vjetar u leđa
 01:35 Dr. Oz
 02:20 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Grabežljivci iz Tibera, dokumentarna serija

03:10 Na velegradskim krovovima
 04:05 Milijarderov raj - otok Necker, dokumentarni film
 05:05 Stavi pravu stvar na pravo mjesto, emisija pučke i predajne kulture
 05:35 Skica za portret
 05:45 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 Prvak Koen
 10:30 Školski sat: Aktiviraj se!
 11:05 Pozitivno
 11:35 McLeodove kćeri
 12:26 Hestonova večera u svemiru, dok. serija
 13:11 Cesarica - HIT veljače
 13:19 10 jours pour s'aimer, francuski film
 14:54 Na velegradskim krovovima
 15:52 Cesarica - HIT veljače
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:43 Neukroćena Italija - glavni grabežljivci: Grabežljivci iz Tibera, dokumentarna serija
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Cesarica - HIT veljače
 19:03 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 Aleksi, hrvatski film
 22:30 Zločinački umovi
 23:25 Point Blank, američki film
 00:55 Zakon i red: UK
 01:40 10 jours pour s'aimer, francuski film
 03:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Nekad i sad

Dilema o salašima

Hej, salaši, na sjeveru Bačke... Sve dobre stvari su opjevane i onda bi bilo šteta ne iskoristiti po neki stih kao uvod u priču. O salašima su mnogi pjevali i oni su oduvijek imali svoju posebnu čar. Sjećam se salaša na koji nas je majka, tatina mama, vodila kad nas je čuvala – salaš bake Mare. I kad vratim u sjećanje te odlaske, ne znam zašto se salaši ne zovu posebne planete, carstva, svjetovi. To je zapravo čitav jedan mali svijet, sjajna zajednica životinja i ljudi, sklad, uzimanje i davanje, mir, utočište za sve. Život kao takav.

Danas su salaši postali nešto popularniji ali ne u smislu da svi žele biti baba **Mara** i imati svoj salaš ili bar ne onakav kakav je Mara imala. Danas su salaši tu za iznajmljeno uživanje, za dobar obrok, simpatične vezove, za dobre instagram fotografije, za brend i dobar status. U jednoj knjizi, koja mi je ovih dana došla pod ruke, a koja piše o brojnim salašima u našem kraju navode kako od svih prednosti koje donosi 21. stoljeće, na tom jednom salašu mogu se SAMO naći tekuća voda, struja, telefon i internet. Neću produbiti ovo. Ja volim salaše, sve odreda.

Ili možda ipak nije tako

Ne želim zauzeti stav o pojmu salaša i o tome što je danas definicija tog pojma. Želim samo da u priču ubacim dvije definicije istog pojma. Dakle, prvi salaš, salaš nekada, salaš bake Mare je kućanstvo, zajednica ljudi i životinja, njihovo mjesto za život, stil življenja, obilježeno s jako puno rada, pretežno fizičkog, ustajanja s pijetlovima, lijevanja pre njih. Pravo poljsko imanje s kućom i ostalim propratnim objektima kao što su ambar, čardak i drugi. Dalje, druga definicija salaša je proistekla iz ovakvog kućanstva, ali je jedino što je zadržala ambijent, u smislu da je ostala kuća nabijača, ali je adaptirana potrebama suvremenog čovjeka. Možda je sve ovo ipak osmišljeno kako bi se sačuvala priča o salašu i možda stiže u posljednji trenutak da se sve spasi od zaborava. Ako je tako, cilj opravdava sredstva.

Al' se nekad dobro jelo, baš

Zajednička strana oba aspekta salaša, i onog nekada i ovoga sada je ta da se na salašima uvijek dobro jelo; nekada s posebnim ukusom i ljubavlju kojom se kuhalo, danas s posebnim dodacima i s bogatim menijem koji nude. Jedno je sigurno: šansa da vam se baš ništa ne sviđa ne postoji. Zapravo, ovo danas prevazilazi sve ukuse i doista je hrana božanstvena. U spomenutoj knjizi, uz popis 65 vojvođanskih salaša, nalazi se i opsežan prilog s receptima salašarskih jela koji na najvjerniji način ispisuju ukuse ravničarske kuhinje. Neću vas slagati, nisam našla ni jedno jedino jelo koje ne bih probala i koje me ne privlači.

Negdje sam pročitala da bi svaki čovjek želio živjeti na selu ako je selo u gradu. Ne direktno povezana, ali ova izjava i ova točnost se slaže s čovjekovom potrebom imati dodira i sa salašom i to ne da živi na njemu, ovisi od njega, kao i da svoj život podredi njemu, nego eto nekad u takav ambijent ode na ručak i provede poslijepodne u dobrom društvu.

Danas samo lijepa uspomena na prošla vremena, konje vrane po livadi razigrane, đerme, tamburice, kolinja, kosidbe, vršidbe. Ostalo ih je jako malo, a većina od tih malo se uređuje u suvremene restorane i čarde sa seoskom turističkom ponudom. Činjenica da su vojvođanska sela i salaši postali visoko kotirane turističke vrijednosti, pokazuje da je ono što imamo zaista vrijedno. Da li dobro biramo način našeg i njihovog razvoja, pokazat će vreme.

P. S. Ukoliko znate nekog tko živi na pravom salašu, posjetite ga, a ukoliko imate mogućnost, provedite vikend tamo. Ne turistički, nego prijateljski. Zasucite rukave i otvorite srce i oči. Ova dragocjena rijetkost prijeti da nestane.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

VI. TAMBURA INSTRUMENTAL FESTIVAL

MEĐUNARODNO NATJECANJE TAMBURAŠA

SOLISTA NA INSTRUMENTIMA
PRIM/BISERNICA, BASPRIM/BRAČ
I
KAMERNIH/KOMORNIH SASTAVA

25. - 26. III. 2019.

Muzička škola
Subotica

Organizator:

Suorganizatori:

Glazbena škola Požega

VI. TAMBURA INSTRUMENTAL FESTIVAL
su pomogli:

MINISTARSTVO
KULTURE I
ŠPORTA REPUBLIKE
HRVATSKE

MINISTARSTVO
OBRAZOVANJA,
NAUKA I
ŠPORTA REPUBLIKE
HRVATSKE

Muzička škola
Subotica

GRAD
SUBOTICA

Hrvatska
Rijeka

Cro Media